ಕರ್ನಾಟಕಸರ್ಕಾರ

ಶಾಲಾ ಶಿಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ಸಾಕ್ಷರತಾ ಇಲಾಖೆ

ಪಾಠ ಆಧಾರಿತ ಮೌಲ್ಯಾಂಕನ ಸಾಮಗ್ರಿ

2025–26

ಪ್ರಥಮ ಭಾಷೆ – ಸಂಸ್ಕೃತ.

10

ಹತ್ತನೇ ತರಗತಿ

ರಾಜ್ಯ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಶೋಧನೆ ಮತ್ತು ತರಬೇತಿ ಇಲಾಖೆ

ಬನಶಂಕರಿ 3 ನೇ ಹಂತ, ಬೆಂಗಳೂರು – 560085.

ಮತ್ತು

ಜಿಲ್ಲಾ ಶಿಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ತರಬೇತಿ ಸಂಸ್ಥೆ

ಬೆಂಗಳೂರು ನಗರ ಜಿಲ್ಲೆ,ರಾಜರಾಜೇಶ್ವರಿ ನಗರ– 560098

ಪರಿಕಲ್ಪನೆ ಮತ್ತು ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ

ಶ್ರೀಮತಿ ರಶ್ಮಿ ಮಹೇಶ್ V, ಭಾ.ಆ.ಸೇ
ಸರ್ಕಾರದ ಪ್ರಧಾನ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಗಳು
ಶಾಲಾ ಶಿಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ಸಾಕ್ಷರತಾ ಇಲಾಖೆ

ಡಾ. ತ್ರಿಲೋಕ್ ಚಂದ್ರ K V, ಭಾ.ಆ.ಸೇ ಆಯುಕ್ತರು, ಶಾಲಾ ಶಿಕ್ಷಣ ಇಲಾಖೆ ಬೆಂಗಳೂರು.	ಶ್ರೀ ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣ H N, ನಿರ್ದೇಶಕರು DSERT, ಬೆಂಗಳೂರು.

ಡಯಟ್ ಸಹಕಾರ

ಶ್ರೀ ಶಿವಪ್ಪ ಪ್ರಾಂಶುಪಾಲರು ಮತ್ತು ಉಪನಿರ್ದೇಶಕರು (ಅಭಿವೃದ್ಧಿ) ಜಿಲ್ಲಾ ಶಿಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ತರಬೇತಿ ಸಂಸ್ಥೆ, ಬೆಂಗಳೂರು ನಗರ ಜಿಲ್ಲೆ, ರಾಜರಾಜೇಶ್ವರಿನಗರ, ಬೆಂಗಳೂರು–560098	ಶ್ರೀ ಕೆ. ರಾಘವ ಹೊಳ್ಳ ಉಪನ್ಯಾಸಕರು ಜಿಲ್ಲಾ ಶಿಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ತರಬೇತಿ ಸಂಸ್ಥೆ, ಬೆಂಗಳೂರು ನಗರ ಜಿಲ್ಲೆ, ರಾಜರಾಜೇಶ್ವರಿನಗರ, ಬೆಂಗಳೂರು–560098

ಸಂಯೋಜನೆ

ಶ್ರೀಮತಿ ರಾಧಾ P
ಹಿರಿಯ ಸಹಾಯಕ ನಿರ್ದೇಶಕರು,
DSERT, ಬೆಂಗಳೂರು

ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕರು ಹಾಗೂ ಪರಿಶೀಲನೆ

ಡಾ. ವೆಂಕಟರಮಣ ದೇವರು ಭಟ್ಟ
ಸಂಸ್ಕೃತ ವಿಷಯ ಪರಿವೀಕ್ಷಕರು,
ಆಯುಕ್ತರ ಕಾರ್ಯಾಲಯ ಬೆಂಗಳೂರು–01

ಪಾಠ ಆಧಾರಿತ ಮೌಲ್ಯಾಂಕನ ಸಾಮಗ್ರಿ ರಚನಾ ತಂಡ

ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣ ವಿ.ಭಟ್ಟ ವಾಸವಿ ವಿದ್ಯಾನಿಕೇತನ ಪ್ರೌಢಶಾಲೆ ಬಸವನಗುಡಿ ಬೆಂಗಳೂರು – 04	ಶ್ರೀ ನರಸಿಂಹ ಭಾಗವತ ಜನಸೇವಾ ವಿದ್ಯಾಕೇಂದ್ರ ಚನ್ನೇನಹಳ್ಳಿ ಬೆಂಗಳೂರು
ಶ್ರೀ ಬಾಲಚಂದ್ರ ಭಟ್ಟ ಭಾರತೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ವಿದ್ಯಾಪೀಠ ಚಾಮರಾಜಪೇಟೆ,ಬೆಂಗಳೂರು –18	ಶ್ರೀ ಗಜಾನನ ನಾರಾಯಣ ಭಟ್ಟ ಇಂದಿರಾ ಪ್ರಿಯದರ್ಶಿನಿ ಪ್ರೌಢಶಾಲೆ, ಜೆ.ಪಿ ನಗರ, ಬೆಂಗಳೂರು.
ಶ್ರೀ ನವೀನ್ ಎಸ್ ಆರ್ಯನ್ ಪ್ರೌಢಶಾಲೆ ಟಿಯು.ಎಮ್ ವಾರ್ಡ –12 ತುಮಕೂರು.	ಶ್ರೀ ರಾಮಚಂದ್ರ ಶಿವರಾಮ ಭಟ್ಟ ಬಂಧೋಪಂಥ ಕುಲ್ಕರ್ಣಿ ಮೋಡೆಲ್ ಪ್ರೌಢಶಾಲೆ, ಬೆಳಗಾವಿ ನಗರ.
ಶ್ರೀ ಮಹೇಶ್ ಭಟ್ಟ ಕೆ.ಎನ್.ಕೆ. ಪ್ರೌಢಶಾಲೆ ಕೋಟೆ ಧಾರವಾಡ	ಶ್ರೀ ಪ್ರಸಾದ ಭಾರತ ಮಾತಾ ವಿದ್ಯಾಮಂದಿರ ಹನುಮಂತ ನಗರ ಬೆಂಗಳುರು–19

पाठानुक्रमणिका

क्र.सं	पाठाः	अधिगमफलानि	प्रश्नपृष्ठसंख्या	उत्तरपृष्ठसंख्या
1	उपनिषद्वचनम्	पाठ्यपुस्तके विद्यमानानां स्तोत्राणां अवबोधनम् विश्लेषणञ्च ।	5 -7	79 -80
2	त्यागधनः	पाठ्यपुस्तके विद्यमानकथानाम् अवबोधनम् ।	8 - 11	81 - 83
3	विसर्गसन्धिः	विसर्गसन्धीनां ज्ञानम् । सन्धिविभजने,संयोजने च समर्थाः भावन्ति ।	12 -14	84 -85
4	भारतीयविज्ञानम्	प्राचीनभारतीयविविधशास्त्राणाम् अवगमनम् ।	15- 17	85- 87
5	ज्ञानदीपः	अर्वाचीनसंस्कृतसाहित्यविदुषः परिचयः ।	18- 20	87- 90
6	समासः	समस्तपदानां तथा विग्रहवाक्यानाञ्च परिचयः ।	21 -22	90- 91
7	अभयदायिनी	आधुनिकनाटकपरिचयं प्राप्नुवन्ति ।	23- 26	91-93
8	विवेकोदयः	प्राचीनकथासाहित्यस्य ज्ञानं प्राप्नुवन्ति ।	27- 30	94- 97
9	मन्थरा निर्ममन्थ	संस्कृतसाहित्यस्य विविधप्रकाराणां ज्ञानम् ।	31- 33	97 - 98
10	प्रयोगः	प्रयोगपरिवर्तनं जानन्ति ।	34 - 36	98- 99
11	कर्णभारम्	पाचीनरूपकस्य परिचयः ।	37 - 40	100- 103
12	भारतीयभावना	आधुनिकसाहित्यज्ञानम् ।	41 - 43	103- 104
13	मारुतेः महिमा	महाकाव्यपरिचयः ।	44 - 47	104 - 107
14	अलङ्काराः	अलङ्काराणां लक्षणं प्रत्यभिज्ञाय समन्वये च सामर्थ्यम् ।	48- 51	107 - 110
15	सूभाषितानि/ **कृदन्तः**	सुभाषितानां परिचयः ।	52- 54	110- 114
16	छन्दः	छन्दसः लक्षणं जानन्ति ।	55 - 57	114 - 116
17	नाट्यांशः	प्राचीननाट्यविषये अभिरुचिः ।	58 - 60	116 - 118
18	भीष्मोक्तयः	उपदेशमहत्वस्य ज्ञानं प्राप्नुवन्ति ।	61 - 63	118 - 120
19	पत्रलेखनम्	विभिन्नपत्रलेखने समर्थाः भवन्ति ।	64 - 66	120 - 125
20	प्रबन्धः	वाक्यरचना कौशलद्वारा लेखनसामर्थ्यं लभन्ते ।	67	126 - 128
21	पूरकपाठाः	------		
	१.ध्रुवः	कथामहत्वं जानन्ति ।	68 -69	128 -129
	२.आरोग्यसूत्राणि	स्वास्थ्यमहत्वं जानन्ति ।	70 - 72	129 -131
	३.नगाधिराजः	क्षेत्रपरिचयं प्राप्नुवन्ति ।	73 - 74	131 - 133
	४.भगवान् रमणमहर्षिः	व्यक्तित्वपरिचयः ।	75 - 77	133-134
23	अनुवादः	वाक्यरचना कौशलं प्राप्नुवन्ति ।	78	135

प्रथमभाषा–संस्कृतम् दशमकक्ष्या 1.उपनिषद्वचनम्।

1. उद्दिष्टानुगुणं प्रामुख्यम्

पद्यम् उपनिषद्वचनम्	स्मरणम्	धारणम्	अभिव्यक्तिः	प्रशंसा	आहत्य
प्रश्नाः	10	13	15	–	38
अङ्काः	10	16	27	–	53

2. प्रश्नानुगुणप्रामुख्यम्

क्र.संख्या	प्रश्नानां स्वरूपम्	प्रश्नाः	अङ्काः
1	वस्तुनिष्ठः	**14**	**14**
2	अतिलघूत्तरम्	**13**	**13**
3	लघूत्तरम्	**07**	**14**
4	दीर्घोत्तरम्	**04**	**12**

3.प्रश्नस्तरः

स्तरः	प्रश्नाः	अङ्काः
सुलभः	17	17
साधारणः	14	26
कठिनः	07	10
आहत्य	38	53

प्रथमभाषा–संस्कृतम्

SUBJECT –FIRST LANGUAGE SANSKRIT

पाठाधारित प्रश्नकोठि – पाठस्य नाम –1.उपनिषद्वचनम्।

I.सूक्तम् उत्तरम् चित्वा क्रमाक्षरेण सह लिखत। (स्म. सु)

1.एतेषु पुरुषार्थेषु अन्तिमः पुरुषार्थः एषः।

A) मोक्षः B) अर्थः C) धर्मः D) कामः

2.मानवजीवनस्य अन्तिमलक्ष्यम् एतत्।

A) सुखप्राप्तिः B) मोक्षप्राप्तिः C) धनप्राप्तिः D) आनन्दप्राप्तिः

3.नद्यः अत्र अस्तं गच्छन्ति।

A) भूमौ B) सरोवरे C) समुद्रे D) जले

4. उपनिषदा अत्र एषा विभक्तिः अस्ति।

A) पञ्चमीविभक्तिः B) ब्दितीया विभक्तिः C) सप्तमीविभक्तिः D) तृतीयाविभक्तिः

5.आत्मन्येव अत्र एषः सन्धिः अस्ति।

A) गुणसन्धिः B) सवर्णदीर्घः C) वृद्धिसन्धिः D) यण् सन्धिः

6.त्वं् त्यक्तेन भुञ्जीथाः। अत्र रेखाङ्कितपदस्य समुचितं प्रश्नवाचकपदम् इदं भवति।

A) कथम् B) के C) केन D) कति

7.इदं सर्वं एतेन् वास्यम्।

Aसमुद्रेण B) जलेन C) परमात्मना D) वायुना

8.चराचरम् अत्र एषः सन्धिः अस्ति।

A) गुणसन्धिः B) सवर्णदीर्घसन्धिः C) वृद्धिसन्धिः D) यण् सन्धिः

9.विद्वान् अस्य स्त्रीलिङ्गरूपम् इदं भवति। (२०२३मार्च)

A) विदुषी B) विद्वांसा C) विद्वानी D) विद्वाना

10. सागरः अस्य समानार्थकपदम् इदम् अस्ति।

A) सरित् B) जलाशयः C) पादपः D) समुद्रः

II. चतुर्थपदं लिखत। (धा. सा)

11.नद्यः –स्मुद्रेऽस्तं ग्च्छन्ति : विद्वान् – ....।

12.इदं जगत् –ईशावास्यम् : कस्यस्विद्धनम् – ....। (२०२३मार्च)

13. सागरः –समुद्रः :: देवः – _ _ _ _ _ _ _।

14. जगत्याम् –सप्तमी – कस्य – _ _ _ _ _ _ _।

III.रिक्तस्थानं पूरयत। (धा.सा)

15.यस्तु सर्वाणि .... आत्मन्येवानुपश्यति।

16.गच्छन्ति .... विहाय।

17.एको देवः .... गूढः।

IV. एकवाक्येन उत्तरं लिखत।

18. आत्मज्ञानप्राप्तौ साधनानि कानि? (धा.सा)

19.इदं सर्वं केन व्याप्तम्? (धा.सा)

20.कर्माध्यक्षः कः? (धा.सा)

21.काः समुद्रे अस्तं गच्छन्ति? (स्म.सु)

22.मोक्षप्राप्तिः केन भवति? (धा.सा)

23.चतुर्विधपुरुषार्थाः के? (धा .सा)

24.पुरुषार्थाः कति सन्ति? (स्म.सु)

25.मानवजीवनस्य अन्तिमलक्ष्यं किम्? (स्म.सु)

V. पद्यस्य नाम उल्लिख्य श्लोकतात्पर्यं लिखत। (अभि.सा)

26.यस्तु सर्वाणि भूतानि आत्मन्येवानुपश्यति। (२०२२ जून्&२०२५मार्च)

सर्वभूतेषु चात्मानं ततो न विजुगुप्सते॥

27.ईशावास्यमिदं सर्वं यत्किञ्च जगत्यां जगत्। (२०२४मार्च)

तेन त्यक्तेन भुञ्जीथाः मा गृधः कस्यस्विद्धनम्॥

28.यथा नद्यः स्यम्दमानाः समुद्रेऽस्तं गच्छन्ति नामरूपे विहाय। (२०२३मार्च)

तथा विद्वान् नामरूपाद्विमुक्तः परात्परं पुरुषमुपैति दिव्यम्॥

29. एको देवः सर्वभूतेषु गूढः सर्वव्यापी सर्वभूतान्तरात्मा ।

कर्माध्यक्षः सर्वभूताधिवासः साक्षी चेता केवलो निर्गुणश्च॥

VI. रेखाङ्कितपदम् अवलम्ब्य प्रश्नवाक्यं कुरुत। (धा.सा)

30. नद्यः समुद्रे अस्तं गच्छन्ति। (धा.सा)

31. उपनिषदः शतशः सन्ति। (धा.सा)

VII.लिङ्ग–विभक्ति –वचनानि लिखत।

32. उपनिषदा (धा.क)

33 कस्य (धा.क)

34.आत्मानम् (2025 मार्च) ((धा.क)

35.जगत्याम् ((धा.क) (२०२४मार्च)

VIII.सन्धिं विभज्य नाम लिखत। (अभि क)

36 .निर्गुणश्च– --------+-------- = ---------।

37.आत्मन्येव = -------+ -------- = ---------।

38.नामरूपाद्विमुक्तः = -------+ ------- = --------।

****

प्रथमभाषा–संस्कृतम्   दशमकक्ष्या   2.त्याधनः

1. उद्दिष्टानुगुणं प्रामुख्यम्

पद्यम् उपनिषद्वचनम्	स्मरणम्	धारणम्	अभिव्यक्तिः	प्रशंसा	आहत्य
प्रश्नाः	15	19	15	1	50
अङ्काः	15	22	24	4	65

2. प्रश्नानुगुणप्रामुख्यम्

क्र.संख्या	प्रश्नानां स्वरूपम्	प्रश्नाः	अङ्काः
1	वस्तुनिष्ठः	**14**	**14**
2	अतिलघूत्तरम्	**20**	**20**
3	लघूत्तरम्	**11**	**14**
4	दीर्घोत्तरम्	**5**	**17**

3.प्रश्नस्तरः

स्तरः	प्रश्नाः	अङ्काः
सुलभः	20	20
साधारणः	20	32
कठिनः	10	13
आहत्य	50	65

प्रथमभाषा–संस्कृतम्

SUBJECT –FIRST LANGUAGE SANSKRIT

पाठाधारित प्रश्नकोठि – पाठस्य नाम –2.त्यागधनः

I.सूक्तम् उत्तरम् चित्वा क्रमाक्षरेण सह लिखत। (स्म .सु)

1.भारतदेशः एवं विख्यातः।

A) वेदभूमिः   B) त्यागभूमिः   C) तपोभूमिः   D) देवभूमिः

2.सफलम् अस्य विरुद्धार्थकपदम् इदं भवति।

A) फलम्   B) सुफलम्   C) भूरिफलम्   D) विफलम्

3.असुरः अस्य समानार्थकपदम् इदम् अस्ति।

A) देवः B) राक्षसः C) अमरः D) नरः

4.दधीचिः एवं प्रसिद्धः अभवत्।

A) त्यागधनः B) राजर्षिः C) महाधनः D) महर्षिः

5.दधीचेः आश्रमः अत्र आसीत्।

A) गङ्गातीरे B) सरस्वतीतीरे C) कावेरीतीरे D) नर्मदातीरे

6.दधीचेः अस्थीनि एषः स्वीकृतवान्।

A) ब्रह्मदेवः B) विष्णुः C) इन्द्रः D) कुबेरः

7.शिष्टः अस्य विरुद्धार्थकपदम् इदं भवति।

A) विशिष्टः B) कनिष्टः C) निष्टः D) दुष्टः

8.एषः बलात्कारेण प्रजानां धनम् अपहरति स्म।

A) इन्द्रः B) ब्रह्मा C) वृत्रासुरः D) दधीचिः

9.तपोधनः अत्र एषः समासः अस्ति।

A) कर्मधारयः B) द्वन्द्वः C) द्विगुः D) बहुव्रीहिः

10.बभूव अत्र एषः लकारः वर्तते।

A) लङ्लकारः B) लिट्लकारः C) लोट्लकारः D) लट्लकारः

II.चतुर्थपदं लिखत। (धा .सा)

11.दधीचिः –महर्षिः :: वृत्रासुरः – ....।

12.जगाम – लिट्लकारः :: याचन्ताम् – ....।

13.नमः योगे –चतुर्थी विभक्तिः :: बिभेति योगे – ....।

14.हन्तुम् – तुमुन्नान्ताव्ययम् :: अनुसृत्य – ....।

III.रिक्तस्थानं पूरयत। (धा.सा)

15.दधीचिः जनसेवायां महान्तम् ---------- अनुभवति स्म।

16.वृत्रासुरः बलात्कारेण ---------धनम् अपहरति स्म।

17.इन्द्रः दधीचेः अस्थीनि स्वीकृत्य -------------निर्माणं चकार।

18.दधीचिना जगतः कल्याणार्थं -----------त्यागः कृतः।

IV.एकवाक्येन उत्तरं लिखत।

19.त्यागधनः कथा कस्मात् ग्रन्थात् स्वीकृताः? (धा.सा)

20.दधीचेः आश्रमः कुत्र आसीत्? (स्म.सु) **(2022 march)**

21.सुराः कस्य समीपं ययुः? (धा.सा)

22. केन इन्द्रः वज्रायुधस्य निर्माणं चकार? (स्म.सा)

23.वृत्रासुरः स्वभावतः कथम् अवर्तत? (धा.सा)

24.इन्द्रः कस्य तपोवनं वव्राज? (स्म.सा)

25.वज्रायुधेन वृत्रं कः जघान? (स्म.सु)

26.तपोधनः दधीचिः किमिति प्रसिद्धिं प्राप? (ध.सा)

27. कः गुणः श्लाघ्यः? (धा.स)

V .रेखाङ्कितपदम् अवलम्भ्य प्रश्नवाक्यं कुरुत।

28.वृत्रासुरः जनान् पीडयति स्म। (धा.सा)

29.देवदानवयोः घोरं युद्धं प्रावर्तत। (धा.सा)

30.दधीचिना स्वदेहः इन्द्राय अर्पितः। ((धा.सा)

VI विरुद्धार्थकपदं लिखत।

31. सफलम् x ----------। (धा.सा)

32.शिष्टः x ------------। (धा.सा)

33.सुरःx ------------। (धा.सा)

34.स्वाधीनः x ---------। (धा.सा)

31. सफलम् x ----------। (धा.सा)

32.शिष्टः x ------------। (धा.सा)

33.सुरःx ------------। (धा.सा)

34.स्वाधीनः x -------------------। (धा.सा)

VIII. विग्रहवाक्यं विलिख्य समासनाम लिखत।

39.जनसेवा – (धा.क)

40.मार्गान्तरम् – (धा.क)

41.स्वर्गतुल्यः– (धा.क)

42. त्यागधनः– (धा.क)

IX.द्वित्रैः वाक्यैः उत्तरं लिखत।

43. दधीचेः तपोवनं कथम् आसीत्? (धा.क) **2024 june**

44. अस्थियाचकम् इन्द्रं दधीचिः सानन्दं किमवदत्? (धा.क)

45. इन्द्रः दधीचेः आश्रमं गत्वा किम् अवदत्? (धा.क)

X, यथानिर्देशम् उत्तरं लिखत।

46.सः महर्षिः धर्मात्मा उदारश्च। (अभि.सा)

कः पाठः? कः अवदत्? धर्मात्मा कः?

47.याचको भूत्वा अत्र अहम् आगतः। (अभि.सा)

कः पाठः? कम् अवदत्? याचकरूपेण कः आगतः?

48.किं भवेत्? मम समीपे। (अभि.सा) **(2024 march)**

कः पाठः? कः अवदत्? कम् अवदत्?

XI.दशवाक्यैः उत्तरं लिखत।

49. वृत्रवधोपायं ज्ञातुम् आगतान् देवान् ब्रह्मदेवः किमवदत्? (अभि.सा)

50.तपोधनः दधीचिः त्यागधनः कथं संवृत्तः? सङ्गृह्य लिखत। (अभि.सा) **(2023 june)**

****

प्रथमभाषा–संस्कृतम्   दशमकक्ष्या   3. विसर्गसन्धिः

1. उद्दिष्टानुगुणं प्रामुख्यम्

विसर्गसन्धिः	स्मरणम्	धारणम्	अभिव्यक्तिः	प्रशंसा	आहत्य
प्रश्नाः	11	06	11	–	28
अङ्काः	11	06	14	–	31

2. प्रश्नानुगुणप्रामुख्यम्

क्र.संख्या	प्रश्नानां स्वरूपम्	प्रश्नाः	अङ्काः
1	वस्तुनिष्ठः	09	09
2	अतिलघूत्तरम्	16	16
	आहत्य	25	25

3.प्रश्नस्तरः

स्तरः	प्रश्नाः	अङ्काः
सुलभः	07	07
साधारणः	18	18
आहत्य	25	25

प्रथमभाषा–संस्कृतम्

SUBJECT –FIRST LANGUAGE SANSKRIT

पाठाधारित प्रश्नकोठि – पाठस्य नाम –विसर्गसन्धिः

I.सूक्तम् उत्तरम् चित्वा क्रमाक्षरेण सह लिखत।

1. विसर्गस्य स्थाने एतावन्तः आदेशाः भवन्ति। (स्म.सु)

A) चत्वारः   B) पञ्च   C) सप्त   D) नव

2.विसर्गस्य कर्कशव्यञ्जने परे एषः आदेशः भवति। **(स्म.सु)**

A) उकारः   B) रेफः   C) सकारः   D)लोपः

3.उकारादेशानन्तरम् एषः सन्धिः करणीयः। **(स्म.सु)**

A) वृद्धिसन्धिः   B) श्चुत्वसन्धिः   C) सवर्णदीर्घसन्धिः   D) गुणसन्धिः

4.एतत् मृदुव्यञ्जनं न । **(स्म.सु)**

A) म B) ध C) क D) ज

5.आः + ग एवं स्थितौ विसर्गस्य स्थाने एषः आदेशः भवति। **(स्म.सु)**

A) लोपः B) सकारः C) उकारः D) रेफः

6.मुनिः + इति अत्र सन्धिकार्यम् एवं भवति। **(स्म.सु) (2023 june)**

A) मुनीति B) मुनेरिति C) मुनेति D) मुनिरिति

7.अत्र समूहेतरपदम् इदं भवति। **(स्म.सु)**

A) तपस्तेपे B) बालस्तत्र C) मयूरो नृत्यति D) कश्चित्

II. कोष्टकात् उचितं पदं चित्वा रिक्तस्थानं पूरयत।

8.ततः+ततः इत्यत्र विसर्गस्य ______ आदेशः। (सकारः/उकारः) **(धा.सु)**

9.गौः+इयम् इत्यत्र विसर्गस्यस्थाने ________ आदेशः। (उकारः/रेफः) **(धा.सु)**

10.''कः +अत्र" इत्यत्र विसर्गस्य --------आदेशः। (रेफः/उकारः) **(धा.सु)**

11.विसर्गस्य उकारादेशानन्तरं ----------सन्धिः कर्तव्यः। (श्चुत्व/गुण) **(धा.सु)**

III.संयोज्य लिखत। (धा.सा)

अ	आ
12.यतिस्सः	लोपः
13.भूरियम्	गुणः
14.स नमति	उकारादेशः
15.नृपो जयति	रेफादेशः
	सकारादेशः।

IV.चतुर्थपदं लिखत।

16.तैरपि : रेफादेशः :: गजो याति – __________। (धा.सा)

17.गिरिः +च :गिरिश्च :: कः +इति – _________। (धा.सा)

V .सन्धिं कृत्वा लिखत।

18.गुरुः+उवाच = ________। (अभि.सा)

19.सिंहः +गर्जति = ______। (अभि.सा)

20. कः+चित् =________। (अभि.सा)

VI.सन्धिं विभज्य नाम लिखत।

21.धेनुर्धावति (धा.सा) 2024 march

22.भक्तस्सेवते (धा.सा)

23.रामोऽपि (धा.सा)

24.वृद्धोऽपि (धा.सा)

25.एतैर्नम्यते। (धा.सा)

****

पाठाधारित मौल्याङ्कनम् प्रथमभाषा संस्कृतम्

भारतीयविज्ञानम्

1.उद्दिष्टानुगुणं प्रामुख्यम् –

भारतीयविज्ञानम्	स्मरणम्	धारणम्	प्रशंसा	अभिव्यक्तिः	**आहत्य**
प्रश्नाः	13	09	–	10	**32**
अङ्काः	13	13	–	18	**44**

2.प्रश्नानुगुणं प्रामुख्यम् –

क्र.सं	प्रश्नानां स्वरूपम्	प्रश्नाः	अङ्काः
01	वस्तुनिष्ठः	26	26
02	अति–लघूत्तरम्	–	–
03	लघूत्तरम्	02	04
04	दीर्घोत्तरम्	04	14
	आहत्य	**32**	**44**

3.प्रश्नस्तरः

स्तरः	प्रश्नाः	अङ्काः
सुलभः	06	06
साधारणः	18	28
कठिणः	08	10
आहत्य	**32**	**44**

पाठाधारित–मौल्याङ्कनम् । Lesson based Assessment

भारतीयविज्ञानम्

I. चत्वारः विकल्पाः प्रदताः । तेषु सूक्तम् उत्तरं चित्वा क्रमाक्षरेण सह उत्तरं लिखत ।

I. संस्कृतम् एतस्य भाण्डागारम्। (स्म,सु)

A . सुभाषितस्य **B** . ऐश्वर्यस्य **C** . धर्मस्य **D** . ज्ञान–विज्ञानस्य

2. संस्कृतेन अस्पृष्टः एतस्य भागः प्रायः नास्ति। (स्म,सु)

A . गणितस्य **B** . विज्ञानस्य **C** . इतिहाससस्य **D** . समाजस्य

3. विज्ञानप्रदर्शिनी अनया आयोजिता आसीत्। (स्म,सु)

A . संस्कृतभारत्या B . साहित्यपरिषदा C . सर्वकारेण D . संस्कारभारत्या

4. आकाशकायेषु आकर्षणीयः शक्तिस्वरूपः एषः। (स्म,सु)

A . चन्द्रः B . शुक्रः C . सूर्यः D . बुधः

5. एषः भूमिं परितः प्रदक्षिणं करोति। (स्म,सु)

A . चन्द्रः B . शुक्रः C . सूर्यः D . गुरुः

6. भिषजः रोगनिदानं एवं जानन्ति। (स्म,सु)

A . हस्तपरीक्षया B . मुखपरीक्षया C . धमन्याः चेष्टया D . श्वासेन

7. सर्वोऽपि जीवराशिः एतस्मात् बलं प्राप्नोति। (स्म,सा)

A . चन्द्रात् B . शुक्रात् C . गुरोः D . सूर्यात्

8. नागार्जुनः – रसरत्नाकरः :: भास्कराचार्यः : ______। अत्र चतुर्थं पदम् इदं भवति। (धा,सा)

A . प्रयोगरत्नाकरः B . लीलावती C . चरकसंहिता D . सुश्रुतसंहिता

9. बोधायनकात्यायनौ: – पैथागोरस् सिद्धान्तः :: वाग्भटः : _____। अत्र चतुर्थं पदमिदं भवति। (धा,सा)

A . सुश्रुतसंहिता B . लीलावती C . चरकसंहिता D . अष्टाङ्गसङ्ग्रहः

10. चन्द्रस्य <u>शुक्लपक्षे</u> वृद्धिः भवति । अत्र रेखाङ्कितपदस्य प्रश्नपदम् इदं भवति। (धा,सा)

A) कदा **B)** कुत्र C) कस्मै D) कः

प्रश्नः **II.** लघूत्तरं लिखत ।

11.पादपजातयः काः ? तासां जन्म कथं भवति ? (अ,क) (**2022march**)

12.तैत्तरीये सूर्यस्य विषये किं लिखितमस्ति ? (अ,क) (2023 **june**)

प्रश्नः **III.** यथानिर्देशम् उत्तरं लिखत ।

13. विज्ञानप्रदर्शिनीं द्रष्टुं गच्छाम ।(धा,सा) (**2024 march**)

कः पाठः ? कः वदति ? प्रदर्शिनी कुत्र आयोजिता ?

14. ‘लीलावती’ इति ग्रन्थे बहवः विषयाः निरूपिताः खलु ? (धा,सा) (2023 **march**)

कः पाठः ? का वदति ? कस्य ग्रन्थः एषः ?

प्रश्नः IV. दशभिः वाक्यैः उत्तरं संस्कृतभाषया – कन्नडभाषया – आङ्ग्लभाषया वा लिखत ।

15. सूर्यचन्द्रयोः विषये अस्माकं पूर्वजानां सिद्धान्तः कः ? विवृणुत । (अ,सा)

16. वृक्षायुर्वेदग्रन्थे प्रतिपादितानां चतुर्विधवृक्षाणां विषये लिखत ।(अ,सा)

प्रश्नः **V.** विरुद्धार्थकं पदं लिखत ।

17.वृद्धिः (स्म,सा) 18. कृष्णः (स्म,सा) 19. स्मृतः (स्म,सा) 20.क्षयः (स्म,सा)

प्रश्नः **VI**. लिङ्ग–विभक्ति–वचनानि लिखत ।

21.मित्राणि (अ,क) 22. चेष्टया (अ,क) 23. शरीरिणः (अ,क)

प्रश्नः **VII.** सन्धिं कृत्वा नाम लिखत ।

24.तत् + चेष्टया , (अ,क) 25. वृत्तिः + न , (अ,क) 26. सूर्यात् + एव (अ,क)

प्रश्नः **VIII**. रेखाङ्कितपदम् अवलम्ब्य प्रश्नवाक्यानि कुरुत ।

27.सूर्यदेवस्य अनुग्रहेणैव इदं विश्वमस्ति ।(स्म,सा)

28.शून्यस्य योगदानं भारतीयानाम् अस्ति ।(स्म,सा)

29.निदानं धमन्याः चेष्टया जानन्ति । (स्म,सा)

प्रश्नः **IX.** चतुर्थं पदं लिखत ।

30.भास्कराचार्यः – लीलावती :: नागार्जुनः –________। (धा,सा) (2022 **march)**

31.वाग्भटः – अष्टाङ्गसङ्ग्रहः :: वराहमिहिरः –________।(धा,सा)

32. चरकसंहिता – चरक :: पैथागोरस् सिद्धान्तः –_________ (धा,सा)

1. उद्दिष्ठानुगुणं प्रामुख्यम्

गद्यम् **ज्ञानदीपः**	स्मरणम्	धारणम्	अभिव्यक्तिः	प्रशंसा	आहत्य
प्रश्नाः	10	11	11	01	33
अङ्काः	10	16	a	–	45

2. प्रश्नानुगुणप्रामुख्यम्

क्र.संख्या	प्रश्नानां स्वरूपम्	प्रश्नाः	अङ्काः
1	वस्तुनिष्ठः	**14**	**14**
2	अतिलघूत्तरम्	**13**	**13**
3	लघूत्तरम्	**02**	04
4	दीर्घोत्तरम्	**04**	**1 4**

3.प्रश्नस्तरः

स्तरः	प्रश्नाः	अङ्काः
सुलभः	15	12
साधारणः	11	23
कठिनः	07	10
आहत्य	33	45

प्रथमभाषा–संस्कृतम्

SUBJECT –FIRST LANGUAGE SANSKRIT

पाठाधारित प्रश्नकोठि – पाठस्य नाम –1. ज्ञानदीपः

I.सूक्तम् उत्तरम् चित्वा क्रमाक्षरेण सह लिखत। (स्म.सु)

1.एतेषु समूहेतरं पदम् इदं भवति।

A) लाहोर्नगरम्, B) श्रीनगरम्, C) जम्मू, D) कार्गिल्

2.संस्कृतेनैव एषा सुरक्षिता ।

A) भारतिः B) संस्कृतिः C) सरस्वती D) कृतिः

3. शास्त्री महोदयस्य पत्नी एषा

A) सरोजा B) उषा C) सरिता D) जलजा

4. सह इति अव्ययोगे ‘एषा विभक्तिः भवति ।

A) पञ्चमीविभक्तिः **B)** ब्द्वितीया विभक्तिः **C)** सप्तमीविभक्तिः D) तृतीयाविभक्तिः

5. पुत्रोऽयम् अत्र सन्धिविभागः एवं भवति ।

A) पुत्रः+ अयम् **B)** पुत्रः+ इयम् **C)** पुत्रः+ यम् **D)** पुत्रः+अहम्

6.डा।। सत्यव्रतशास्त्रिमहोदयः स्वजीवनमेव <u>संस्कृताय</u> आर्पयत् । अत्र रेखाङ्कितपदस्य समुचितं प्रश्नवाचकपदम् इदं भवति।

A) कथम् **B)** कस्मै **C)** केन **D)** कति

7.संस्कृतसाहित्यक्षेत्रे ज्ञानपीठप्रशस्तिपुरस्कृतः एषः

A . कालिदासः **B)** वाल्मीकिः **C)** सत्यव्रतशस्त्री **D)** नागराज राव्

8.इत्याह अत्र एषः सन्धिः अस्ति।

A) गुणसन्धिः **B)** सवर्णदीर्घसन्धिः **C)** वृद्धिसन्धिः **D)** यण् सन्धिः

9.विद्वान् अस्य स्त्रीलिङ्गरूपम् इदं भवति।

A) विद्वानी **B)** विद्वांसा **C)** विदुषी **D)** विद्वाना

10. पत्नी अस्य समानार्थकपदम् इदम् अस्ति।

A) सहधर्मिणी **B)** विलासिनी **C)** अबला **D)** अघनाशिनी

II. चतुर्थपदं लिखत। (धा.सा)

11. रामरखी – माता : उषादेवी – ....।

12.सिल्पकोर्न – महाविद्यालयः : महाचक्री सिमिन्दो – ....।

13. सागरः –समुद्रः :: सुरभारती – _______।

14. वाराणस्यां –सप्तमी – अस्य – _______।

III.रिक्तस्थानं पूरयत। (अभि.सा)

15.बालकसत्यव्रतस्य हृदये .... प्रीतिरजायत ।

16.साहित्यक्षेत्रे सर्वश्रेष्ठप्रशस्तिः .... अस्ति ।

17.संस्कृतेनैव .... सुरक्षिता।

IV. एकवाक्येन उत्तरं लिखत।

18. सत्यव्रतशास्त्रिमहाभागः कदा अजायत ? (धा,सा)

19.संस्कृतसाहित्यक्षेत्रे ज्ञानपीठप्रशस्तिपुरस्कृतः कः ? (स्म.सु) **(2022march)**

20.बाल्ये शास्त्रिमहोदयस्य गृहपरिसरः कथम् आसीत् (धा.सा)

21.शास्त्रिमहोदयः एम्.ए. पदवीं कुत्र प्राप्तवान् ? (स्म.सु)

22.शास्त्रिमहोदयस्य पितरौ कौ ? (धा.सा)

23.सत्यव्रतशास्त्रिमहाभागः कुत्र अजायत ? (स्म.सु) **(2023 june)**

24.थाईलैड देशस्य राजकुमारी का ? (स्म.सु)

25. थाईदेशविलासं इति ग्रन्थस्य लेखकः कः ? (स्म.सु)

V . **लघूत्तरं लिखत ।**

26. संस्कृतभाषाविषये डा।। सत्यव्रतशास्त्रिमहोदयस्य आशयः कः ? (धा.क)

27.डा।। सत्यव्रतशास्त्रिमहोदयेन प्राप्ता देशीयाः प्रशस्तयः काः ? (धा.क)

VI. रेखाङ्कितपदम् अवलम्ब्य प्रश्नवाक्यं कुरुत।

28 . संस्कृतकविषु डा।। सत्यव्रतशास्त्री मुकुटमणिरिव विराजते । (अभि.सा)

29. क्रि.श. २००९ तमे वर्षे डा।। सत्यव्रतशास्त्रिमहोदयः ज्ञानपीठप्रशस्त्या पुरस्कृतः (अभि.सा)

VII. **यथा निर्देशं लिखत ।** (अभि.सा)

30. भवानेव संस्कृतेन ग्रन्थान् लिखतु **(2024 june)**

कः पाठः ? कःअवदत् ? कम् अवदत् ?

31 "संस्कृतेनैव संस्कृतिरपि सुरक्षिता" **(2024 march)**

कः पाठः ? कःअवदत् ? केन संस्कृतिः सुरक्षिता

VIII.दशभिः वाक्यैः उत्तरं संस्कृतभाषया, कन्नडभाषया आङ्गलभाषया वा लिखत (अभि.सा)

32 . डा।। सत्यव्रतशास्त्रिमहोदयस्य बाल्यजीवनं विवृणुत । **(2023 march)**

33. डा।। सत्यव्रतशास्त्रिमहोदयेन स्वीकृताः प्रशस्तयः काः ?

समासः

1.उद्दिष्टानुगुणं प्रामुख्यम् –

समासः	स्मरणम्	धारणम्	प्रशंसा	अभिव्यक्तिः	**आहत्य**
प्रश्नाः	–	–	–	15	**15**
अङ्काः	–	–	–	15	**15**

2.प्रश्नानुगुणं प्रामुख्यम् –

क्र.सं	प्रश्नानां स्वरूपम्	प्रश्नाः	अङ्काः
01	वस्तुनिष्ठः	15	15
02	अति–लघूत्तरम्	–	–
03	लघूत्तरम्	–	–
04	दीर्घोत्तरम्	–	–
	आहत्य	**15**	**15**

3.प्रश्नस्तरः

स्तरः	प्रश्नाः	अङ्काः
सुलभः	–	–
साधारणः	–	–
कठिणः	15	15
आहत्य	**15**	**15**

समासः

I. **चत्वारः विकल्पाः प्रदताः । तेषु सूक्तम् उत्तरं चित्वा क्रमाक्षरेण सह उत्तरं लिखत ।** (स्म.सा)

1.'समासः' इति पदस्य अर्थः एषः भवति ।(अ,क)

A. प्रधानः B. अव्ययम् C. विना D. संक्षेपः

2.पूर्वपदार्थप्रधानः – अयं समासः वर्तते ।(अ,क)

A. अव्ययीभावः B. तत्पुरुषः C. द्वन्द्वः D. कर्मधारयः

3.प्रतिदिनम् – इदं पदम् अस्य समासस्य उदाहरणं भवति ।(अ,क)

A. द्विगोः B. द्वन्द्वस्य C. बहुव्रीहेः D. अव्ययीभावस्य

4.उत्तरपदार्थप्रधानः – तत्पुरुषः :: अन्यपदार्थप्रधानः –_______ ।(धा,सा)

A. कर्मधारयः B. बहुव्रीहिः C. नञ् D. द्विगुः

5.चक्रं पाणौ यस्य सः – इति विग्रहस्य समस्तं पदम् एवं भवति ।(अ,क) (2023 june)

A. चक्रपणी B. चक्रपाणौ C. चक्रपाणिः D. पाणिचक्रम्

II. एतेषां समस्तपदं लिखत । (अभि.क)

6.नीलः कण्ठः यस्य सः । –________। (अ,क) 2024 june

7.कृतं भोजनं येन सः ।____________।(अ,क)

8.वर्षं वर्षं प्रति । ________________।(अ,क) (2024 march)

9.क्रमम् अनतिक्रम्य । –_____________।(अ,क)

10.श्वेतम् अम्बरं येषां ते । –____________। (अ,क)

III. एतेषां विग्रहवाक्यं लिखत । (अभि.क)

11.निर्विघ्नम् , – –________________________________। (अ,क)

12.यथाशक्ति , _–_________________________________। (अ,क)

13.विषकण्ठः , _–_________________________________। (अ,क)

14.फालचन्द्रः ,–__________________________________। (अ,क)

15.उपगङ्गम् –_______________________________। (अ,क)

प्रथमभाषा संस्कृतम्

दशमी कक्षा

अभयदायिनी

1.उद्दिष्टानुगुणं प्रामुख्यम् –

अभयदायिनी	स्मरणम्	धारणम्	प्रशंसा	अभिव्यक्तिः	**आहत्य**
प्रश्नाः	14	10	05	16	**45**
अङ्काः	14	18	05	19	**56**

2.प्रश्नानुगुणं प्रामुख्यम् –

क्र.सं	प्रश्नानां स्वरूपम्	प्रश्नाः	अङ्काः
01	वस्तुनिष्ठः	38	38
02	अति–लघूत्तरम्	–	–
03	लघूत्तरम्	06	14
04	दीर्घोत्तरम्	01	04
	आहत्य	**45**	**56**

3.प्रश्नस्तरः

स्तरः	प्रश्नाः	अङ्काः
सुलभः	08	08
साधारणः	16	27
कठिणः	21	21
आहत्य	**45**	**56**

पाठाधारित–मौल्याङ्कनम् ।

Lesson based Assessment

अभयदायिनी

I. चत्वारः विकल्पाः प्रदताः । तेषु सूक्तम् उत्तरं चित्वा क्रमाक्षरेण सह उत्तरं लिखत ।

1. आज्ञापयति–अस्य पदस्य एषः लकारः । (स्म,सु)

A) लङ्लकारः B) लृट्लकारः C) लट्लकारः D) लिट्लकारः

2. विलम्बः–अस्य पदस्य विरुद्धार्थकपदम् एतत् ।(स्म,सु)

A) अविलम्बः B) अनामयः C) आदरः D) लम्बः

3.दीयताम्–अस्य पदस्य एषः लकारः । (स्म,सा)

A) लङ्लकारः B) लृट्लकारः C) लोट्लकारः D) लिट्लकारः

4.सुखदा–अस्य पदस्य विरुद्धार्थकपदम् एतत् ।(स्म,सु)

A) मुदा B) आमुदा C) शारदा D) दुःखदा

5.रक्ष –अस्य पदस्य एषः लकारः । (स्म,सा)

A) लङ्लकारः B) लृट्लकारः C) लट्लकारः D) लोट्लकारः

6.अनामयः–अस्य पदस्य विरुद्धार्थकपदम् एतत् (स्म,सा) ।

A) आमयः B) आदरः C) शूरः D) धीरः

7. भविष्यति –अस्य पदस्य एषः लकारः । (स्म,सु)

A) लङ्लकारः B) लृट्लकारः C) लट्लकारः D) लोट्लकारः

8.शूरः–अस्य पदस्य विरुद्धार्थकपदम् एतत् ।(स्म,सा)

A) क्रूरः B) आदरः C) धीरः D) भीरुः

II.एकवाक्येन उत्तरं लिखत ।

9.केळदीसाम्राज्यस्य महाराज्ञी का ? (स्म,सु)

10.शिवाजिपुत्रः कः ? (स्म,सु)

11.चन्नम्मायाः पतिः कः ? (स्म,सु)

12.राजारामस्य पिता कः ? (स्म,सा)

13.मोघलचक्रवर्ती कः ? (स्म,सु)

14.लोके सदा किम् शाम्यतु ? (स्म,सा) **(2022 march)**

III.चतुर्थं पदं लिखत ।

15.मोघलचक्रवर्ती–औरङ्गजेबः :: केळदीराज्यस्य महाराज्ञी–––––––––––––।(धा,सा)

16. मोघलचक्रवर्ती–औरङ्गजेबः :: अभयदायिनी––––––––––––––––––।(धा,सा)

17.यदिच्छति–जश्त्वसन्धिः :: दूतोऽस्मि –––––––––––––।(धा,सा)

18.शिवाजिप्रभुः–कीर्तिकायः :: चन्नम्मा–––––––––––।(धा,सा)

IV .सन्धिं विभज्य नाम लिखत ।

19.पुत्रोऽहम् (अ,क) 20.भवतीति(अ,क)

21.एतदुपरि(अ,क) 22.अस्मन्मित्रम् (अ,क)

V.सन्धिं संयोज्य नाम लिखत ।

23. नीतिः+अपि= (अ,क)

24. अविनयो+अयम्= (अ,क)

VI.लघूत्तरं लिखात ।

25.औरङ्गजेबेन प्रेषिते सन्देशपत्रे किं लिखितम् ? (अ,क)

26.प्रजाभिप्रायं स्वीकृत्य वन्नम्मा राजारामं किम् अब्रवीत् ? (अ,क)

VII.विग्रहवाक्यं विलिख्य समास नाम लिखत ।

27. प्रजाहितम् (अ,क)

28. केळदीरज्यम् (अ,क)

VIII.संयोज्य समास नाम लिखत ।

29.अन्यः देशः=------- (अ,क)

30.धनं च धान्यं च तैलं च लवणं च =---- (अ,क)

IX.यथा निर्देशम् उत्तरत ।

31.किन्तुं भवन्तं परिश्रान्तं पश्यामि । (धा,सा) **(2023 june)**

कः पाठः ? का अवदत् ? अत्र परिश्रान्तः कः ?

32.भवतु अस्माकं महाराज्ञी अभयदायिनी । (धा,सा)

कः पाठः ? के अवदन् ? महाराज्ञी का ?

33.शरणागतरक्षणं धर्मः, इति अस्माकं श्रद्धा । (धा,सा) **(2023 march)**

कः पाठः ? का अवदत् ? शरणागतः कः ?

X. वाक्ये विद्यमानं कृदन्तपदं चित्वा प्रत्ययस्य नाम लिखत ।

34.पत्रं कोशात् उद्घाट्य वाचयति । (धा,सा)

35.स्वामिसन्देशं सः आनीतवान् । (धा,सा)

XI.रिक्तस्थानं पूरयत ।

36.प्रजाहितमेव---------इति सदाहं भावयामि । (अ,क)

37.शरणागताय--------दीयताम् । (अ,क)

38.शरणागतं रक्षितुं -------परित्यक्ष्यामः । (अ,क)

XII.वाक्यं शुद्धं कुरुत ।

39.आतिथ्यं स्वीकृत्य भवान् गन्तुम् अर्हति । (प्र,क)

40.बालकं मोदकं रोचते । (प्र,क)

41.शङ्करस्य अभिषेकः रोचते । (प्र,क)

42.वीरं युद्धं रोचते । (प्र,क)

43.नारीभ्यः आभरणानि रोचते । (प्र,क)

XIII.कवेः देश–काल–कृतीनां विषये द्विचतुरैः वाक्यैः लिखत ।

44. विद्वान् एच्.वि.नागराजरराव्महोदयः । (धा,क) **2024 june**

XIV..दशवाक्यैः संस्कृतभाषया,कन्नडभाषया,आङ्लभाषया वा उत्तरं लिखत ।

45. चन्नम्मा –राजारामयोः सम्भाषणं लिखत । (अ, सा) **2024 march**

****

प्रथमभाषा – संस्कृतम् **SUBJECT-FIRST LANGUAGE SANSKRIT**

पाठाधारित मौल्याङ्कनम् – पाठस्य नाम – 8. विवेकोदयः

I . समुचितम् उत्तरं चित्वा क्रमाक्षरेण सह निर्दिष्टस्थाने लिखत ।

1. सिन्धुलस्य पुत्रः एषः ।

A . बुद्धिसागरः **B** . चन्द्रचूडः **C** . मुञ्जः **D** . भोजः

2. कापालिकः एतादृशः आसीत्।

A . सेवकः **B** . चन्द्रचूडः **C** . विदूषकः **D** . नर्तकः

3. भोजः अत्र हन्तव्यः।

A . ग्रामे **B** . नगरे **C** . नद्यां **D** . अरण्ये

4. वत्सराजः एतस्मिन् समये भोजकुमारं गुरुकुलादानायायत्।

A . सायङ्काले **B** . प्रातःकाले **C** .लम्बमाने दिवाकरे **D** . निशायां

5. बल्लाळसेनस्य कृतिः इयं वर्तते।

A . भोजप्रबन्धः **B** . मेघदूतम् **C** . अविमारकम् **D** . महाभारतम्

6. बल्लाळसेनस्य देशः अयं भवति।

A . कोसलराज्यम् **B** . कलिङ्गराज्यम् **C** . सिन्धूराज्यम् **D** . धाराराज्यम्

7. सहसा वह्निमाविश इति इदं वाक्यम् पण्डिताः एनं ऊचुः।

A . मुञ्जम् **B** . भोजम् **C** . सिन्धुलम् **D** . बुद्धिसागरम्

8. मया भोजः रक्षितः इति इदं वाक्यं अनेन पाठेन स्वीकृतम्।

A . भारतीयविज्ञानेन **B** . विवेकोदयेन **C** . अभयदायिन्या **D** . त्यागधनेन

9. 'विपिनम्' अस्य समानार्थकपदमिदं भवति ।

A , वृक्षः **B** . तरुः **C** . काननम् **D** . लता

10. 'दिवाकरः' अस्य समानार्थकपदमिदं भवति ।

A , चन्द्रः **B .** गुरुः **C .** शनिः **D .** सूर्यः

11. 'बालः' अस्य स्त्रीलिङ्गरूपमिदं भवति ।

A , बाला **B .** बला **C .** बालम् **D .** बालकः

12. 'पुत्रः' अस्य स्त्रीलिङ्गरूपमिदं भवति ।

A , पुत्रा **B .** पुत्री **C .** पुत्रिणी **D .** पुत्रका

13. "उद्यमे" अत्र एषा विभक्तिः वर्तते ।

A , प्रथमाविभक्तिः **B .** पञ्चमीविभक्तिः **C .** सप्तमीविभक्तिः **D .** तृतीयाविभक्तिः

14. ' तव ' अत्र एषा विभक्तिः वर्तते ।

A , प्रथमाविभक्तिः **B .** पञ्चमीविभक्तिः **C .** सप्तमीविभक्तिः **D .** षष्ठीविभक्तिः

15. 'बहिः' इति अव्ययययोगे तत्सम्बद्धं पदं ________विभक्त्यन्तं भवति ।

A , प्रथमाविभक्तिः **B .** पञ्चमीविभक्तिः **C .** सप्तमीविभक्तिः **D .** तृतीयाविभक्तिः

II. एकवाक्येन उत्तरं लिखत ।

16. भोजस्य पिता कः ? (2025)

17. कापालिकः कथम् आसीत्?

18. भोजः कुत्र हन्तव्यः ? (एप्रिल् 2023) (मार्च् 2024)

19. वत्सराजः कदा भोजकुमारं गुरुकुलादानाययत् ?

20. बल्लाळसेनस्य कृतिः का ?

21. भोजस्य पितृव्यः कः ?

22. धाराराज्यस्य सामन्तराजः कः ?

23. मान्धातामहीपतिः कस्मिन्युगे आसीत् ?

24. दशास्यान्तकः कः?

25. गजेन्द्रारूढः भोजः कुत्र अगात्?

III. समानार्थकं पदं लिखत ।

26. विपिनम् =

27. दशास्यः =

28. दिवाकरः =

29. क्षितिपालः=

30. किंवदन्ती =

31. कुड्यम् =

IV. अन्यलिङ्गपदं लिखत ।

32. राजा = (मार्च् 2024) (2025)

33. योगी = (जून् 2023)

34. पुत्रः =

35. बालः =

36. अनुजः =

V. लिङ्ग–विभक्ति–वचनानि लिखत ।

37. उद्यमे = (मार्च् 2022)

38. हानिः =

39. तव =

40. राजन् =

41. मया =

VI. लघूत्तरं लिखत ।

42. भोजस्य जन्मपत्रिकां दृष्ट्वा दैवज्ञः किमाह ? (मार्च् 2022) (2024)

43. बुद्धिसागरः मुञ्जं किं प्राह ?

VII. यथानिर्देशं उत्तरं लिखत ।

44. सहसा वह्निमाविश। (जून् 2023) (2025)

कः पाठः ? के ऊचुः ? कम् ऊचुः ?

45. मया भोजः रक्षितः | (मार्च् 2022) (मार्च् 2024) (एप्रिल् 2025)

कः पाठः ? कः वदति ? कं वदति ?

46. योगीन्द्र ! कुत आगम्यते ? कुत्र ते निवेशश्च ।

कः पाठः ? कः अवदत् ? कम् अवदत् ?

कवेः देश–काल–कृतीनां विषये लिखत ।

47. बल्लाळसेनः (जून् 2022) (एप्रिल् 2023)

VIII. दशभिः वाक्यैः उत्तरं संस्कृतभाषया कर्णाटकभाषया आङ्ग्लभाषया वा लिखत ।

47. किमर्थं मुञ्जः भोजं मारयितुं प्रयतते ? (एप्रिल् 2025)

48. वत्सराजः भोजं कथं रक्षति ? (जून्2025)

49. विवेकोदयः–गद्यभागे मुञ्जेन भोजरक्षणविषये स्वाभिप्रायं विशदयत ।

****

प्रथमभाषा संस्कृतम्   दशमकक्ष्या   10 मन्थरा निर्ममन्थ

१ . उद्दिष्टानुगुणं प्रामुख्यम्

गद्यम् मन्थरा निर्ममन्थ	स्मरणम्	धारणम्	अभिव्यक्तिः	प्रशंसा	आहत्य
प्रश्नाः	15	12	01		28
अङ्काः	15	17	04		36

२. प्रश्नानुगुणं प्रामुख्यम् :

क्र . संख्या	प्रश्नानां स्वरूपम्	प्रश्नाः	अङ्काः
१	वस्तुनिष्ठः	14	14
२	अतिल्घूत्तरम्	09	09
३	लघूत्तरम्	04	09
४	दीर्घोत्तरम्	01	04

३. प्रश्नस्तरः :

स्तरः	प्रश्नाः	अङ्काः
सुलभः	16	16
साधारणः	10	16
कठिनः	02	04
आहत्य	28	36

पाठाधारित मौल्याङ्कनम्

प्रथमभाषा संस्कृतम्   पाठस्य नाम : मन्थरा निर्ममन्थ

I . समुचितम् उत्तरं चित्वा क्रमाक्षरेण सह लिखत ।

1 . मुकुटम्– अस्य समानार्थकपदम् इदं भवति । (स्म– सु)

A) मौक्तिकम्   **B**) कुण्डलम्   **C**) किरीटम्   **D**) शीर्षम्

2 . बभूव– अत्र एषः लकारः अस्ति । (स्म – सु)

A) लट्   **B**) लिट्   **C**) लोट्   **D**) लृट्

3 . सुरः अस्य विरुद्धार्थकपदन् इदं भवति । (स्म - सु)

A) असुरः   B) दैत्यः   C) देवः   D) भूसुरः

4. . मया – अत्र एषा विभक्तिः अस्ति । स्म – सु)

A) प्रथमा   B) तृतीया   C) षष्ठी   D) सप्तमी

5. श्रुत्वैतत्– अत्र सन्धिः एषः वर्तते । स्म – सु)

A) गुणसन्धिः   **B**) यण् सन्धिः   **C**) वृद्दिसन्धिः   **D**) श्चुत्वसन्धिः

6. उदेति अत्र एषः लकारः अस्ति । स्म् सु)

A) लट्   **B**) लङ्   **C**) लोट्   **D**) लिङ्

7. ततश्च – अत्र सन्धि विभजने शुद्दं रूपम् इदं भवति । (स्म – सु)

A) ततः + च   B) ततो + च   C) तत+ श्च   D) त+ तश्च

8. कैकेय्याः दासी एषा अस्ति । (स्म – सु)

A) कौसल्या   B) सुमित्रा   C) मन्थरा   D) राधा

9. रामस्य कौतुकमङ्गलम् एषः निर्वर्तयामास । (स्म – सु)

A) दशरथः   B) वसिष्ठः   C) सुमन्त्रः   D) लक्ष्मणः

10. तनयः अस्य समानार्थकपदं (स्म – सु)

A) पुत्रः   B) तनुः   C) कायः   D) शिरः

II . चतुर्थपदं लिखत ।

11 . वसिष्ठः : गुरुः :: सुमन्त्रः : ---------। (धा– सा)

12 . पादरहितः पदसमुदायः : गद्यम् :: पादसहितः पदसमुदायः --- ------। (धा – सा)

13 . मन्त्रिमुख्यः : सुमन्त्रः :: पङ्क्तिरथः :------------। स्म – सा)

14 . चम्पूभारतं : अनन्त भट्टः :: चम्पूरामायणम् :----------। (स्म – सा)

III. एकवाक्येन उत्तरं लिखत ।

15 . मन्थरा कस्याः हृदयं निर्ममन्थ ? (स्म – सा)

16 . चम्पू विषये प्रसिद्दाभियुक्तिः का ? (स्म – सु)

17 . तृषितः चकोरः कम् आश्रयति ? (स्म –सु)

18 . कैकेय्याः दासी का ? (स्म – सा)

19 . दशरथ वचनं श्रुत्वा के हर्षनिर्भराः बभूवुः ? (स्म – सु)

20 . दशरथः कस्य उत्तमाङ्गे मुकुटं विधातुं इच्छति ? (स्म – सा)

IV .द्वित्रैः वाक्यैः उत्तरं लिखत ।

21. सुमन्त्रप्रमुखाः दशरथाय किं व्यजिज्ञपन् ? (धा– सा) **(2023 march) 2024 march**

22. दशरथः पौरवृद्दान् आहूय किम् उक्तवान् ? (धा – सा)

23 . मन्थरा का ? सा कस्याः हृदयं निर्ममन्थ ? (धा – सा)

V . कवेः देश–काल कृतीनां विषये लिखत ।

24 . भोजराजः (अ – धा)

VI . कृदन्तपदं चित्वा प्रत्ययस्य नाम लिखत ।

25 . मुकुटं विधातुं यतिष्ये । (स्म – सु

26 . दशरथः पौरवृद्धान् उक्तवान् । (स्म – सा)

27 . नृपस्य मनोरथं निवेद्य जगाम । (स्म – सु

VII . दशवाक्यैः संस्कृतभाषया कन्नडभाषया, आङ्लभाषया वा उत्तरं लिखत ।

28 . दशरथः पौरवृद्धान् आहूय किम् उक्तवान् ? (अ– क)

****

प्रथमभाषा संस्कृतम्

दशमी कक्षा

11. प्रयोगाः

1.उद्दिष्टानुगुणं प्रामुख्यम् –

प्रयोगाः	स्मरणम्	धारणम्	प्रशंसा	अभिव्यक्तिः	**आहत्य**
प्रश्नाः	–	06	–	30	**36**
अङ्काः	–	06	–	30	**36**

2.प्रश्नानुगुणं प्रामुख्यम् –

क्र.सं	प्रश्नानां स्वरूपम्	प्रश्नाः	अङ्काः
01	वस्तुनिष्ठः	36	36
02	अति–लघूत्तरम्	–	–
03	लघूत्तरम्	–	–
04	दीर्घोत्तरम्	–	–
	आहत्य	**36**	**36**

3.प्रश्नस्तरः

स्तरः	प्रश्नाः	अङ्काः
सुलभः	06	06
साधारणः	–	–
कठिणः	30	36
आहत्य	**36**	**36**

पाठाधारित मौल्याङ्कनम्   **11. प्रयोगाः**

I. **प्रयोगपरिवर्तनं कुरुत।**

1.सः पाठं पठति (अ,क)

2.तौ पाठं पठतः । (अ,क)

3.ते पाठं पठन्ति । (अ,क)

4.त्वं पाठं पठसि । (अ,क)

5. अहं जलं पिबामि । (अ,क) 2024 march

6. त्वया किं खाद्यते?   (अ,क) (**2023 march**)

7. सः चित्रं पश्यति । (अ,क)

8. अध्यापकेन प्रश्नः पृष्टः ।(अ,क)

9. जनाः हसितवन्तः । (अ,क)

10. बालकाः क्रीडन्ति । (अ,क)   (2023**june**)

11. वृक्षाः भवन्ति । (अ,क)

12. कपयः फलानि खादन्ति । (अ,क) (2023 **march**)

13. पित्रा कार्यालयः गम्यते । (अ,क) (2023 **june) 2024 march**

14. बालकः पाठं पठति । (अ,क)

15. बालकाः पाठं पठन्ति । (अ,क)

16. बालकः पाठान् पठति । (अ,क)

17. ते अङ्कान् लभन्ते । (अ,क)

18. अहं जलं पिबामि । (अ,क)

19. बालकः धावति । (अ,क)

20. बालिकाः हसन्ति । (अ,क)

21. वृक्षः रोहते । (अ,क)

22. बालकः पाठं पठितवान्। (अ,क) ।

23. बालिका फलं खादितवती ।   (अ,क)

24. अहं जलं पीतवान् । (अ,क)

25.छात्रः ग्रामं गतवान् । (अ,क)

26.छात्रः ग्रामं गतः ।   (अ,क)

27. छात्राः हसितवन्तः ।   (अ,क)

28. बालिका धावितवती ।   (अ,क)

29.सः तत्र स्थितः ।   (अ,क)

30.स्त्रियः आभरणानि धृतवत्यः   (अ,क) ।

II. मञ्जूषातः उचितं पदं चित्वा रिक्तस्थानं पूरयत।

31. भक्तः------------ वन्दते । (धा,सा)

32. जनैः इतः -------------। (धा,सा)

33. छात्रैः वाक्यानि -----------।   (धा,सा)

34. तेन धनं ---------------।   (धा,सा)

35.बालकाः पाठं -------------। (धा,सा)

36.वयं पाठं पठामः ------------। (धा,सा)

(पठन्ति,देवं, गम्यते, पठ्यन्ते, पठामः, लभ्यते)

****

पाठाधारित मौल्याङ्कनम् प्रथमभाषा संस्कृतम्

द्वादशः पाठः – 12 कर्णभारम्

1. उद्दिष्टानुगुणं प्रामुख्यम्

उद्दिष्टानि	स्मरणम्	धारणम्	अभिव्यक्तिः	प्रशंसा	आहत्य
प्रश्नाः	19	11	2	–	32
अङ्काः	21	21	8	–	50

2. प्रश्नानुगुणं प्रामुख्यम्

प्रश्नानां स्वरूपम्	प्रश्नाः	अङ्काः
वस्तुनिष्ठः	18	18
अतिलघूत्तरम्	4	4
लघूत्तरम्	4	8
दीर्घोत्तरम्	6	20
आहत्य	32	50

3. प्रश्नस्तरः

स्तरः	प्रश्नाः	अङ्काः
सुलभः	23	31
साधारणः	7	15
कठिनः	2	4
आहत्य	32	50

I . अधोलिखितेभ्यः प्रश्नेभ्यः चत्वारः विकल्पाः प्रदत्ताः । तेषु समुचितं विकल्पं चित्वा क्रमाक्षरेण सह लिखत ।

1) ' शिरः ' – अस्य समानार्थकपदम् इदं भवति । (स्म–सु)

(A) कथनम् (B) पुस्तकम् (C) मस्तकम् (D) पठनम्

2) ' भुजङ्गः ' – अस्य समानार्थकपदम् इदं भवति । (स्म–सु)

(A) सर्पः (B) अर्भकः (C) पण्डितः (D) मेघः

3) ' वृत्तान्तः ' – अस्य समानार्थकपदम् इदं भवति । (स्म–सु)

(A) आचारः (B) समाचारः (C) सदाचारः (D) विचारः

4) ' देहः ' – अस्य समानार्थकपदम् इदं भवति । (स्म–सु)

(A) वृक्षः (B) शरीरम् (C) गृहम् (D) चन्द्रः

5) "शक्रः महत्तरां भिक्षां याचते ।" अत्र रेखाङ्कितपदस्य समुचितं प्रश्नवाचकपदम् इदं भवति । (स्म–सु)

(A) कस्याः (B) कस्याम् (C) काम् (D) कथम्

6) "मम देहरक्षा अङ्गैः सह जनितम् ।" अत्र रेखाङ्कितपदस्य समुचितं प्रश्नवाचकपदम् इदं भवति । (स्म–सु)

(A) कुत्र (B) कैः (C) कदा (D) केषाम्

7) "शल्यकर्णौ रथारोहणं कुरुतः ।" अत्र रेखाङ्कितपदस्य समुचितं प्रश्नवाचकपदम् इदं भवति । (स्म–सु)

(A) कस्य (B) कति (C) केन (D) कौ

8) 'राधेयः' इति विश्रुतः एषः । (स्म–सु)

(A) दुर्योधनः (B) कर्णः (C) इन्द्रः (D) दधीचिः

9) पुरुषेण यत्नैः एषः साध्यः । (स्म–सु)

(A) मोक्षः (B) अर्थः (C) धर्मः (D) कामः

10) कर्णस्य सारथिः एषः । (स्म–सु)

(A) शक्रः (B) अर्जुनः (C) जामदग्न्यः (D) शल्यः

11) कर्णस्य देहरक्षार्थम् अङ्गैः सह जनितम् एतत् । (स्म-सु)

(A) कङ्कणम् (B) अस्त्रम् (C) कवचम् (D) कुण्डलम्

12) महाभारतयुद्धे द्रोणस्य मरणानन्तरं एषः कुरुसेनापतिः बभूव । (स्म-सु)

(A) कृष्णः (B) भीष्मः (C) शल्यः (D) कर्णः

13) एषः कृमिः कर्णस्य ऊरुद्वयम् अकृन्तत् । (स्म-सु)

(A) दशमुखः (B) वज्रमुखः (C) सुमुखः (D) विमुखः

14) अनेककपटबुद्धिः एषः इति कर्णस्य अभिप्रायः । (स्म-सु)

(A) द्रोणः (B) शल्यः (C) कृष्णः (D) इन्द्रः

15) एषः ब्राह्मणानाम् एव अस्त्रोपदेशं करिष्यति न क्षत्रियाणाम् । (स्म-सु)

(A) जामदग्न्यः (B) द्रोणाचार्यः (C) भीष्माचार्यः (D) अङ्गराजः

II. चतुर्थं पदं लिखत ।

16) शल्यराजः – कर्णसूतः :: जामदग्न्यः – .... । (धा-सा)

17) कर्णस्य गुरुः – जामदग्न्यः :: कर्णस्य सारथिः – .... । (धा-सा)

18) कर्णः – कौरवसेनापतिः :: शल्यः – .... । (धा-सा)

III. एकवाक्येन उत्तरं लिखत ।

19) 'राधेयः' इति विश्रुतः कः ? (स्म-सु)

20) पुरुषेण यत्नैः कः साध्यः? (स्म-सु)

21) किं किं शाश्वतं तिष्ठति ? (धा-सु)

22) कर्णस्य सारथिः कः ? (स्म-सु)

IV. सूचनानुसारम् उत्तरं लिखत ।

23) विग्रहवाक्यं विलिख्य समासनाम लिखत । (धा-सा)

a) मच्छिरः b) यथाबलम्

24) समासं कृत्वा नाम लिखत । (धा–सा)

a) देवाः च असुराः च =   b) दीर्घं आयुः यस्य सः =

V. द्वित्रैः वाक्यैः उत्तरं लिखत ।

25) जामदग्न्यः किमर्थं कर्णं शशाप ? (धा–क)

26) कर्णः शक्राय किं किं ददाति ? तयोः वैशिष्ट्यं किम् ? (धा–क) (2023 june)

VI. यथानिर्देशम् उत्तरं त्रिचतुरैः वाक्यैः लिखत ।

27) ममाप्यस्ति कौतूहलमेनं वृत्तान्तं श्रोतुम् । (धा–सु) 2024 june

कः पाठः ? कः अवदत् ? कस्य वृत्तान्तः ?

28) सागरः इव तिष्ठतु ते यशः । (धा–सु) **(2023 march)**

कः पाठः ? कः अवदत् ? कस्य यशः ?

29) भगवन् किमिच्छसि ? किमहं ददानि ? (धा–सु)

कः पाठः ? कः अवदत् ? कम् अवदत् ?

VII. कवेः देश–काल–कृतीनां विषये त्रिचतुरैः वाक्यैः उत्तरं लिखत ।

30) भासः (स्म–सु) **2024 march**

VIII. दशवाक्यैः उत्तरं संस्कृतभाषया कन्नडभाषया आङ्ग्लभाषया वा लिखत ।

31) कर्णशक्रयोः सम्भाषणं विवृणुत । (अभि–सा)

32) कर्णः स्वस्य अस्त्रवृत्तान्तं शल्यं प्रति कथम् अवर्णयत् ? (अभि–सा)

****

13.भारतीयभावना

1.उद्दिष्टानुगुणं प्रामुख्यम् –

भारतीयभावना	स्मरणम्	धारणम्	प्रशंसा	अभिव्यक्तिः	**आहत्य**
प्रश्नाः	15	02	–	05	**22**
अङ्काः	15	05	–	16	**36**

2.प्रश्नानुगुणं प्रामुख्यम् –

क्र.सं	प्रश्नानां स्वरूपम्	प्रश्नाः	अङ्काः
01	वस्तुनिष्ठः	15	15
02	अति–लघूत्तरम्	–	–
03	लघूत्तरम्	06	17
04	दीर्घोत्तरम्	01	04
	आहत्य	**22**	**36**

3.प्रश्नस्तरः

स्तरः	प्रश्नाः	अङ्काः
सुलभः	07	07
साधारणः	13	24
कठिणः	02	05
आहत्य	**22**	**36**

पाठाधारित–मौल्याङ्कनम् ।

Lesson based Assessment

13. भारतीयभावना

I. चत्वारः विकल्पाः प्रदताः । तेषु सूक्तम् उत्तरं चित्वा क्रमाक्षरेण सह उत्तरं लिखत ।

1. . चरः–अस्य पदस्य विरुद्धार्थकपदम् एतत् ।   (स्म,सु)

A) वन्द्रमा   B) अचरः   C) चारः   D) चरितम्

2. भारते – अस्य पदस्य लिङ्गम् एतत् । (स्म,सा)

A) पुल्लिङ्गम्   B) स्त्रीलिङ्गम्   C) त्रिलिङ्गम्   C) नपुंसकलिङ्गम्

3. प्रकाश: –अस्य पदस्य विरुद्धार्थकपदम् एतत् ।(स्म,सु)

A) रात्रिः   B) आमुदा   C) किरणः   D) अन्धकारः

4. नायिकाम् – अस्य पदस्य एषा विभक्तिः । (स्म,सा)

A) प्रथमा   B) द्वितीया   C) तृतीया   C) चतुर्थी

5. द्वेषः –अस्य पदस्य विरुद्धार्थकपदम् एतत् (स्म,सु) ।

A) प्रीतिः   B) दुःखम्   C) क्रोधः   D) असूया

6. अन्त: –अस्य पदस्य विरुद्धार्थकपदम् एतत् (स्म,सा) ।

A) दुःखम्   B) उपरि   C) आदिः   D) अधः

7. वयम् – अस्य पदस्य एतत् लिङ्गं भवति । (स्म,सा)

A) पुल्लिङ्गम्   B) स्त्रीलिङ्गम्   C) त्रि लिङ्गम्   D) नपुंसकलिङ्गम्

8. भाषायाम् – अस्य पदस्य एषा विभक्तिः । (स्म,सा)

A) प्रथमा   B) द्वितीया   C) सप्तमी   D) चतुर्थी

9. अत्र समूहेतरं पदम् एतत् ।(स्म,सा)

A) शैलः   B) पर्वतः   C) श्रृङ्गः   D) अचलः

10.अत्र समूहेतरं पदम् एतत् ।(स्म,सा)

A) तमः   B) प्रकाशः   C) तिमिरम्   D) अन्धकारः

11. अत्र समूहेतरं पदम् एतत् ।(स्म,सा)

A) अन्तः   B) आदिः   C) मध्यः   D) अन्यः

II. एकवाक्येन उत्तरं लिखत।

12. शैलश्रृङ्गवासिनी का? (स्म,सु)

13. भारतमाता कैः पूजिता? (स्म,सु)

14. भारतीयभावना निरन्तरं किं ददाति? (स्म,सु)

15. भारतीयाः कथं भिन्नमार्गमाश्रिताः? (स्म,सु)

III. लघूत्तरं लिखत ।

16. कविः कीदृशीं मातरं नमामि इति वदति? (धा,क) (**2023 march**)

IX. कवेः देश–काल–कृतीनां विषये लिखत ।

17. कवि – डा ।। के.एस्. नागराजन्(धा,क)

IV.पाठनाम उल्लिख्य,श्लोकानां भावार्थं संस्कृतभाषया,आङ्ग्लभाषया,कर्णाटकभाषया वा लिखत ।

18.शैलश्रृङ्गवासिनी कृपाकटाक्षशालिनीं

मङ्गलाङ्गशोभितां चराचरादिनायिकाम् ।

वल्लकीप्रभूतदिव्यभव्यगानतोषिणीं

राजराजपूजितां सदा नमामि मातरम् ।। (अ, सा)

19.चित्तशान्तिदायिनी विरक्तिबुद्धिवर्धिनी **2024 june**

भेदभावनाशिनी जनेषु चैक्यकारिणी।

दुःखशोकहारिणी भवाम्बुधेश्च तारिणी

भारतीयभावना विवृद्धिमेतु भारते ।।(अ, सा)

20आत्मशक्तिवर्धिता विशालदृष्टिसंयुता

द्वेषभाववर्जिता निरन्तरं सुखप्रदा।

राष्ट्रसत्त्वधारिणी तमःप्रखण्डखण्डिनी

भारतीयभावना विवृद्धिमेतुभारते ।। (अ, सा)

21.यत्र कुत्र वा वयं समग्रभारते स्थिता (अ, सा) **2023 june &2024 march**

भाषयापि धर्मतश्च भिन्नमार्गमाश्रिताः।

आदितश्च मध्यतस्तथान्ततश्च भारता

भारतीयभावनेति वृद्धिमेतु भारते ।।(अ, सा)

****

प्रथमभाषा संस्कृतम्

दशमी कक्षा

मारुतेः महिमा

1.उद्दिष्टानुगुणं प्रामुख्यम् –

मारुतेः महिमा	स्मरणम्	धारणम्	प्रशंसा	अभिव्यक्तिः	**आहत्य**
प्रश्नाः	10	11	–	22	**43**
अङ्काः	10	19	–	55	**84**

2.प्रश्नानुगुणं प्रामुख्यम् –

क्र.सं	प्रश्नानां स्वरूपम्	प्रश्नाः	अङ्काः
01	वस्तुनिष्ठः	23	23
02	अति–लघूत्तरम्	–	–
03	लघूत्तरम्	16	48
04	दीर्घोत्तरम्	04	13
	आहत्य	**43**	**84**

3.प्रश्नस्तरः

स्तरः	प्रश्नाः	अङ्काः
सुलभः	09	09
साधारणः	27	66
कठिणः	07	09
आहत्य	**43**	**84**

मारुतेः महिमा

I. **चत्वारः विकल्पाः प्रदताः । तेषु सूक्तम् उत्तरं चित्वा क्रमाक्षरेण सह उत्तरं लिखत ।**

1. अयोध्यायां एतस्य राज्याभिषेकः सुसंवृत्तः।(स्म,सु)

A . **श्रीकृष्णस्य** **B** . **श्रीगणेशस्य** **C** . **श्रीरामचन्द्रस्य** **D** . **श्रीनरसिंहस्य**

2. आञ्जनेयस्य अयं हनुः अभज्यत ।(स्म,सु)

A . दक्षिणः B . वामः C . पश्चिमः D . पूर्वः

3. हनुमान् एनं ग्रहीतुकामः प्लवतेऽम्बरमध्यगः ।(स्म,सु)

A . इन्द्रम् B . ब्रह्माणम् C . विष्णुम् D . बालार्कम्

4. एषः रावणादीन् राक्षसान् संहृत्य अयोध्या समाजगाम ।(स्म,सु)

A . श्रीकृष्णः B . धृतराष्ट्रः C . श्रीरामचन्द्रः D . श्रीमहाविष्णुः

5. रामायणम् –वाल्मीकिः :: महाभारतम् –_____ ___। अत्र चतुर्थपदम् इदं भवति।(धा,सा)

A . कालिदासः B . वेदव्यासः C . वाल्मीकिः D . भारविः

6. 'आदिकविः' वाल्मीकिः :: आदिकाव्यम् –_________ ।(धा,सा)

A . रामायणम् B . महाभारतम् C . किरातार्जुनीयम् D . शाकुन्तलम्

7. शिशुराञ्जनेयः शिशुः 'अत्र यथा 'अत्यर्थं रुरोद ।(धा,सा)

A . शरवणे B . अम्बरे C . कानने D . कलियुगे

8. 'भार्या' इति पदस्य समानार्थकपदम् इदमस्ति ।(स्म,सु)

A . शिशुः B . अर्भकः C . सूर्यः D . पत्नी

9. 'मूर्तिमान् '– अत्र एषा विभक्तिः वर्तते ।(स्म,सा)

A . प्रथमा B . द्वितीया C . तृतीया D . सप्तमी

10. 'प्लवते' – अत्र एषः लकारः वर्तते ।(स्म,सा)

A . लोट् B . लिट् C . लट् D . लेट्

प्रश्नः II. एकवाक्येन उत्तरं लिखत ।

11.केसरी कुत्र राज्यं पालयति स्म ? (स्म,सु)

12.अञ्जना कीदृशं सुतं प्रासूत ? (स्म,सु)

13.बालः हनूमान् कीदृशं विवस्वन्तं ददर्श ? (स्म,सु)

14.दिनेश्वरः किमर्थं बालं मारुतिं न ददाह ? (स्म,सु)

प्रश्नः **III**. चतुर्थं पदं लिखत ।

15.महाभारतम् – वेदव्यासः :: रामायणम् – ________________।(धा,सा)

16.शचीपतिः – इन्द्रः :: अञ्जनापतिः – _______________।(धा,सा)

17.विवस्वान् –दिनेश्वरः :: सिंहिकासुतः – _______________।(धा,सा)

प्रश्नः **IV**. यथानिर्देशम् उत्तरं लिखत ।

18.प्रशास्त्यस्य केसरी नाम वै पिता ।(धा,सा)

कः पाठः ? कः अवदत् ? केसरी कस्य पिता ?

19.जग्राह सहसा रविम् । (धा,सा)

कः पाठः ? कः अवदत् ? कम् अवदत् ?

20.अहमस्य प्रदास्यामि परमं वरमद्भुतम् ।(धा,सा)

कः पाठः ? कः वरं ददाति ? कस्मै वरं ददाति ?

प्रश्नः **V**. सन्धिं कृत्वा नाम लिखत ।

21.हि + एषः (अ,क) 22.पपात + एषः(अ,क) 23. फललोभात् + च(अ,क)

प्रश्नः **VI**. विग्रहवाक्यं विलिख्य समासनाम लिखत ।

24.बालार्कः (अ,क) 25. करीन्द्रः (अ,क) 26.कपिशार्दूलः (अ,क)

प्रश्नः **VII**. दशभिः वाक्यैः उत्तरं संस्कृतभाषया – कन्नडभाषया – आङ्ग्लभाषया वा लिखत ।

27.हनूमतः जननं बाल्यवृत्तान्तञ्च पद्यानुगुणं लिखत ।(अ,सा)

प्रश्नः **VIII**.कविपरिचयं कुरुत ।

28.वाल्मीकिः । (धा,क)

प्रश्नः **IX**.भावार्थं कन्नड,आङ्ल,संस्कृतभाषया वा लिखत ।

29.सूर्यदत्तवरः स्वर्णः सुमेरुर्नाम पर्वतः ।

यत्र राज्यं प्रशास्त्यस्य केसरी नाम वै पिता ।।(अ,सा)

30.तस्य भार्या बभूवेष्टा ह्यञ्जनेति परिश्रुता।

जनयामास तस्यां वै वायुरात्मजमुत्तमम् ।।(अ,सा)

31.शालिशूकनिभाभासं प्रासूतेमं तदाञ्जना ।

फलान्याहर्तुकामा वै निष्क्रान्ता गहने वरा ।।(अ,सा)

32.एष मातुर्वियोगाच्च क्षुधया च भृशार्दितः ।

रुरोद शिशुरत्यर्थं शिशुः शरवणे यथा ।।(अ,सा)

33.तदोद्यन्तं विवस्वन्तं जपापुष्पोत्करोपमम् ।

ददर्श फललोभाच्च ह्युत्पपात रविं प्रति ।।(अ,सा)

34.बालार्काभिमुखो बालो बालार्क इव मूर्तिमान्।

ग्रहीतुकामो बालार्कं प्लवतेऽम्बरमध्यगः ।।(अ,सा)

35.शिशुरेष त्वदोषज्ञ इति मत्वा दिनेश्वरः ।

कार्यं चात्र समायत्तमित्येवं न ददाह सः ।।(अ,सा)

36.यमेव दिवसं ह्येष ग्रहीतुं भास्करं प्लुतः ।

तमेव दिवसं राहुर्जिघृक्षति दिवाकरम् ।।(अ,सा)

37.अद्याहं पर्वकाले तु जिघृक्षुः सूर्यमागतः ।

अथान्यो राहुरासाद्य जग्राह सहसा रविम् ।।(अ,सा)

38.इन्द्रः करीन्द्रमारुह्य राहुं कृत्वा पुरःसरम् ।

प्रायाद्यत्राभवत् सूर्यः सहानेन हनूमता ।।(अ,सा)

39.ऐरावतं ततो दृष्ट्वा महत्तदिदमित्यपि ।

फलं मत्वा हस्तिराजमभिदुद्राव मारुतिः ।।(अ,सा)

40.एवमाधावमानं तु नातिक्रुद्धः शचीपतिः।

हस्तान्तादतिमुक्तेन कुलिशेनाभ्यताडयत् ।।(अ,सा)

41.ततो गिरौ पपातैष इन्द्रवज्राभिताडितः ।

पतमानस्य चैतस्य वामो हनुरभज्यत ।।(अ,सा)

42.मत्करोत्सृष्टवज्रेण हनुरस्य यथा हतः ।

नाम्ना वै कपिशार्दूलो भविता हनुमानिति ।।(अ,सा)

43.अहमस्य प्रदास्यामि परमं वरमद्भुतम्।

इतः प्रभृति वज्रस्य ममावध्यो भविष्यति ।।(अ,सा)

पाठाधारित मौल्याङ्कनम्   प्रथमभाषा –संस्कृतम्

15. अलङ्कारः ।

1. उद्दिष्टानुगुणं प्रामुख्यम् ।

व्याकरणम् अलङ्कारः	स्मरणम्	धारणम्	अभिव्यक्तिः	प्रशंसा	आहत्य
प्रश्नाः	5	16	10	–	31
अङ्काः	5	16	30	–	51

1. **प्रश्नानुगुणप्रामुख्यम् ।**

क्र.सं	प्रश्नानां स्वरूपम्	प्रश्नाः	अङ्काः
1	वस्तुनिष्ठः	16	16
2	अतिलघूत्तरम्	05	05
3	दीर्घोत्तरम्	10	30

3. प्रश्नस्तरः

स्तरः	प्रश्नाः	अङ्काः
सुलभः	05	05
साधारणः	26	46
कठिणम्	00	00
आहत्य	31	51

प्रथमभाषा – संस्कृतम्

SUBJECT-FIRST LANGUAGE SANSKRIT

पाठाधारित प्रश्नकोठि – पाठस्य नाम – 15. अलङ्काराः

I . समुचितम् उत्तरं चित्वा क्रमाक्षरेण सह निर्दिष्टस्थाने लिखत ।

1. एते काव्यशोभावर्धकाः भवन्ति ।(धा,सा)

A) श्लोकाः   B) अलङ्काराः   C) समासाः   D) सन्धयः

2. एषः काव्यादर्श इति ग्रन्थस्य रचयिता ।(धा,सा)

A) व्यासः B) दण्डी C) कालिदासः D) भवभूतिः

.3काव्यसौन्दर्यवर्धकः अर्थवर्णनक्रमः अयम् अलङ्कारः ।(धा,सा)

A) उपमालङ्कारः B) अर्थालङ्कारः C) शब्दालङ्कारः D) रूपकालङ्कारः

.4 एषः अर्थालङ्कारः भवति ।(धा,सा)

A) उपमालङ्कारः B) अनुप्रासालङ्कारः C) यमकालङ्कारः D) छन्दः

5. उपमानोपमेययोः अभेदः यत्र दृश्यते अत्र एषः अलङ्कारः ।(धा,सा)

A) उपमा B) अनुप्रासः C) रूपकम् D) श्लेषः

6. सैन्धवमानय – अत्र एषः अलङ्कारः वर्तते । (जुलै 2021) (धा,सा)

A) उपमा B) अनुप्रासः C) रूपकम् D) श्लेषः

7. उपमालङ्कारे एतावन्तः अंशाः भवन्ति ।(धा,सा)

A) चत्वारः B) अष्ट C) दश D) सप्त

8. रूपकम् ; श्लेषः ; वंशस्थः ; उपमा । अत्र समूहेतरपदम् ।(धा,सा)

A) उपमा B) वंशस्थः C) रूपकम् D) श्लेषः

9. कमलम् इव चारु वदनम् । अत्र उपमेयम् इदं भवति ।(धा,सा)

A) कमलम् B) इव C) चारु D) वदनम्

10. उपमालङ्कारस्य लक्षणम्– (धा,सा)

A . ‘उपमा यत्र सादृश्यलक्ष्मीः उल्लसति द्वयोः

B . उपमान उपमेययोः अभेदः रूपकम्–

C . अनेकार्थशब्दविन्यासः श्लेषः

D . उपमान उपमेययोः अभेदः–उपमा

11. **रूपकालङ्कारस्य लक्षणम्**– (धा,सा)

A . 'उपमा यत्र सादृश्यलक्ष्मीः उल्लसति द्वयोः

B . उपमान उपमेययोः अभेदः रूपकम्–

C . अनेकार्थशब्दविन्यासः श्लेषः

D . उपमान उपमेययोः अभेदः–उपमा

12.श्लेषालङ्कारस्य लक्षणम्–(धा,सा)

A . 'उपमा यत्र सादृश्यलक्ष्मीः उल्लसति द्वयोः

B . उपमान उपमेययोः अभेदः रूपकम्–

C . अनेकार्थशब्दविन्यासः श्लेषः

D . उपमान उपमेययोः अभेदः–उपमा

13. श्रीरामः समुद्र इव गम्भीरः । –अत्र एषः अलङ्कारः अस्ति–(धा,सा)

A) उपमा B) अनुप्रासः C) रूपकम् D) श्लेषः

14.सौजन्यमेव सुवर्णम् । –अत्र एषः अलङ्कारः अस्ति–(धा,सा)

A) उपमा B) अनुप्रासः C) रूपकम् D) श्लेषः

15.ज्ञानामृतं पीत्वा तुष्टः । – अत्र एषः अलङ्कारः अस्ति–(2021–2020) (धा,सा)

A) उपमा B) अनुप्रासः C) रूपकम् D) श्लेषः

16.माघे मेघे गतं वयः । – अत्र एषः अलङ्कारः अस्ति–(धा,सा)

A) उपमा B) अनुप्रासः C) रूपकम् D) श्लेषः

II. एकवाक्येन उत्तरं लिखत ।

17. काव्यशोभाकरः धर्मः कः ?(स्म,सु)

18. अलङ्काराः कति विधाः ? (स्म,सु

19. को नाम शब्दालङ्कारः ? (स्म,सु)

20. को नाम अर्थालङ्कारः ? (स्म,सु)

21. काव्यादर्शग्रन्थस्य रचयिता कः ? (स्म,सु)

III. वाक्ये विद्यमानं अलङ्कारं सलक्षणं समन्वयत ।

22. कमलमिव चारु वदनम् । (2023 जून्) (अ,सा)

23. श्रीरामः समुद्रः इव गम्भीरः ।   (2022 जून्) (2024 एप्रिल्) (2025 एप्रिल्) (अ,सा)

24. सौजन्यमेव सुवर्णम् । (अ,सा)

25. ज्ञानामृतं पीत्वा तुष्टः । (2022 मार्च्) (2023 एप्रिल्) (अ,सा)

26. माघे मेघे गतं वयः ।   (2022 मार्च्) (2025 एप्रिल्) (अ,सा)

27. सैन्धवमानय । (2022 जून्) (2023 जून्) (2024 एप्रिल्) (अ,सा)

28. मधुरं मधु पीयूषं तस्मात्तस्मात् कवेर्वचः । (2023 एप्रिल्) (अ,सा)

29. गिरिर्महान् गिरेरब्धिः महानब्धेः नभो महत् नभसोऽपि महद्ब्रह्मा ।(अ,सा)

30. गङ्गा गङ्गेव पावनी । (2025) (अ,सा)

31. इन्दुः इन्दुरिव श्रीमान् । (2024) (अ,सा)

****

1. उद्दिष्टानुगुणं प्रामुख्यम्

गद्यम् **ज्ञानदीपः**	स्मरणम्	धारणम्	अभिव्यक्तिः	प्रशंसा	आहत्य
प्रश्नाः	12	13	13	02	40
अङ्काः	12	20	17	8	57

2.प्रश्नानुगुणप्रामुख्यम्

क्र.संख्या	प्रश्नानां स्वरूपम्	प्रश्नाः	अङ्काः
1	वस्तुनिष्ठः	16	14
2	अतिलघूत्तरम्	15	17
3	लघूत्तरम्	05	10
4	दीर्घोत्तरम्	04	16

3.प्रश्नस्तरः

स्तरः	**प्रश्नाः**	**अङ्काः**
सुलभः	15	17
साधारणः	17	25
कठिनः	08	15
आहत्य	40	57

प्रथमभाषा–संस्कृतम् पाठाधारित मौल्याङ्कनम्

पाठस्य नाम –सुभाषितानि कृदन्तः च

I .सूक्तम् उत्तरम् चित्वा क्रमाक्षरेण सह लिखत। (स्म.सु)

1. सुभाषितम् इत्यस्य अर्थः एषः (स्म.सु)

A) सुरभारती B) सूक्तिः C) सूर्यः D) सुलभः

2. कुमतिः अस्य विरुद्धार्थकपदम् इदं भवति । (स्म.सु)

A) भारतिः B) सुमतिः C) सरस्वती D) कृतिः

3. कविकुलगुरुः एषः (स्म.सु)

A) वाल्मीकिः B) व्यासः C) कालिदासः D) भासः

4. असूयति इति क्रियापदयोगे एषा विभकि भवति। (स्म.सु)

A) पञ्चमीविभक्तिः B) चतुर्थी विभक्तिः C) सप्तमीविभक्तिः D) तृतीयाविभक्तिः

5. नाम्भः अत्र सन्धिविभागः एवं भवति । (स्म.सु)

A) न+ अम्भः B) नो+ अम्भः C) नही+ अम्भः D) ने+ अम्भः

6.धर्मः नरस्य वृत्तं जानाति। अत्र रेखाङ्कितपदस्य समुचितं प्रश्नवाचकपदम् इदं भवति। (स्म.सु)

A) कथम् B) कस्मै C) कस्य D) कति

7. लोकः एतेन ग्रथितः। (स्म.सु)

A . ज्ञानसूत्रेण B) स्वकर्म सूत्रेण C) प्रतिभा सूत्रेण D) नम्रता सूत्रेण

8.तदेव अत्र एषः सन्धिः अस्ति। (स्म.सु)

A) गुणसन्धिः B) सवर्णदीर्घसन्धिः C) वृद्धिसन्धिः D) जश्त्व सन्धिः

9. पीत्वा अत्र एषः कृत् प्रत्ययः विद्यते । (स्म.सु)

A) तुमुन् B) क्त्वा C) ल्यप् D) तव्यत्

10. आपः अस्य समानार्थकपदम् इदम् अस्ति। (स्म.सु)

A) आकाशः B) आपणः C) जालः D) जलम्

II. चतुर्थपदं लिखत। (धा.सा)

11.नद्यः – अम्भः स्वयं न पिबन्ति : आदित्यः – ....।

12. पठ् + अनीयर्; पठनीयः, लिख् + अनीयर् ; – ....।

13. या + क्त; यातः, हस् + क्त;– _______।

14. सुखस्य – षष्ठी – लोके – _______।

III.रिक्तस्थानं पूरयत। (स्म.सु)

15. पिबन्ति नद्यः .... नाम्भः ।

16. अहश्च .... उभे च सन्ध्ये ।

17. परो ददातीति .... एषा ।

IV. एकवाक्येन उत्तरं लिखत।

18. कीदृशम् औषधं दुर्लभम् ? (धा.सा)

19.केषां विभूतयः परोपकाराय भवन्ति ? (धा.सा)

20.वारिमुचः कीदृशं जलं पिबन्ति ? (धा.सा)

21.लोकः केन ग्रथितः ? (स्म.सु)

22.सतां सङ्गः किं दूरीकरोति ? (धा.सा)

23. कीदृशं औषधं दुर्लभम् ? (धा.सा)

24.सर्वधनप्रधानम् किम् ? (स्म्.सु)

25. वारिवाहाः किं नादन्ति ? (स्म.सु)

V. लघूत्तरं लिखत ।

26. नरस्य वृत्तं के जानन्ति (धा.क) **2024 june**

27.सतां सङ्गः किं किं करोति (धा.क)

28. कीदृशं पुरुषं लक्ष्मीः निवासहेतोः स्वयं याति ? (धा.क)

VI. रेखाङ्कितपदम् अवलम्ब्य प्रश्नवाक्यं कुरुत।

29. धर्मः नरस्य वृत्तं जानाति । (अभि.सा)

30 .भाग्यानि काले फलन्ति । (अभि.सा)

31. सतां सङ्गः कुमतिं दूरीकरोति (अभि.सा)

VII. श्लोकं पूरयत । (स्म.सु)

32. न चोरहार्यं .... सर्व धन प्रधानम् ॥

33. क्षारं .... समुद्गिरन्ति ॥

34. सुखस्य .... लोकः॥ **2024 march**

35. दूरीकरोति .... मङ्गलमातनोति ॥

VIII.कृदन्तपदं चित्वा प्रत्ययस्य नाम लिखत। (अभि.क)

36 . पुष्पेण विकसितव्यम्

37. छात्रः अध्येतुं शालां गच्छति। **2024 march**

38. रामः श्लोकार्थं ज्ञातवान्

39.पठते बालकाय लेखनीं यच्छतु।

40. छात्रेण उत्तरं वक्तव्यम्।

****

पाठाधारित मौल्याङ्कनम् प्रथमभाषा संस्कृतम्   17 . छन्दः

१ . उद्दिष्टानुगुणं प्रामुख्यम्

गद्यम् मन्थरा निर्ममन्थ	स्मरणम्	धारणम्	अभिव्यक्तिः	प्रशंसा	आहत्य
प्रश्नाः	10	07	12	–	29
अङ्काः	10	07	36	–	53

२. प्रश्नानुगुणं प्रामुख्यम् :

क्र . संख्या	प्रश्नानां स्वरूपम्	प्रश्नाः	अङ्काः
1	वस्तुनिष्ठः	17	17
2	अतिल्घूत्तरम्	–	–
3	लघूत्तरम्	–	–
4	दीर्घोत्तरम्	12	36

3.प्रश्नस्तरः :

स्तरः	प्रश्नाः	अङ्काः
सुलभः	17	17
साधारणः	12	36
कठिनः	–	–
आहत्य	29	53

पाठाधारित मौल्याङ्कनम्

प्रथमभाषा संस्कृतम्   पाठस्य नाम : छन्दः

I. समुचितम् उत्तरं चित्वा क्रमाक्षरेण सह लिखत ।

1. उपेन्द्रवज्रा छन्दसः गणविन्यासक्रमः एवं भवति– (स्म– सु)

   A . ज–त–ज–गुरु–गुरु   **B .** ज–त–ज–र

   C . त–त–ज–गुरु–गुरु   **D .** त–भ–ज–लघु–गुरु

2. उपेन्द्रवज्रा छन्दसि एतावन्ति अक्षराणि भवन्ति– (स्म– सु)

   A . ११   **B .** १२   **C .** १३   **D .** १४

3. वंशस्थ छन्दसि अक्षराणां सङ्ख्या– (स्म– सु)

A . ११ B . १५ C . १४ D . १२

4. वंशस्थ छन्दसः गणविन्यासः (स्म – सु)

A . ज–त–ज–र B . त–भ–ज–ज C . य–र–त–भ D . त–त–ज–र

5. वसन्ततिलका छन्दसः गणविन्यासक्रमः– (स्म– सु)

A . ज–त–ज–र–गु–गु B . त–भ–ज–ज

C . त–भ–ज–ज–गुरु–गुरु D . त–त–ज–र

6. मालिनी छन्दसः गणविन्यासक्रमः– (स्म– सु)

A . न–न–म–य–य B . न–म–म–य–य C . न–म–न–य–य D . त–त–ज–र

7 वसन्ततिलकावृत्ते एतावन्ति अक्षराणि भवन्ति– (स्म– सु)

A . १४ B . १५ C . ११ D . १२

8. मालिनीवृत्ते एतावन्ति अक्षराणि भवन्ति– (स्म – सा)

A . १४ B . १५ C . ११ D . १२

9. मनीषिणः सन्ति न ते हितैषिणः । अत्र एतत्छन्दः अस्ति– (स्म– सु)

A . उपेन्द्रवज्रा B . वंशस्थम् C . वसन्ततिलका। D . मालिनी

10. सुबद्धमूला निपतन्ति पादपाः । अत्र एतत्छन्दः अस्ति– (स्म – सु)

A . वसन्ततिलका B . वंशस्थम् C . उपेन्द्रवज्रा D . मालिनी

11. हुतं च दत्तं च तथैव तिष्ठति – अत्रएतत्छन्दः अस्ति– (धा– सु)

A . उपेन्द्रवज्रा B . वसन्ततिलका C . वंशस्थम् D . मालिनी

12. दूरीकरोति कुमतिं विमलीकरोति – अत्र एतत्छन्दः अस्ति– धा– सु)

A . मालिनी B . वंशस्थम् C . वसन्ततिलका D . उपेन्द्रवज्रा

13. प्रलीनभूपालमपि स्थिरायति ।– अत्रएतत्छन्दः(वृत्तम्) अस्ति– (धा सु)

A . उपेन्द्रवज्रा B . वंशस्थम् C . वसन्ततिलका D . मालिनी

14. वनभुवितनुमात्रत्राणमाज्ञापितं मे – अत्र एतत्छन्दः अस्ति– (धा– सु)

A . वसन्ततिलका B . वंशस्थम् C . उपेन्द्रवज्रा D . मालिनी

15. संसारिकार्तिहरणं शरणं प्रपद्ये– अत्र एतत्छन्दः अस्ति– (धा– सु)

A . उपेन्द्रवज्रा B . वंशस्थम् C . वसन्ततिलका D . मालिनी

16. अङ्गैः सहैव जनितं मम देहरक्षा– अत्र एतत्छन्दः अस्ति– (धा– सु)

A . उपेन्द्रवज्रा B . मालिनी C . वसन्ततिलका D . वंशस्थम्

17. मातेव रक्षति पितेव हिते नियुङ्क्ते– अत्र एतत्छन्दः अस्ति– (धा – सु)

A . वंशस्थम् B . उपेन्द्रवज्रा C . वसन्ततिलका D . मालिनी

II . प्रस्तारं विलिख्य गणविभागं कृत्वा च्छन्दो नाम लिखत ।

18 . धर्मो हि यत्नैः पुरुषेण कार्यः ।   (सा– अभि)

19 . मनीषिणः सन्ति नते हितैषिणः । (सा– अभि) **(2023 march)**

20 . पिबन्ति नद्यः स्वयमेव नाम्भः । (सा– अभि)

21 . उदयति यदि भानुः पश्चिमे दिग्विभागे । (सा– अभि) **2024 june**

22 . दूरीकरोति कुमतिं विमली करोति । (सा– अभि)   **2023 june**

23 . पुराणमित्येव न साधु सर्वम् ।   (सा– अभि)

24 . मातेव रक्षति पितेव हिते नियुङ्क्ते । (सा– अभि)

25 . वनभुवितनुमात्रत्राणमाज्ञापितं मे ।   (सा– अभि)

26 . प्रलीनभूपालमपि स्थिरायति ।   (सा– अभि)

27 . क्षारं जलं वारिमुचः पिबन्ति ।   (सा– अभि)   **2024 march**

28 . धर्मश्च जानाति नरस्य वृत्तम् ।   (सा– अभि)

29 . संसारिकार्तिहरणं शरणं प्रपद्ये ।   (सा– अभि)

****

18. नाट्यांशः

1.उद्दिष्टानुगुणं प्रामुख्यम् –

नाट्यांशः	स्मरणम्	धारणम्	प्रशंसा	अभिव्यक्तिः	**आहत्य**
प्रश्नाः	10	07	–	11	**28**
अङ्काः	10	10	–	32	**52**

2.प्रश्नानुगुणं प्रामुख्यम् –

क्र.सं	प्रश्नानां स्वरूपम्	प्रश्नाः	अङ्काः
01	वस्तुनिष्ठः	16	16
02	अति–लघूत्तरम्	–	–
03	लघूत्तरम्	11	32
04	दीर्घोउत्तरम्	01	04
	आहत्य	**28**	**52**

3.प्रश्नस्तरः

स्तरः	प्रश्नाः	अङ्काः
सुलभः	08	08
साधारणः	16	36
कठिणः	04	08
आहत्य	**28**	**52**

पाठाधारित–मौल्याङ्कनम् । **Lesson based Assessment**

18.नाट्यांशाः

I. चत्वारः विकल्पाः प्रदताः । तेषु सूक्तम् उत्तरं चित्वा क्रमाक्षरेण सह उत्तरं लिखत ।

1.स्थायिभावेषु एषः अन्तर्भवति । (स्म,सा)

A) शृङ्गारः B) हास्यः C) करुणः D) क्रोधः

2.धीरोद्धतः नायकः एषः । (स्म,सा)

A) रावणः B) धर्मराजः C) अर्जुनः D) श्रीरामः

3. वक्ष्यामि –अस्य पदस्य एषः लकारः । (स्म,सु)

A) विधिलिङ्लकारः B) लृट्लकारः C) लट्लकारः D) लिट्लकारः

4. क्रियते –अस्य पदस्य एषः लकारः । (स्म,सु)

A) लोट्लकारः B) लृट्लकारः C) लट्लकारः D) लिट्लकारः

5. अवर्णयत् –अस्य पदस्य एषः लकारः । (स्म,सु)

A) लङ्लकारः B) लृट्लकारः C) लट्लकारः D) लिट्लकारः

6. दृश्यते –अस्य पदस्य एषः लकारः । (स्म,सु)

A) लङ्लकारः B) लोट्लकारः C) लट्लकारः D) लट्लकारः

II.पाठनाम उल्लिख्य,श्लोकानां भावार्थं संस्कृतभाषया,आङ्लभाषया,कर्णाटकभाषया वा लिखत ।

7.शृङ्गारहास्यकरुणाः रौद्रवीरभयानकाः ।
बीभत्साद्भुतशान्ताश्च नव नाट्ये रसाः स्मृताः ।। (अ,सा)

8.रतिहसिश्च शोकश्च क्रोधोत्साहौ भयं तथा। (अ,सा) **2023june &2024 march**
जुगुप्साविस्मयशमाः स्थायिभावाः प्रकीर्तिताः ।।

9.आङ्गिको वाचिकश्चैव आहार्यः सात्त्विकस्तथा। (अ,सा) (2023 **march)**
चत्वारोऽभिनया होते विज्ञेया नाट्यसंश्रयाः ।।

10.शारीरा वैणवाश्चैव सप्त षड्जादयः स्वराः ।
निषादर्षभगान्धारमध्यपञ्चमधैवताः ।।(अ,सा)

11.ततं चैवावनद्धञ्च घनं सुषिरमेव च ।
चतुर्विधं च विज्ञेयम् आतोद्यं लक्षणान्वितम् ।।(अ,सा)

12.ततं तन्त्रीगतं ज्ञेयम् अवनद्धं तु पौष्करम् ।
घनस्तु तालो विज्ञेयः सुषिरो वंश एव च।।(अ,सा)

13.धीरोद्धतो धीरललितो धीरोदात्तस्तथैव च।
धीरप्रशान्तश्चैवेति नायकाः नाटकाश्रयाः ।।(अ,सा)

14.नायिकाश्चैव वक्ष्यामि चतस्रः पुनरेव तु ।
दिव्या च नृपपत्नी च कुलस्त्री गणिका तथा।।(अ,सा)

III.कवेः काव्य–देश–कृतीनां विषये लिखत ।

15.भरतमुनिः(धा,क)

IV.एकवाक्येन उत्तरं लिखत ।

16. नाट्ये कति रसाः स्मृताः? (स्म,सु)

17.नाट्ये कति स्थायिभावाः सन्ति ? (धा,सा)

18. नाट्यस्य गरिमाणं कः अवर्णयत्? (स्म,सु)

19. नाट्यशास्त्रस्य रचयिता कः? (स्म,सु)

20.शान्तरसस्य स्थायीभावः कः? (स्म,सु)

V. चतुर्थं पदं लिखत ।

21. हास्यम् – हासः :: करुणः – -------- । (धा,सा)

22. क्रोधः – स्थायिभावः :: भयानकः – ------ ।(धा,सा)

23. अर्जुनः – धीरोदात्तः :: दुर्योधनः – ------ ।(धा,सा)

24. स्वराः–सप्त :: आतोद्यम्–------------ ।(धा,सा)

25. श्रीरामः – धीरोदात्तः :: धर्मराजः------ ।(धा,क)

VI.लघूत्तरं लिखत ।

26. नाट्ये कति रसाः सन्ति ? ते के?(अ,क)

27. आतोद्यं कति विधम् ? तानि कानि ? (अ,क)

VII.दशवाक्यैः उत्तरं संस्कृत भाषया, कन्नड भाषया, आङ्ग्लभाषया वा लिखत ।

28. पाठ्यभागे निरूपितान् नाट्यांशान् सङ्गृह्य लिखत ।(अ,सा) 2024 **june**

****

19.भीष्मोक्तयः

1.उद्दिष्टानुगुणं प्रामुख्यम् –

भीष्मोक्तयः	स्मरणम्	धारणम्	प्रशंसा	अभिव्यक्तिः	आहत्य
प्रश्नाः	13	03	–	22	**38**
अङ्काः	13	09	–	51	**73**

2.प्रश्नानुगुणं प्रामुख्यम् –

क्र.सं	प्रश्नानां स्वरूपम्	प्रश्नाः	अङ्काः
01	वस्तुनिष्ठः	20	20
02	अति–लघूत्तरम्		
03	लघूत्तरम्	02	04
04	दीर्घोत्तरम्	16	49
	आहत्य	**37**	**73**

3.प्रश्नस्तरः

स्तरः	प्रश्नाः	अङ्काः
सुलभः	09	09
साधारणः	18	50
कठिणः	10	14
आहत्य	**37**	**73**

पाठाधारित–मौल्याङ्कनम् । Lesson based Assessment

19.भीष्मोक्तयः

I. चत्वारः विकल्पाः प्रदताः । तेषु सूक्तम् उत्तरं चित्वा क्रमाक्षरेण सह उत्तरं लिखत ।

1. कर्मणा–अस्य पदस्य लिङ्गम् एतत् । (स्म,सु)

A) पुल्लिङ्गम् B) स्त्रीलिङ्गम् C) नपुंसकलिङ्गम् D) त्रिलिङ्गम्

2. सफलम्–अस्य पदस्य विरुद्धार्थकपदम् एतत् ।(स्म,सु)

A) फलम् B) विफलम् C) मार्दवम् D) संशयः

3.श्रेयः– अस्य पदस्य लिङ्गम् एतत् । (स्म,सा)

A) पुल्लिङ्गम् B) स्त्रीलिङ्गम् C) त्रिलिङ्गम् D) नपुंसकलिङ्गम्

4.संशयः–अस्य पदस्य विरुद्धार्थकपदम् एतत् ।(स्म,सु)

A) असंशयः B) आमुदा C) दुःखम् D) दुःखदा

5.चक्षुषा– अस्य पदस्य एषा विभक्तिः । (स्म,सा)

A) प्रथमा B) द्वितीया C) तृतीया D) चतुर्थी

6.मार्दवम्–अस्य पदस्य विरुद्धार्थकपदम् एतत् (स्म,सा) ।

A) दुःखम् B) मनुष्यत्वम् C) शूरत्वम् D) काठिण्यम्

7. अलभत –अस्य पदस्य एषः लकारः । (स्म,सु)

A) लङ्लकारः B) लृट्लकारः C) लट्लकारः D) लोट्लकारः

8.धर्मः–अस्य पदस्य विरुद्धार्थकपदम् एतत् ।(स्म,सा)

A) क्रूरः B) अधर्मः C) धीरः D) भीरुः

II. एकवाक्येन उत्तरं लिखत।

9. पाण्डवेषु कः राजपदवीम् अलभत? (स्म,सु)

10. उप्तं बीजं केन विना निष्फलं भवति? (स्म,सु)

11. कीदृशेन कर्मणा सौख्यं भवति ? (स्म,सु)

12. कीदृशस्य पुरुषस्य धर्मे बुद्धिः न जायते? (स्म,सु)

13. मानवः कथं निर्वेदम् आदत्ते ? (स्म,सु)

III. रिक्तस्थानं पूरयत ।

14. दुःखं -----------कर्मणा भवति ।(अ,क)

15. मानवः ---------- धर्मेण गतिमिष्टां प्रपद्यते ।(अ,क)

16. युधिष्ठिरः राजधर्मं बोधयितुं ------- प्रार्थयत ।(अ,क)

17. निर्वेदमापन्नः धर्मात्मा -------- च जहाति ।(अ,क)

IV. वाक्यदोषं परिहरत ।

18. पुरुषकारस्य विना दैवं न सिध्यति ।(अ,क)

19.धर्मेण इष्टं गतिं प्रपद्यते ।(अ,क)

20.बीजस्य विना उप्तं बीजं निष्फलं भवति । (अ,क)

V. लघूत्तरं लिखत ।

21. भीष्मेण दैवपुरुषकारयोः विषये किमुक्तम् ? (अ,क)

22. मानवः निर्वेदं कथं आप्नोति ? ततः सः किं कुरुते ? (अ,क)

VI. यथा निर्देशं लिखत ।

23. किंस्वित् श्रेष्ठतरं भवेत् ? कः पाठः? कः अपृच्छत् ? कं अपृच्छत्? (धा,सा) 2024 **march**

24. रसे गन्धे न रज्यते । कः पाठः? कः अवदत् ? कः न रज्यते? (धा,सा) 2023 **june &2024 june**

VII . कवेः देश–काल–कृतीनां विषये लिखत ।

25.वेदव्यासः । (धा,क) (2023 **march)**

VIII. दशवाक्यैः उत्तरं संस्कृत भाषया, कन्नड भाषया, आङ्ग्लभाषया वा लिखत ।

38. भीष्मयुधिष्ठिरयोः संवादं पद्यानुगुणं सङ्गृह्य लिखत । (अ,सा) (2023 **march)**

****

प्रथमभाषा संस्कृतम्

विंशः पाठः – पत्रलेखनम्

1. उद्दिष्टानुगुणं प्रामुख्यम्

उद्दिष्टानि	स्मरणम्	धारणम्	अभिव्यक्तिः	प्रशंसा	आहत्य
प्रश्नाः	10		7		17
अङ्काः	10		35		45

2. प्रश्नानुगुणं प्रामुख्यम्

प्रश्नानां स्वरूपम्	प्रश्नाः	अङ्काः
वस्तुनिष्ठः	10	10
अतिलघूत्तरम्		
लघूत्तरम्		
दीर्घोत्तरम्	7	35
आहत्य	17	45

3. प्रश्नस्तरः

स्तरः	प्रश्नाः	अङ्काः
सुलभः	17	45
साधारणः		
कठिनः		
आहत्य	17	45

I . अधोलिखितेभ्यः प्रश्नेभ्यः चत्वारः विकल्पाः प्रदत्ता: । तेषु समुचितं विकल्पं चित्वा क्रमाक्षरेण सह लिखत ।

1) विरामपत्रम् एतं प्रति लिख्यते । (स्म–सु)

(A) कक्ष्याध्यापकं प्रति (B) सहोदरं प्रति (C) मातरं प्रति (D) व्यवस्थापकं प्रति

2) विरामपत्रस्य विषयः एवं भवति । **(स्म-सु)**

(A) धनप्रार्थना (B) विरामाप्रर्थना (C) परीक्षासिद्धता (D) प्रवासः

3) विरामपत्रे सकाशात् इत्यस्य अधोभागे एतस्य नाम भवेत् । (स्म–सु)

(A) मातुः (B) पितुः (C) छात्रस्य (D) शिक्षकस्य

4) विरामपत्रे सविधे इत्यत्र एवं लिख्यते । (स्म–सु)

(A) कक्ष्याध्यापकः (B) छात्रः (C) व्यवस्थापकः (D) विद्यालयः

5) सहोदरं प्रति पत्रलेखने सम्बोधनम् एवं भवति । (स्म–सु)

(A) प्रियमित्रम् (B) प्रियसहोदरि (C) प्रियमातः (D) प्रियसहोदर

6) पूज्यपितृचरणारविन्दयोः साष्टाङ्गप्रणामाः इति सम्बोधनम् अस्मिन् पत्रे भवति । (स्म–सु)

(A) पितरं प्रति पत्रे (B) सहोदरं प्रति पत्रे (C) विरामपत्रे (D) पुस्तकप्रेषणाय पत्रे

7) इति भवदीयः पुत्रः– इति अंशः अस्मिन् पत्रे भवति । (स्म–सु)

(A) विरामपत्रे (B) सहोदरं प्रति पत्रे (C) पितरं प्रति पत्रे (D) पुस्तकप्रेषणाय पत्रे

8) इति भवदीया विधेया छात्रा – इति अंशः अस्मिन् पत्रे भवति । (स्म–सु)

(A) पुस्तकप्रेषणाय पत्रे (B) पितरं प्रति पत्रे (C) सहोदरं प्रति पत्रे (D) विरामपत्रे

9) पुस्तकप्रेषणाय पत्रम् एनं प्रति लिख्यते । (स्म–सु)

(A) कक्ष्याध्यापकं प्रति (B) व्यवस्थापकं प्रति (C) सहोदरं प्रति (D) मातरं प्रति

10) भवतः विश्वासी– इति अंशः अस्मिन् पत्रे भवति । (स्म–सु)

(A) पितरं प्रति पत्रे (B) विरामपत्रे (C) पुस्तकप्रेषणाय पत्रे (D) सहोदरं प्रति पत्रे

II. पत्रं लिखत ।

11) त्वं गिरिजा / गिरीशः इति मत्वा प्रवासार्थ धनं प्रेषयितुं पितरं / मातरं प्रति पत्रं लिखत ।

12) नन्दनः बेङ्गलूरुनगरे निवसति । सः शिरसि नगरे विद्यमानं सहोदरं प्रति पत्रं लिखति ।

13) धारवाडमण्डलस्य सर्वकारीयविद्यालायस्य छात्रः / छात्रा इति मत्वा धार्मिकोत्सवे भागं ग्रहीतुं एकं दिनं विरामं प्रार्थ्य कक्ष्याध्यापकं प्रति विरामपत्रं लिखत।

14) 'व्याकरणप्रभा' इति पुस्तकं प्रेषयितुं निवेद्य मङ्गलूरुनगरस्य विद्याप्रकाशनस्य व्यवस्थापकं प्रति आवेदनपत्रं लिखत ।

15) प्रवासार्थं धनं प्रषयितुं निवेद्य हावेरीनगरे निवसन्तं पितरं प्रति पत्रं लिखत ।

16) शालायाः वार्षिकोत्सवं प्रति आगन्तुं निवेद्य मित्रं प्रति पत्रं लिखत ।

17) स्वच्छतापालनार्थं निवेदनं कृत्वा नगरपालिकां प्रति पत्रम् लिखत ।

****

प्रथमभाषा संस्कृतम्

एकविंशः पाठः – प्रबन्धः

1. उद्दिष्टानुगुणं प्रामुख्यम्

उद्दिष्टानि	स्मरणम्	धारणम्	अभिव्यक्तिः	प्रशंसा	आहत्य
प्रश्नाः			5		
अङ्काः			25		

2. प्रश्नानुगुणं प्रामुख्यम्

प्रश्नानां स्वरूपम्	प्रश्नाः	अङ्काः
वस्तुनिष्ठः		
अतिलघूत्तरम्		
लघूत्तरम्		
दीर्घोत्तरम्	5	25
आहत्य	5	25

I . दशवाक्यैः प्रबन्धं लिखत ।

1) परिसरः । 2024 june

2) सङ्गणकयन्त्रम् । **2023 june**

3) समाचारपत्रम् । **2024 march**

4) स्वातन्त्र्योत्सवः ।

5) गणराज्योत्सवः ।

6) जनसङ्ख्यास्फोटः ।

ध्रुवः

1.उद्दिष्टानुगुणं प्रामुख्यम् –

ध्रुवः	स्मरणम्	धारणम्	प्रशंसा	अभिव्यक्तिः	**आहत्य**
प्रश्नाः	06	04	–	–	**10**
अङ्काः	09	04	–	–	**13**

2.प्रश्नानुगुणं प्रामुख्यम् –

क्र.सं	प्रश्नानां स्वरूपम्	प्रश्नाः	अङ्काः
01	वस्तुनिष्ठः	09	09
02	अति–लघूत्तरम्	–	–
03	लघूत्तरम्	–	–
04	दीर्घोउत्तरम्	01	04
	आहत्य	**10**	**13**

3.प्रश्नस्तरः

स्तरः	प्रश्नाः	अङ्काः
सुलभः	05	05
साधारणः	05	08
कठिणः	–	–
आहत्य	**10**	**13**

पाठाधारित–मौल्याङ्कनम् । Lesson based Assessment

IV.एकवाक्येन उत्तरं लिखत ।

1. दुःखितः ध्रुवः कस्याः समीपम् अगच्छत् ? (स्म,सु)
2. के मुहुर्मुहुः परिभवं प्राप्नुवन्ति ? (स्म,सु)
3. ध्रुवः नारायणं साक्षात्कर्तुं कुत्र प्रस्थितः ? (स्म,सु)
4. भगवतः दर्शनेन पुलकितः ध्रुवः किम् अकरोत् ? (स्म,सु)

5.सन्तुष्टः भगवान् विष्णुः किम् अकरोत् ? (स्म,सु)

V. चतुर्थं पदं लिखत ।

6 सुरुचिः उत्तमः :: सुनीतिः – --------।(धा,सा)

7. निर्भाग्या – सुनीतिः :: सुन्दरी युवतिः – ------।(धा,सा)

8.द्वे भार्ये सुनीतिः सुरुचिश्च :: द्वौ सुतौ -------।(धा,सा)

9.भूपालः उत्तानपादः :: सर्वलोकशरण्यः-------।(धा,सा) **2023 june**

VII.दशवाक्यैः उत्तरं संस्कृत भाषया, कन्नड भाषया, आङ्ग्लभाषया वा लिखत ।

10. ध्रुव कथां सङ्गृह्य लिखत ।(स्म, सा **2024 march**

****

प्रथमभाषा –संस्कृतम्

2. आरोग्यसूत्राणि ।

1. उद्दिष्टानुगुणं प्रामुख्यम् ।

पूरकपाठः आरोग्यसूत्राणि	स्मरणम्	धारणम्	अभिव्यक्तिः	प्रशंसा	आहत्य
प्रश्नाः	5	17	2	–	24
अङ्काः	5	20	8	–	33

2. प्रश्नानुगुणप्रामुख्यम् ।

क्र.सं	प्रश्नानां स्वरूपम्	प्रश्नाः	अङ्काः
1	वस्तुनिष्ठः	10	10
2	अतिलघूत्तरम्	09	09
3	लघूत्तरम्	03	06
4	दीर्घोत्तरम् (2)	02	08

3. प्रश्नस्तरः

स्तरः	प्रश्नाः	अङ्काः
सुलभः	11	17
साधारणः	13	16
कठिणम्	00	00
आहत्य	24	33

प्रथमभाषा – संस्कृतम् **SUBJECT-FIRST LANGUAGE SANSKRIT**

पाठाधारित मौल्याङ्कनम् – पूरकपाठस्य नाम – 2.आरोग्यसूत्राणि

I. समुचितम् उत्तरं चित्वा क्रमाक्षरेण सह निर्दिष्टस्थाने लिखत ।

1. एषः आरोग्यविज्ञानी अस्ति। (धा,सा)

A . बुद्धिसागरः **B** . कालिदासः **C** . चरकः **D** . भोजः

2. सुश्रुतसंहितायाः रचयिता ।(धा,सा)

A . सुश्रुतः **B** . चरकः **C** . वाग्भटः **D** . नागार्जुनः

3. सर्वरोगक्षयः एतेन भवति।(धा,सा)

A . अतिपानेन **B** . निद्रया **C** . प्राणायामेन **D** . जागरणेन

4. श्री –पुष्टि–आरोग्यवर्धनार्थं एतम् अवश्यं करणीयम् ।(धा,सा)

A . स्नानम् **B** . हस्तप्रक्षालनम् **C** . पादप्रक्षालनम् **D** . मुखप्रक्षालनम्

5. वाग्भटस्य कृतिः इयं वर्तते।(धा,सा)

A . भोजप्रबन्धः **B** . मेघदूतम् **C** . अविमारकम् **D** . अष्टाङ्गसंङ्ग्रहः

6. यस्य वातपित्तकफादिदोषाः समाः भवन्ति तस्य एवं कथ्यते।(धा,सा)

A . अस्वस्थः **B** . स्वस्थः **C** . अप्रसन्नः **D** . रोगपीडितः

7. आदित्यस्य नमस्कारात् एतत् भवति ।(धा,सा)

A . दीर्घायुः **B** . रोगसम्भवः **C** . अहितकरानुभवः **D** . आयुः क्षीणः

8. आहारार्थं एतत् कर्म न कुर्यात्।(धा,सा)

A . भिक्षाटनं **B** . अकर्म **C** . निन्दित **D** . चौर्यं

9. **एतस्य जिज्ञासार्थं प्राणानां धारणम् कुर्यात्** ।(धा,सा)

A . कर्मणः **B** . भोजनार्थं **C** . परमतत्त्वस्य **D** . इन्द्रियगोचरार्थं

10. हिताहितं सुखं दुःखमायुस्तस्य हिताहितम् । मानं च तच्च यत्रोक्तमायुर्वेदः स उच्यते ॥ एतेन ग्रथितः अयं श्लोकः ।(धा,सा)

A . **चरकेन** B . सुश्रुतेन C . याज्ञवल्केन D . **वाग्भटेन**

II.चतुर्थं पदं भवति ।

11. प्रसन्नात्मेन्द्रियमनाः – स्वस्थः :: क्रियाः सर्वाः – ________।(धा,सु)

12. प्राणायामेन युक्तेन योगेन – सर्वरोगक्षयः :: अयुक्ताभ्यासयोगेन – _____। (धा,सु)

13. कुर्यादाहारं – प्राणसन्धारणार्थम् :: प्राणाः सन्धार्याः – __________। (धा,सु)

14. आदित्यस्य नमस्कारात् – दीर्घमायुर्बलम् :: नित्यस्नानेन – _________।(धा,सु)

III. एकवाक्येन उत्तरं लिखत ।

15. कः आयुर्वेदः उच्यते ?(स्म,सु)

16. आदित्यस्य नमस्कारात् किं भवति? (स्म,सु)

17. आहारार्थं किं कुर्यात् ? (2025) (स्म,सु)

18. कैः षड्भिः निदानैः रोगाः सम्भवन्ति? (2024) (स्म,सु) **2023 june &2024 march**

19. जितेन्द्रयः कः ? (स्म,सु)

IV. लघूत्तरं लिखत ।

20. आयुर्वेदविषये चरकेन किमुक्तम् ?(धा,सा)

21. किमर्थं रोगाः सम्भवन्ति ? (2025) (धा,सा)

22. आदित्यस्य नमस्कारात् किं किं भवति ? (धा,सा)

V. दशभिः वाक्यैः उत्तरं संस्कृतभाषया कर्णाटकभाषया आङ्ग्लभाषया वा लिखत ।

23. आरोग्यनियमान् पद्यानुगुणं विवृणुत । (2024) (2025)(अ,सु)

24. चरकसुश्रुतवाग्भाटादिभिः उक्तानुसारं आरोग्यनियमविषये स्वाभिप्रायं निरूपयत ।(अ,सु)

प्रथमभाषा संस्कृतम्   . नगाधिराजः

१ . उद्दिष्टानुगुणं प्रामुख्यम्

पूरकपाठः	स्मरणम्	धारणम्	अभिव्यक्तिः	प्रशंसा	आहत्य
प्रश्नाः	14	2	2	–	18
अङ्काः	14	4	8	–	26

२. प्रश्नानुगुणं प्रामुख्यम् :

क्र . संख्या	प्रश्नानां स्वरूपम्	प्रश्नाः	अङ्काः
१	वस्तुनिष्ठः	6	6
२	अतिल्घूत्तरम्	8	8
३	लघूत्तरम्	2	4
४	दीर्घोत्तरम्	2	8

३. प्रश्नस्तरः :

स्तरः	प्रश्नाः	अङ्काः
सुलभः	12	12
साधारणः	4	6
कठिनः	2	8
आहत्य	18	26

प्रथमभाषा संस्कृतम्   पाठस्य नाम : नगाधिराजः

I .समुचितम् उत्तरं चित्वा क्रमाक्षरेण सह लिखत ।

1. भरतखण्डः तिसृषु दिक्षु एतैः आवृतः– (स्म– सु)

   A . वनैः **B** . पर्वतैः **C** . नदीभिः **D** . सामुद्रजलैः

2. हिमलिङ्गं अस्मिन् मासे दर्शनयोग्यं भवति–(स्म– सु)

   A . आषाढमासे **B** . श्रावणमासे **C** . भाद्रपदमासे **D** . चैत्रमासे

3. एतौ अमरत्वं प्राप्तवन्तौ–(स्म– सु)

   A . श्वेतपारावतौ **B** . ध्रुवोत्तमौ **C** . देवदानवौ **D** . नरौ

4. श्वेत–पारावतौ दग्धुं एषः इच्छति–(स्म– सु)

   A . ब्रह्मा **B** . नारायणः **C** . शिवः **D** . इन्द्रः

5 . तपस्तप्त्वा अत्र सन्धि विच्छेदः एवं भवति । (स्म– सा)

   A . तपः + तप्त्वा B) तपसः + तप्त्वा **C)** तपो + तप्त्वा D) तप + तप्त्वा

6 . भारते अत्र एषा विभक्तिः अस्ति । (स्म– सु)

A) प्रथमा B) सप्तमी C) षष्ठी D) तृतीया

II .एकवक्येन उत्तरं लिखत ।

7 . कौ अमरत्वं प्राप्तवन्तौ ? (स्म– सु)

8 . हिमलिङ्गं कदा दर्शनयोग्यं भवति ? (स्म– सु)

9 . भरतखण्डः तिसृषु दिक्षु कैः आवृतः ? (स्म– सु)

10 . श्वेत पारावतौ दग्धुं कः इच्छति ? (स्म– सु)

11 . भरतखण्डस्य हिमनदीषु प्रसिद्धाः हिमनद्यः के ? (स्म– सा)

12 . भारतं संरक्षितुं सन्नद्धः हिमवान् कथं दृश्यते ? (स्म– सु)

III .चतुर्थपदं लिखत ।

13 . शिखराणि : हिमाच्छादितानि :: गमनागमनम् :: ----------------। (सु – स्म)

14 . रष्यादेशः : अणुविकिरणः :: आर्टिक् प्रदेशः ------------------। (स्म– धा)

IV . द्वित्रैः वाक्यैः उत्तरं लिखत ।

15 . नगाधिराजः कः ? हिमलिङ्गं कदा दर्शनयोग्यं भवति ? (धा– सा)

16 . श्वेतपारावतौ दग्धुं कः इच्छति ? कौ अमरत्वं प्राप्तवन्तौ ? (धा–सा)

V . दशभिः वाक्यैः उत्तरं संस्कृतभाषया कन्नडभाषया आङ्ग्लभाषया वा लिखत ।

17 . भारतं संरक्षितुं सन्नद्धः योद्धा हिमवान् कथम् ? इति विवृणुत । (क– अभि) **2023 june**

18 . अमरनाथगुहाविषये का पुराणकथा अस्ति ? (क – अभि) **(2023 march)**

****

प्रथमभाषा संस्कृतम्

पूरकपाठः (४) – भगवान् रमणमहर्षिः

1. उद्दिष्टानुगुणं प्रामुख्यम्

उद्दिष्टानि	स्मरणम्	धारणम्	अभिव्यक्तिः	प्रशंसा	आहत्य
प्रश्नाः	10	6	1	–	17
अङ्काः	10	8	4	–	22

2. प्रश्नानुगुणं प्रामुख्यम्

प्रश्नानां स्वरूपम्	प्रश्नाः	अङ्काः
वस्तुनिष्ठः	9	9
अतिलघूत्तरम्	5	5
लघूत्तरम्	2	4
दीर्घोत्तरम्	1	4
आहत्य	17	22

3. प्रश्नस्तरः

स्तरः	प्रश्नाः	अङ्काः
सुलभः	10	10
साधारणः	5	8
कठिनः	2	4
आहत्य	17	22

I. अधोलिखितेभ्यः प्रश्नेभ्यः चत्वारः विकल्पाः प्रदत्ता: । तेषु समुचितं विकल्पं चित्वा क्रमाक्षरेण सह लिखत ।

1) एषा रमणमहर्षेः माता । (स्म–सु)

(A) दानम्माळ् (B) अलगम्माळ् (C) जयम्माळ् (D) अक्कम्माळ्

2) अयं रमणमहर्षेः पिता । (स्म–सु)

(A) सुन्दरम् अय्यर (B) गणपतिमुनिः (C) अरुणाचलः (D) मोहनः अय्यर

3) रमणमहर्षेः प्रथमं नाम एतत् । (स्म–सु)

(A) राधारमणः (B) वेङ्कटरमणः (C) लक्ष्मीरमणः (D) पार्वतीरमणः

4) रमणमहर्षेः एतस्मिन् विषये अनास्था आसीत् । (स्म–सु)

(A) सम्भाषणविषये (B) बाह्यविषये (C) सङ्गीतविषये (D) भोजनविषये

5) एतत् रमणमहर्षेः सम्पत् आसीत् । (स्म–सु)

(A) पत्नीपुत्रादयः (B) व्यवहारज्ञानम् (C) जनसागरः (D) आत्मज्ञानम्

II. एकवाक्येन उत्तरं लिखत ।

6) रमणमहर्षेः मातापितरौ कौ ? (स्म–सु)

7) रमणमहर्षेः कस्मिन् विषये अनास्था आसीत् ? (स्म–सु)

8) गणपतिमुनिः किमर्थं रमणमहर्षेः समीपमागतः ? (स्म–सु)

9) पाल् व्रण्टन् महोदयस्य प्रश्नानाम् उत्तराणि कथं लब्धानि ? (स्म–सु)

10) रमणमहर्षेः सहजानि आभरणानि कानि ? (स्म–सु)

III. चतुर्थं पदं लिखत ।

11) गत्वा – क्त्वाप्रत्ययः :: गच्छता – ....। (धा–सा)

12) मेधावी – नकारान्तः :: मन्त्रवेत्ता – ....। (धा–सा)

13) गणपतिः – मुनिः :: रमणः – ....। (धा–सा)

14) आसीत् – लङ् लकारः :: प्राप – ....। (धा–सा)

IV. द्वित्रैः वाक्यैः उत्तरं लिखत ।

15) रमणमहर्षेः मातापितरौ कौ ? रमणमहर्षेः कस्मिन् विषये अनास्था आसीत् ? (धा–क)

16) गणपतिमुनिः किमर्थं रमणमहर्षेः समीपमागतः ? रमणमहर्षेः सहजानि आभरणानि कानि ? (धा–क)

V. दशवाक्यैः संस्कृतभाषया, आङ्ग्लभाषया, कन्नडभाषया वा उत्तरं लिखत ।

17) भगवान् रमणमहर्षिः महर्षित्वं स्वजीवनेन दर्शितवान् विवृणुत । (अभि–सा)

****

अनुवादाः– पाठाधारित मौल्याङ्कम्

1.संस्कृतानुवादः– ಜನರು ಪ್ರತಿವರ್ಷ ಉತ್ಸವವನ್ನು ಆಚರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆಗ ದೇವಾಲಯಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಭಗವಂತನ ದರ್ಶನ ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ. 2019 march

2.कन्नडानुवादः–श्वः शालायां परीक्षा प्रचलति । किन्तु मूर्खाः वीथिषु वृथा सञ्चरन्ति । मेधावी छात्राः कठिणपरिश्रमेण पठन्ति ।

3.संस्कृतानुवादः–ಮಾನವನ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣದ ಪಾತ್ರವು ಮಹತ್ತ್ವಪೂರ್ಣವಾದುದು. ಶಿಕ್ಷಣವಿಲ್ಲದೇ ಇಂದು ಜೀವನವು ಕಷ್ಟಸಾಧ್ಯವು. ಆದ್ದರಿಂದ ಶಿಕ್ಷಣ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಅನಿವಾರ್ಯವಾದುದು. 2020 june/july

4. कन्नडानुवादः–सन्तोषः एव मानवस्य परं धनमस्ति । सन्तोषयुतः मानवः सर्वं कार्यं साधयति ।

5. संस्कृतानुवादः– ಭಾರತದೇಶದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ನದಿಗಳು ಹರಿಯುತ್ತವೆ. ಉತ್ತರಭಾರತದ ನದಿಗಳಲ್ಲಿ ಗಂಗಾನದಿಯೂ ಒಂದು. ಇದು ಭಾರತದ ಪುಣ್ಯನದಿಯಾಗಿದೆ. 2018 june

6. कन्नडानुवादः–अधुना नगरेषु वायुमालिन्यम् अधिकम् अस्ति । तस्मात् जनाः रोगिणः भवन्ति । अतः सर्वे जनाः वायुमालिन्यनिवारणार्थं प्रयत्नं कुर्युः ।

7. संस्कृतानुवादः– ನಮ್ಮ ನಗರದಲ್ಲಿ ಸುಂದರವಾದ ಉದ್ಯಾನವಿದೆ. ಉದ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ನನೇಕ ಮರಗಳು, ಬಳ್ಳಿಗಳೂ ಇವೆ. ಜನರು ಉದ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಆನಂದವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾರೆ.

8. कन्नडानुवादः– भारतदेशे अनेकानि पुण्यक्षेत्राणि वर्तन्ते । भक्ताः तानि द्रष्टुं प्रवासं गच्छन्ति । पुण्यक्षेत्राणां दर्शनं मानसिकम् आनन्दं जनयति ।

9. संस्कृतानुवादः– ದೊಡ್ಡ ನಗರಗಳಲ್ಲಿ ಇಂದು ಎಲ್ಲ ಕಡೆ ವಿಭಿನ್ನವಾದ ಮಾಲಿನ್ಯಗಳು ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ಜನರು ಇವುಗಳಿಂದ ಆನಂದವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾರೆ.

10. कन्नडानुवादः– जगति जनाः अनेकां भाषां भाषन्ते । तासु अत्यन्तप्राचीनतमा मधुरा च संस्कृतभाषा अस्ति ।

11. संस्कृतानुवादः– ಮಾನವನ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಪರೋಪಕಾರವು ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಗುಣವಾಗಿದೆ. ಪರೋಪಕಾರದಿಂದ ಪಶುಗಳು, ಕಲ್ಲುಗಳು, ಮರಗಳು ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಗೌರವವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತವೆ.

12.कन्नडानुवादः– प्रभातसमये सूर्यः पूर्वस्यां दिशि उदेति । सूर्यस्य प्रकाशं विना अस्मिन् जगति जीवितुं न शक्यते ।

****

पाठाधारित – पाठस्य नाम –1.उपनिषद्वचनम्।

उत्तराणि

I .1. (A) मोक्षः

2.(B) मोक्षप्राप्तिः।

3.(C) समुद्रे

4.(D) तृतीयाविभक्तिः

5.(D) यण् सन्धिः

6.(C) केन

7. (C) परमात्मना

8.(B) सवर्णदीर्घसन्धिः

9. (A) विदुषी

10. (D) समुद्रः

II. चतुर्थपदं लिखत।

11. परात्परं पुरुषमुपैति।

12.मा गृधः।

13.सुरः।

14.षष्ठी

III. रिक्तस्थानं पूरयत।

15. भूतानि।

16.नामरूपे विहाय।

17.सर्वभूतेषु

IV.एकवाक्येन उत्तरं लिखत।

18.वेदाः ,उपनिषदः।

19.इदं सर्वं ईशावास्यम्।

20.कर्माध्यक्षः देवः।

21.नद्यः समुद्रे अस्तं गच्छन्ति।

22.आत्मज्ञानेन मोक्षप्राप्तिः भवति।

23.धर्मार्थकाममोक्षाः चतुर्विध पुरुषार्थाः।

24.चत्वार पुरुषार्थाः भवन्ति।

25.मानवजीवनस्य अन्तिमलक्ष्यं मोक्षप्राप्तिः।

V. पद्यस्य नाम उल्लिख्य श्लोकतात्पर्यं लिखत।

26. ಈ ಶ್ಲೋಕವನ್ನು ' उपनिषद्वचनम् " ಪದ್ಯಭಾಗದಿಂದ ಆರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ಯಾವನು ಎಲ್ಲಾ ಜೀವಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ತನ್ನಲ್ಲಿರುವ ಆತ್ಮವನ್ನು ಕಾಣುತ್ತಾನೋ ಆತನು ಯಾವುದೇ ಜೀವಿಗಳನ್ನು ದ್ವೇಷಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

27. ಈ ಶ್ಲೋಕವನ್ನು ' उपनिषद्वचनम् ಪದ್ಯಭಾಗದಿಂದ ಆರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾವರ ಜಂಗಮಾತ್ಮಕವಾಗಿರುವುದು ಏನೇನಿದೆಯೋ ಅವೆಲ್ಲವೂ ಈಶನಿಂದ ವ್ಯಾಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ತ್ಯಾಗಮಾಡಿ
ಅನುಭವಿಸು. ಬೇರೆಯವರ ಸಂಪತ್ತಿಗೆ ದುರಾಸೆಪಡಬೇಡ.

28 . ಈ ಶ್ಲೋಕವನ್ನು ' उपनिषद्वचनम् ಪದ್ಯಭಾಗದಿಂದ ಆರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ಹರಿಯುವ ಎಲ್ಲಾ ನದಿಗಳು ನಾಮರೂಪಗಳನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಲೀನವಾಗುತ್ತವೆ,ಹಾಗೆಯೇ ಆತ್ಮಜ್ಞಾನಿಯಾದವನು ನಾಮರೂಪಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ದಿವ್ಯಪುರುಷನನ್ನು ಸೇರುತ್ತಾನೆ.

29. ಈ ಶ್ಲೋಕವನ್ನು ' उपनिषद्वचनम् ಪದ್ಯಭಾಗದಿಂದ ಆರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ.
ದೇವನು ಒಬ್ಬನೇ. ಅವನು ಎಲ್ಲಾ ಜೀವಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ರಹಸ್ಯವಾಗಿ ಆತ್ಮರೂಪದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿದ್ದಾನೆ. ಎಲ್ಲಾಕಡೆಗೂ ವ್ಯಾಪಿಸಿರುವವನು,ಕರ್ಮಗಳಿಗೆ ಅಧ್ಯಕ್ಷನು ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿರುವವನು ಚೈತನ್ಯದಾಯಕನೂ ನಿರ್ಗುಣನೂ ಆಗಿದ್ದಾನೆ.

VI. रेखाङ्कितपदम् अवलम्ब्य प्रश्नवाक्यं कुरुत।

30. काः समुद्रे अस्तं गच्छन्ति?

31. उपनिषदः कति सन्ति?

VII.लिङ्ग–विभक्ति –वचनानि लिखत।

32. स्त्रीलिङ्ग तृतीयाविभक्तिः एकवचनम्।

33.पुंलिङ्गः षष्ठीविभक्तिः एकवचनम्।

34. पुंलिङ्गःद्वितीयाविभ्क्तिः एकवचनम्।

35. . स्त्रीलिङ्ग सप्तमीविभक्तिः एकवचनम्।

VIII.सन्धिं विभज्य नाम लिखत।

36. निर्गुणः +च =निर्गुणश्च विसर्गसन्धिः।

37. आत्मनि+एव =आत्मन्येव यण् सन्धिः।

38. नामरूपात् + विमुक्तः =नामरूपाद्विमुक्तः जश्त्वसन्धिः।

****

प्रथमभाषा–संस्कृतम् **SUBJECT –FIRST LANGUAGE SANSKRIT**

पाठाधारित मौल्याङ्कनम् – पाठस्य नाम –2.त्यागधनः

उत्तराणि

I.सूक्तम् उत्तरम् चित्वा क्रमाक्षरेण सह लिखत।

1. (C) तपोभूमिः।

2.(D) विफलम्

3.(B) राक्षसः

4.(A) त्यागधनः

5.(B) सरस्वतीतीरे

6.(C) इन्द्रः

7.(D) दुष्टः

8.(C) वृत्रासुरः

9.(D) बहुव्रीहिः

10.(B) लिट्लकारः

II.चतुर्थपदं लिखत।

11. राक्षसः

12.लोट्लकारः

13.पञ्चमीविभक्तिः

14.ल्यप् प्रत्ययः।

III.रिक्तस्थानं पूरयत।

15.आनन्दम्

16.प्रजानां

17.वज्रायुधस्य

18.स्वशरीरस्य

IV.एकवाक्येन उत्तरं लिखत।

19.महाभारतात् स्वीकृतः।

20.सरस्वतीनदीतीरे आसीत्।

21.सुराः ब्रह्मदेवस्य समीपं ययुः।

22.अस्थिभिः वज्रायुधस्य निर्माणं चकार।

23. वृत्रासुरः स्वभावतः क्रूरः दुष्टः दयाहीनः च अवर्तत।

24. इन्द्रः दधीचेः तपोवनं वव्राज।

25. वज्रायुधेन वृत्रं इन्द्रः जघान।

26.त्यागधनः इति प्रसिद्धिं प्राप।

27.त्यागः एको गुणः श्लाघ्यः।

V.रेखाङ्कितपदम् अवलभ्ब्य प्रश्नवाक्यं कुरुत।

28. कः जनान् पीडयति स्म?

29.देवदानवयोः कीदृशं युद्धं प्रावर्तत?

30.दधीचिना स्वदेहः कस्मै अर्पितः?

VI विरुद्धार्थकपदं लिखत।

31. सफलम् x विफलम्।

32.शिष्टः x **दुष्टः।**

33.सुरः x असुरः।

34.स्वाधीनः x पराधीनः

VIII. विग्रहवाक्यं विलिख्य समासनाम लिखत।

39.जनसेवा – जनानां सेवा तत्पुरुषसमासः।

40.मार्गान्तरम् – अन्यः मार्गः कर्मधारयसमासः।

41.स्वर्गतुल्यः– स्वर्गेण तुल्यः तृतीयातत्पुरुषः

42. त्यागधनः– त्यागः एव धनं यस्य सः बहुव्रीहिसमासः।

IX.द्वित्रैः वाक्यैः उत्तरं लिखत।

43.दधीचेः तपोवनं हरिणानां विहारैः ,भ्रमराणां गुञ्जनैः ,वानराणां क्रीडाभिः नानाविधपुष्पफलैः च रमणीयम् आसीत्।

44.साधु भो इन्द्र अद्य मम जीवनं सफलं जातम्। यतः लोकोपकारकाय मम शरीरस्य त्यागःक्रीयते ।

त्यागः एको गुणः श्लाघ्यः।अतः स्वीक्रियताम् इदं शरीरम् इति अवदत्।

45. इन्द्रः दधीचेः समीपं गत्वा याचको भूत्वा अहम् अत्र् आगतः।भवतः समीपे लिकोपकारकम् अमूल्यं वस्तुः अस्ति। वृत्रासुरस्य वधार्थम् आवश्यकम् इति अवदत्।

X, यथानिर्देशम् उत्तरं लिखत।

46. त्यागधनः इति पाठः । ब्रह्मदेवः अवदत्। धर्मात्मा धीचिः।

47. त्यागधनः इति पाठः । दधीचिम् अवदत्। इन्द्रः आगतः।

48. त्यागधनः इति पाठः । दधीचिः अवदत्। इन्द्रम् अवदत्।

XI.दशवाक्यैः उत्तरं लिखत।

49. ಕೃತಯುಗದಲ್ಲಿ ವೃತ್ರಾಸುರನೆಂಬ ರಾಕ್ಷಸನಿದ್ದನು. ಅವನು ಪ್ರಜೆಗಳನ್ನು ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಹಿಂಸಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಅವನ ಹಿಂಸೆಯನ್ನು ಸಹಿಸದೇ ದೇವತೆಗಳು ಅವನ ವಧೆಗೆ ಉಪಾಯವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು ದೇವತೆಗಳು ಬ್ರಹ್ಮದೇವ ನಲ್ಲಿಗೆ ಹೋದರು. ಆಗಮಿಸಿದ ದೇವತೆಗಳ ಕುರಿತು ನಿಮ್ಮ ಆಗಮನದ ಕಾರಣವನ್ನು ತಿಳಿದಿದ್ದೇನೆ. ವೃತ್ರಾಸುರನ ವಧೆಗೆ ವಜ್ರಸದೃಶ ಆಯುಧ ಅವಶ್ಯಕವಾಗಿದೆ.ಅದನ್ನು ದಧೀಚಿಯಿಂದ ಪಡೆಯಲು ಸಾಧ್ಯ.
ಏಕೆಂದರೆ ಆತ ಧರ್ಮಾತ್ಮ .ಅವನಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ವರವೊಂದನ್ನು ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳಿ. ನಂತರ ಆ ಮಹರ್ಷಿಯ ಶರೀರದ ಮೂಳೆಗಳನ್ನು ಪಡೆದು ವಜ್ರಾಯುಧವನ್ನು ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡಿರಿ.ಅದರಿಂದ ದುಷ್ಟನ ವಧೆ ಸಾದ್ಯ ಎಂದು ಹೇಳಿದನು.

50.ಬ್ರಹ್ಮದೇವನ ಮಾತನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಇಂದ್ರನು ದಧೀಚಿ ಮಹರ್ಷಿಗಳ ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಶರೀರದ ಮೂಳೆ ಗಳನ್ನು ನೀಡುವಂತೆ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.ಅದಕ್ಕೆ ಬಹಳ ಸಂತಸಪಟ್ಟ ದಧೀಚಿ ಪದ್ಮಾಸನದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಪ್ರಾಣಾಯಾಮದ ಮೂಲಕ ಉಸಿರನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸಿ ಪ್ರಾಣ ತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿದನು. ನಂತರ ಇಂದ್ರನು ಅಸ್ಥಿಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೋಂಡು ವಜ್ರಾಯುಧವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದನು. ಅದರಿಂದ ರಕ್ಕಸನಾದ ವೃತ್ರಾಸುರನನ್ನು ಸಂಹಾರ ಮಾಡಿದನು. ಹೀಗೆ ಲೋಕೋಪಕಾರಕ್ಕಾಗಿ ತನ್ನ ದೇಹ ತ್ಯಾಗ ಮಾಡುವುದರ ಮೂಲಕ ತಪೋಧನನಾದ ದಧೀಚಿಯು ತ್ಯಾಗಧನ ನೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಪಡೆದನು.ಅವನ ಅಪೂರ್ವ ತ್ಯಾಗವು ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಡೆಯಿತು.

प्रथमभाषा–संस्कृतम्　　**SUBJECT –FIRST LANGUAGE SANSKRIT**

पाठाधारित मौल्याङ्कनम् – पाठस्य नाम –विसर्गसन्धिः

उत्तराणि

I.सूक्तम् उत्तरम् चित्वा क्रमाक्षरेण सह लिखत।

1.(**A**) चत्वारः

2.(**C**) सकारः

3.(**D**) गुणसन्धिः

4.(**C**) क

5 A) लोपः

6. D) मुनिरिति

7. C) मयूरो नृत्यति

II. कोष्टकात् उचितं पदं चित्वा रिक्तस्थानं पूरयत।

8. सकारः

9. रेफः

10.उकारः

11. गुण)

III.संयोज्य लिखत।

अ	आ
12.यतिस्सः	सकारादेशः।
13.भूरियम्	रेफादेशः
14.स नमति	लोपः
15.नृपो जयति	गुण

IV.चतुर्थपदं लिखत।

16. उकारादेशः

17.क इति

V.सन्धिं संयोज्य नाम लिखत।

18.गुरुः+उवाच = गुरुरुवाच । _विसर्गसन्धिः (रेफः)।

19.सिंहः +गर्जति =सिंहो गर्जति। विसर्गसन्धि। (उकारादेशः।

20. कः+चित् =कश्चित्_विसर्गसन्धिः। सकारादेशः।

VI.सन्धिं विभज्य नाम लिखत।

21.धेनुर्धावति – धेनुः +धावति =विसर्गसन्धिः।(रेफः)

22.भक्तस्सेवते– भक्तः +सेवते =विसर्गसन्धिः (सकारः)

23.रामोऽपि –रामः +अपि –विसर्गसन्धिः। (उकारः)

24.वृद्धोऽपि वृद्धः+अपि –विसर्गसन्धिः (उकारः)

25.एतैर्नम्यते।– एतैः +नम्यते –विसर्गसन्धिः (रेफः)

******

उत्तराणि

भारतीयविज्ञानम्

I. D . ज्ञान–विज्ञानस्य

2. B . विज्ञानस्य

3. A . संस्कृतभारत्या

4.C . सूर्यः

5. A . चन्द्रः

6. C . धमन्याः चेष्टया

7.D . सूर्यात्

8.B . लीलावती

9. D . अष्टाङ्गसङ्ग्रहः

10. A . कदा

11.उ. वनस्पतिः, द्रुमः, लता, गुल्मः एताः चतस्रः पादपजातयः इति कथ्यन्ते। तासां जन्म त्रिधा भवति। तासु काश्चन बीजात्, काश्चन काण्डात्, काश्चन कन्दात् जन्म प्राप्नुवन्ति।

12.उ. “सूर्यः भूमिं खगोलक्षेत्रं च धरति। आकाशकायेषु सूर्यः एव आकर्षणीयः शक्तिस्वरूपः च अस्ति। तस्य अनुग्रहेणैव इदं विश्वमस्ति । सर्वोऽपि जीवराशिः सूयदिव बलम् ओजश्च प्राप्नोति" इति तैत्तिरीये सूर्यस्य विषये लिखितमस्ति ।

13. भारतीयविज्ञानम् इति पाठः । ध्रुवः अवदत् । न्याषनल् प्रौढशालायाः क्रीडाङ्गणे आयोजिता ।

14. भारतीयविज्ञानम् इति पाठः । अरुन्धती वदति । भस्कराचार्यस्य ग्रन्थः एषः ।

15.ಉತ್ತರ : ಸೂರ್ಯ-ಚಂದ್ರರೇ ಮೊದಲಾದ ಆಕಾಶಕಾಯಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ವಾರಕರು ಅಚಿಕ್ಕೆ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿವಾದಿಸಿದ್ದಾರೆ. ವೇದಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಪೂರ್ವಜರು ಆಕಾಶಕಾಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ದುಡಿದ್ದರು. ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಸೂರ್ಯನ ಬಗ್ಗೆ ತೈತ್ತರೀಯ ಸಂಹಿತೆಯಲ್ಲಿ ಆಕಾಶಕಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯನೇ ಅತ್ಯಂತ ಆಕರ್ಷಣೀಯ ಶಕ್ತಿಸ್ವರೂಪನು ಆಗಿದ್ದಾನೆ ಎಂಬುದು. ಅ ಸೂರ್ಯದೇವನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದಲೇ ಈ ವಿಶ್ವವು ಇರುವುದು, ಎಲ್ಲಾ ಜೀವಮಾತೆ ಯ ಬಲ ಮತ್ತು ಓಜಸ್ಸು (ಚೈತನ್ಯ) ಪಡೆಯುತ್ತವೆಂದು ತೃತ್ತರೀಯ ಅರಣ್ಯಕದ ಮಂತ್ರ

ವೊಂದರಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಸೂರ್ಯನೇ ಸಕಲ ಜೀವರಾತಿಗಳ ಜೀವವಾತನು ಮತ್ತು ಆತನೇ ಮೂಲವೆಂಬುದು ಅವರ ಸಿದ್ಧಾಂತ ಚಂದ್ರನು ಭೂಮಿಯ ಸುತ್ತಲೂ ಸುತ್ತುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತು ಶುಕ್ಲಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರನ ವೃದ್ಧಿಸುವಿಕೆ ಹಾಗೂ ಕೃಷ್ಣಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಕ್ಷೀಣಿಸು ವಿಕೆಗಳು ಭೂಮಿಯ ಚಲಿಸುವಿಕೆಯಿಂದಲೇ ಉಂಟಾಗುತ್ತವೆ. ಚಂದ್ರನು ಭೂಮಿಯ ಸುತ್ತಲೂ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ಮಾಡುತ್ತಾನೆಂಬುದು ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ

ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಚಂದ್ರನ ಜನ್ಮ, ವೃದ್ಧಿ, ಕ್ಷಯಗಳನ್ನು ನಾವು ನೋಡುತ್ತೇವೆ. ಇವೆಲ್ಲವೂ ಆತನ ಶರೀರಕ್ಕೆ ಇಲ್ಲ, ಆದರೆ ಚಲಿಸುವಿಕೆಯಿಂದ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಚಂದ್ರನಿಗೆ ಇನ್ನ ವೃದ್ಧಿ. ಕ್ಷಯರೂಪವಾದ ಅವಸ್ಥೆಗಳು ಇಲ್ಲವೆಂಬುದು ನಮ್ಮ ಪೂರ್ವಜರ ಸಿದ್ಧಾಂತವಾಗಿದೆ.

16.ಉತ್ತರ : "ವೃಕ್ಷಾಯುರ್ವೇದ" ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಸಸ್ಯಗಳನ್ನು ನಾಲ್ಕು ವಿಧವಾಗಿ ವರ್ಗೀಕರಿಸಿ ಅವುಗಳ ಬಗೆಗೆ ಹೀಗೆ ತಿಳಿಸಿಕೊಡಲಾಗಿದೆ. ಅವು :ವನಸ್ಪತಿಗಳು - ಯಾವ ಗಿಡಗಳು ಹೂವುಗಳನ್ನು ಬಿಡದೆ ಹಣ್ಣುಗಳನ್ನು ನೀಡುತ್ತವೆಯೋ ಅಂತಹ ಸಸ್ಯಗಳಿಗೆ ವನಸ್ಪತಿ (ಮೂಲಿಕೆ)ಗಳು ಎಂದು ಹೆಸರು. ದ್ರುಮ - ಹೂವುಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ಹಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಬಿಡುವ ಸಸ್ಯಗಳಿಗೆ ದ್ರುಮಗಳು (ಮರಗಳು) ಎನ್ನುವರು.

ಲತಾ - ಮತ್ತೊಂದು ಸಸ್ಯಕ್ಕೆ ಸುತ್ತಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಹಾಯಕವಾದ ಕುಡಿಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಸಸ್ಯಗಳಿಗೆ ಲತಾ.

ಗುಲ್ಮ - ಪೊದೆಯಂತೆ ಅನೇಕ ರೆಂಬೆಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಸಸ್ಯಗಳಿಗೆ ಗುಲ್ಮ (ಕುರುಚಲು ಗಿಡಗಳು) ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

ಈ ಎಲ್ಲಾ ಸಸ್ಯಗಳ ಉತ್ಪತ್ತಿಯು ಮೂರು ವಿಧಗಳಿಂದ ಆಗುತ್ತದೆ. ಕೆಲವು ಸಸ್ಯಗಳು ಬೀಜದಿಂದ ಹುಟ್ಟುತ್ತವೆ, ಇನ್ನು ಕೆಲವು ಸಸ್ಯಗಳು ಕಾಂಡವನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ನೆಡುವುದರಿಂದ ಹುಟ್ಟುತ್ತವೆ. ಮತ್ತೆ ಕೆಲವು ಸಸ್ಯಗಳು ಗಡ್ಡೆಗಳಿಂದ ಹುಟ್ಟುತ್ತವೆ.

17.वृद्धिः X क्षयः 18. कृष्णः X शुक्लः 19. स्मृतः X विस्मृतः 20.क्षयः X वृद्धिः

21.मित्राणि –नपुंसकलिङ्गः,प्रथमा\द्वितीया विभक्तिः ।

22. चेष्टया – स्त्रीलिङ्गम्,तृतीया विभाक्तिः, एकवचनम् ।

23. शरीरिणः –पुंलिङ्गम्, प्रथमा विभक्तिः, बहुवचनम् ।

24.तत् + चेष्टया –तच्चेष्टया–श्चुत्वसन्धिः 25. वृत्तिः + न –वृत्तिर्न–विसर्गसन्धिः

26. सूर्यात् + एव –सूर्यदेव–जश्त्वसन्धिः ।

27.कस्य अनुग्रहेणैव इदं विश्वमस्ति ?

28.शून्यस्य योगदानं केषाम् अस्ति ?

29.रोगनिदानं कस्याः चेष्टया जानन्ति ?

30.भास्कराचार्यः – लीलावती :: नागार्जुनः –रसरत्नाकरः ।

31.वाग्भटः – अष्टाङ्गसङ्ग्रहः :: वराहमिहिरः– बृहत्संहिता ।

32.चरकः – चरकसंहिता :: पैथागोरस् सिद्धान्तः –बोधायनकात्यायनौ ।

****

प्रथमभाषा–संस्कृतम् **SUBJECT –FIRST LANGUAGE SANSKRIT**

पाठाधारितमौल्याङ्कनम् – उत्तराणि

पाठस्य नाम –. ज्ञानदीपः

I.सूक्तम् उत्तरम् चित्वा क्रमाक्षरेण सह लिखत।

1. A) लाहोर्नगरम्,

2. B) संस्कृतिः

3. B) उषा

4. D) तृतीयाविभक्तिः

5. A) पुत्रः+ अयम्

6. B) कस्मै

7. C) सत्यव्रतशास्त्री

8. D) यण् सन्धिः

9. C) विदुषी

10. A) सहधर्मिणी

II. चतुर्थपदं लिखत।

11. पत्नी।

12. राजकुमारी

13. संस्कृतम्

14. षष्ठी

III.रिक्तस्थानं पूरयत।

15. संस्कृत भाषायां

16. ज्ञानपीठप्रशस्तिः ।

17.संस्कृतिरपि

IV. एकवाक्येन उत्तरं लिखत।

18. सत्यव्रतशास्त्रिमहाभागः क्रि.श. १९३० तमे वर्षे सेप्टेम्बर् मासस्य एकोनत्रिंशत्तमे दिनाङ्के अजायत।

19.संस्कृतसाहित्यक्षेत्रे ज्ञानपीठप्रशस्तिपुरस्कृतः सत्यव्रतशास्त्रिमहाभागः

20.बाल्ये शास्त्रिमहोदयस्य गृहपरिसरः संस्कृतमयः आसीत्

21.शास्त्रिमहोदयः एम्.ए. पदवीं पञ्जाब् विश्वविद्यालये प्राप्तवान् ।

22.शास्त्रिमहोदयस्य पिता चारुदेव शास्त्री माता रामरखी

23.सत्यव्रतशास्त्रिमहाभागः लाहोर् नगरे अजायत ?

24.थाईलैड देशस्य राजकुमारी महाचक्री सिरिन्दो

25. थाईदेशविलासं इति ग्रन्थस्य लेखकः सत्यव्रतशास्त्रिमहाभागः ।

V . लघूत्तरं लिखत ।

26. संस्कृतस्य प्रत्येकं पदम् अर्थविशेषम् आवहति। अस्माकं प्रादेशिकभाषासु अपि महान् शब्दराशिः संस्कृतमयः। संस्कृतेनैव संस्कृतिरपि सुरक्षिता। संस्कृतभाषा अस्य देशस्य उन्नतये साधनं भवतु"। एषः संस्कृतविषये शास्त्रिमहोदयस्य आशयः । ?

27. डा. सत्यव्रतशास्त्रिमहोदयेन प्राप्ताः देशीयाः प्रशस्तयः:

१. साहित्य–अकाडेमी पुरस्कारः

२. पद्मश्रीप्रशस्तिः

३. विद्यावाचस्पतिंप्रशस्तिः

४. कालिदासपुरस्कारः

५. ज्ञानपीठप्रशस्तिः

VI. रेखाङ्कितपदम् अवलम्ब्य प्रश्नवाक्यं कुरुत।

28 . कः

29. कदा

VII. यथा निर्देशं लिखत ।

30. 'ज्ञानदीपः' इति पाठः। शूफक्महाशयः अवदत्। सत्यव्रतशास्त्रिमहाभागम् अवदत्।

31 "'ज्ञानदीपः' इति पाठः। सत्यव्रतशास्त्रिमहोदयः अवदत्। संस्कृतेन संस्कृतिः सुरक्षिता।

VIII.दशभिः वाक्यैः उत्तरं संस्कृतभाषया, कन्नडभाषया आङ्ग्लभाषया वा लिखत

32 .ಶ್ರೀ ಸತ್ಯವ್ರತ ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್ 29, 1930 ರಂದು ಅವಿಭಜಿತ ಭಾರತದ (ಭಾರತೀಯ ಉಪಖಂಡ) ಭಾಗವಾದ ಲಾಹೋರ್ ನಗರದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದರು. ಅವರ ತಂದೆಯ ಹೆಸರು ಪ್ರೊ. ಚಾರುದೇವ ಶಾಸ್ತ್ರಿ ಮತ್ತು ತಾಯಿ ರಾಮರಾಖಿ. ಅವರು ಅವರ ಎರಡನೇ ಮಗ. ಅವರ ಪೋಷಕರು ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಪಾರಂಗತರಾಗಿದ್ದರಿಂದ ಅವರ ಮನೆ ಸಂಸ್ಕೃತದ ಗಾಳಿಯಿಂದ ತುಂಬಿತ್ತು. ಆದ್ದರಿಂದ, ಎಲ್ಲಾ ಸಂವಹನಗಳು ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆಯ ಮೂಲಕವೇ ನಡೆದವು. ಸತ್ಯವ್ರತನ ಹೃದಯವು ಸಂಸ್ಕೃತದ ಮೇಲಿನ ತೀವ್ರವಾದ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ

ತುಂಬಿರುವುದರಲ್ಲಿ ಆಶ್ಚರ್ಯವಿಲ್ಲ.ಸತ್ಯವ್ರತನ ಆರಂಭಿಕ ಶಿಕ್ಷಣವು ಅವನ ತಂದೆಯ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ನಡೆಯಿತು. ನಂತರ, ಅವನು ಬನಾರಸ್‌ನಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ವಿದ್ವಾಂಸರಿಂದ ವಿವಿಧ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿದನು. ಅವನು ಅಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ಅರ್ಹನಾಗಿದ್ದನು, ಅವನು ಅನೇಕ ಚಿನ್ನದ ಪದಕಗಳೊಂದಿಗೆ ಉನ್ನತ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಪಡೆದನು.

33. डा।। सत्यव्रतशास्त्रिमहोदयेन स्वीकृताः प्रशस्तयः .

ಡಾ|| ಶ್ರೀ ಸತ್ಯವ್ರತ ಶಾಸ್ತ್ರಿಯವರು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ
ಪ್ರಶಸ್ತಿಗಳು ಮತ್ತು ಗೌರವಗಳು
ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ ಪ್ರಶಸ್ತಿ: 1968 ರಲ್ಲಿ ಪಡೆದರು.
ವಾಚಸ್ಪತಿ ಪುರಸ್ಕಾರ: 1995 ರಲ್ಲಿ ಕೆ.ಕೆ. ಬಿರ್ಲಾ ಫೌಂಡೇಶನ್.
ಮಹಾಮಹೋಪಾಧ್ಯಾಯ ಬಿರುದು: 1999 ರಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತ ವಿದ್ಯಾಪೀಠ, ತಿರುಪತಿಯಿಂದ ನೀಡಲಾಯಿತು.
ಪದ್ಮಭೂಷಣ ಪ್ರಶಸ್ತಿ: 2010 ರಲ್ಲಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಲಾಗಿದೆ.
ಅಂತಾರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಪ್ರಶಸ್ತಿಗಳು:
1985 ರಲ್ಲಿ ಕ್ಯಾಥೋಲಿಕ್ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಗೌರವ ಪದಕ (ಲ್ಯೂವೆನ್, ಬೆಲ್ಜಿಯಂ).
೧೯೯೩ ರಲ್ಲಿ ಥೈಲ್ಯಾಂಡ್‌ನ ಸಿಲ್ಪಕಾರ್ನ್ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದಿಂದ ಗೌರವ ಡಾಕ್ಟರೇಟ್ ಪದವಿ.
1997 ರಲ್ಲಿ ಥೈಲ್ಯಾಂಡ್ ರಾಜನಿಂದ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಶಂಸನೀಯ ಆರ್ಡರ್ ಆಫ್ ದಿ ಡೈರೆಕ್ಗುಣಾಭೋರ್ನ್. ಪ್ರಶಸ್ತಿ

****

उत्तराणि **समासः**

1. D. संक्षेपः

2.A.अव्ययीभावः

3. D. अव्ययीभावस्य

4.B. बहुव्रीहिः

5. C. चक्रपाणिः

6.नीलः कण्ठः यस्य सः – नीलकण्ठः ।

7.कृतं भोजनं येन सः –कृतभोजनम् ।

8.वर्षं वर्षं प्रति –प्रतिवर्षम् ।

9.क्रमम् अनतिक्रम्य –यथाक्रमम् ।

10.श्वेतम् अम्बरं येषां ते । श्वेताम्बराः ।

11.निर्विघ्नम् –विघ्नानाम् अभावः ।

12.यथाशक्ति – शक्तिम् अनतिक्रम्य ।

13.विषकण्ठः –नीलः कण्ठः यस्य सः ।

14.फालचन्द्रः –फाले चन्द्रः यस्य सः ।

15.उपगङ्गम् –गङ्गायाः समीपम् ।

****

उत्तराणि

अभयदायिनी

I. 1.C) लट्लकारः

2. **A)** अविलम्बः

3.C) लोट्लकारः

4.D) दुःखदा

5.D) लोट्लकारः

6.**A)** आमयः

7.B) लृट्लकारः

8.D) भीरुः

II.एकवाक्येन उत्तरं लिखत ।

9.केळदीसाम्राज्यस्य महाराज्ञी चन्नम्मा ।

10.शिवाजिपुत्रः राजारामः ।

11.चन्नम्मायाः पतिः सोमशेखरनायकः।

12.राजारामस्य पिता शिवाजिमहाप्रभुः ।

13.मोघलचक्रवर्ती औरङ्गजेबः ।

14.लोके सदा वैरं शाम्यतु ।

III.चतुर्थं पदं लिखत ।

15.मोघलचक्रवर्ती–औरङ्गजेबः :: केळदीराज्यस्य महाराज्ञी–चन्नम्मा ।

16. मोघलचक्रवर्ती–औरङ्गजेबः :: अभयदायिनी– चन्नम्मा ।

17.यदिच्छति–जश्त्वसन्धिः :: दूतोऽस्मि –पूर्वरूपसन्धिः ।

18.शिवाजिप्रभुः–कीर्तिकायः :: चन्नम्मा–अभयदायिनी ।

IV .सन्धिं विभज्य नाम लिखत ।

19.पुत्रोऽहम् –पुत्रो+अहम्=पूर्वरूपसन्धिः । 20.भवतीति–भवति+इति=सवर्णदीर्घसन्धिः ।

21.एतदुपरि–एतत्+उपरि=जश्त्वसन्धिः । 22.अस्मन्मित्रम्–अस्मत्+मित्रम्=अनुनासिकसन्धिः ।

V.सन्धिं संयोज्य नाम लिखत ।

23. नीति+अपि=नीतिरिति–विसर्गसन्धिः(रेफादेशः)

24.अविनयो+अयम्=अविनयोऽयम्–पूर्वरूपसन्धिः ।

VI.लघूत्तरं लिखात ।

25.औरङ्गजेबेन प्रेषिते सन्देशपत्रे किं लिखितम् ?

उ. "अस्मद्रिपुः शिवाजिपुत्रो राजारामः भवदीये राज्ये वसतीति ज्ञातम्। अज्ञानेन एवं कृतं स्यादिति करुणया क्षान्तः भवत्याः अपराधः। अस्माकं दूतस्य वशंवदः क्रियतां राजारामः। अन्यथा पादशाहस्य सेना भवद्राज्यं विनाशयिष्यति।" इति सन्देशपत्रे लिखितम्।

26. प्रजाभिप्रायं स्वीकृत्य चन्नम्मा राजारामं किम् अब्रवीत् ?

उ. "राजपुत्र राजाराम, प्रजाः यथा आदिशान्ति तथा आचरामि । प्रजाभिप्रायं स्वीकृत्य चन्नम्मा दत्तं भवते अभयम्। शरणागतं रक्षितुं सर्वस्वं परित्यक्ष्यामः। इयमस्माकं प्रतिज्ञा" इति अब्रवीत्।

VII.विग्रहवाक्यं विलिख्य समास नाम लिखत ।

27.प्रजाहितम्–प्रजाभ्यः हितम्–तत्पुरुषसमासः ।

28.केळदीरज्यम्–केळदी इति राज्यम्–कर्मधारयसमासः ।

VIII.संयोज्य समास नाम लिखत ।

29.अन्यः देशः=देशान्तरम्–कर्मधारयसमासः ।

30.धनं च धान्यं च तैलं च लवणं च –धनधान्यलवणानि–द्वन्द्वसमासः ।

IX.यथा निर्देशम् उत्तरत ।

31.किन्तुं भवन्तं परिश्रान्तं पश्यामि । अभयदायिनी इति पाठः । चन्नम्मा अवदत् । अत्र परिश्रान्तः राजारामः ।

32.भवतु अस्माकं महाराज्ञी अभयदायिनी ।अभयदायिनी इति पाठः । सभासदः अवदन् । महाराज्ञी चन्नम्मा ।

33.शरणागतरक्षणं धर्मः, इति अस्माकं श्रद्धा । अभयदायिनी इति पाठः । चन्नम्मा अवदत् । शरणागतः राजारामः ।

X. वाक्ये विद्यमानं कृदन्तपदं चित्वा प्रत्ययस्य नाम लिखत ।

34.पत्रं कोशात् उद्धाट्य वाचयति । कृदन्तपदम्–उद्धाट्य । प्रत्ययस्य नाम–ल्यप् ।

35.स्वामिसन्देशं सः आनीतवान् । कृदन्तपदम्– आनीतवान् । प्रत्ययस्य नाम–क्तवतु ।

XI.रिक्तस्थानं पूरयत ।

36.प्रजाहितमेव राजहितम् इति सदाहं भावयामि ।

37.शरणागताय अभयं दीयताम् ।

38.शरणागतं रक्षितुं सर्वस्वं परित्यक्ष्यामः ।

XII.वाक्यशुद्धं कुरुत ।

39.आतिथ्यं स्वीकृत्य भवान् गन्तुम् अर्हति ।

40.बालकाय मोदकं रोचते ।

41.शङ्कराय अभिषेकः रोचते ।

42.वीराय युद्धं रोचते ।

43.नारीभ्यः आभरणानि रोचन्ते ।

XIII.कवेः देश–काल–कृतीनां विषये द्विचतुरैः वाक्यैः लिखत ।

44. कविः – विद्वान्. एच.वि. नागराजराव्।

देशः मैसूरुनगरम् ।

कालः क्रि.श. १९४२ तमे वर्षे जननम्।

कृतयः भल्लटशतकम्, अन्यापदेशशतकम्, रूपकचतुष्टयी, इत्याद्याः।

प्रशस्तयः केन्द्रसाहित्य–अकाडमि प्रशस्तिः । राष्ट्रपतिपुरस्कारः ।

45.चन्नम्माराजारामयोः सम्भाषणं लिखत।

ಮಾರ್ಗಾಯಾಸದಿಂದ ಬಳಲಿದ ಮೂವರು ಯುವಕರನ್ನು ದ್ವಾರಪಾಲಕನು ಮಹಾರಾಣಿಯ ಅಪ್ಪಣೆ ಮೇರೆಗೆ ಅರಮನೆಯೊಳಗೆ ಕರೆತರುತ್ತಾನೆ .ಆಗ ಮೂವರು ಯುವಕರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನು ವಿಶ್ವವಿಖ್ಯಾತ ಕೀರ್ತಿಯುಳ್ಳ ಧರ್ಮಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪಕನೂ, ಪ್ರಜಾಪಾಲಕನೂ ಆಗಿದ್ದ ಶಿವಾಜಿ ಮಹಾರಾಜನ ಪುತ್ರ ರಾಜಾರಾಮನೆಂದು ತನ್ನನ್ನು ಮಹಾರಾಣಿಗೆ ಪರಿಚಯಿಸಿ, ಪ್ರಣಾಮಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ರಾಣಿಯವರ ಆರೋಗ್ಯವನ್ನು ಕೇಳಬಯಸುತ್ತಾನೆ. ಆಗ ಚಿನ್ನಮ್ಮಳು ಶಿವಾಜಿ ಮಹಾರಾಜನು ನಮ್ಮ ಮಿತ್ರನಾಗಿದ್ದನು. ಈಗ ಅವನು ಕೀರ್ತಿಶೇಷನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿರುವ ನೀನು ಬಳಲಿದವನಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿರುವೆ. ಬಂದ ಕಾರಣವನ್ನು ತಿಳಿಸಿ, ನಮ್ಮ ಅತಿಥಿಗೃಹದಲ್ಲಿ ವಿಶ್ರಾಂತಿಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೋ ಎಂದಳು.ಅನಂತರದಲ್ಲಿ ರಾಜಾರಾಮನು, ಮೊಘಲ ಚಕ್ರವರ್ತಿ ಔರಂಗಜೇಬನು ನಮ್ಮ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸಿ ನನ್ನ ಅಣ್ಣನನ್ನು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಕೊಂದಿದ್ದಾನೆ. ನನ್ನನ್ನೂ ಕೊಲ್ಲಲು ಬಂದಾಗ ಆತ್ಮರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯೋ ಅಲೆದು ಶರಣಾಗತರ ರಕ್ಷಕಿಯಾದ ನಿನ್ನನ್ನು ಶರಣು ಬಂದಿದ್ದೇನೆ. ನನ್ನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸು ಎಂದು ಬೇಡಿದನು. ಆಗ ರಾಣಿಯು ಪ್ರಜೆಗಳ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಈ ವಿಷಯದ ಬಗ್ಗೆ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ, ನಿನಗೆ ರಕ್ಷಣೆಯನ್ನು ನೀಡಲಿದ್ದೇನೆ. ಶರಣಾಗತರ ರಕ್ಷಣೆಗೆ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ತ್ಯಜಿಸಲು ನಾವು ಸಿದ್ಧರಿರುವೆವು. ಇದು ನಮ್ಮ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಯು ಎಂದಳು. ಆಗ ರಾಜಾರಾಮನು ಚನ್ನಾಂಬಿಕೆಯೆ, ನೀನು ನನಗೆ ಪ್ರಾಣ ನೀಡಿದವಳು. ನಿನ್ನ ಕೀರ್ತಿಯು ಚಂದ್ರಸೂರ್ಯರಿರುವವರೆಗೆ ಮೂರೂ ಲೋಕದಲ್ಲೂ ಬೆಳಗಲಿ ಎಂದನು. ದೇವನಾದ ಚಂದ್ರಶೇಖರನ ಇಚ್ಛೆಯಂತೆ ಆಗುವುದು. ಈಗ ನೀನು ವಿಶ್ರಾಂತಿಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊ ಎಂದು ರಾಣಿಯು ರಾಜಾರಾಮನಿಗೆ ಹೇಳಿದಳು. ಇದು ಚನ್ನಮ್ಮ ರಾಜಾರಾಮರ ಸಂಭಾಷಣೆಯ ಸಾರವಾಗಿದೆ.

पाठाधारित मौल्याङ्कनम्– पाठस्य नाम – 1. विवेकोदयः

उत्तराणि

I. समुचितम् उत्तरं चित्वा क्रमाक्षरेण सह निर्दिष्टस्थाने लिखत ।

1. D . भोजः
2. B . चन्द्रचूडः
3. D . अरण्ये
4. C . लम्बमाने दिवाकरे
5. A . भोजप्रबन्धः
6. D . धारानगरे
7. A . मुञ्जम्
8. B . विवेकोदयेन
9. C . काननम्
10. D . सूर्यः
11. A . बाला
12. **B** . पुत्री
13. **C** . सप्तमीविभक्तिः
14. **D** . षष्ठीविभक्तिः
15. **B** . पञ्चमीविभक्तिः

II. एकवाक्येन उत्तरं लिखत ।

16. भोजस्य पिता सिन्धुलः । (2025)

17. कापालिकः मूर्तिमान् चन्द्रचूड इव आसीत्।

18. भोजः भुवनेश्वरीविपिने हन्तव्यः । (एप्रिल् 2023) (मार्च् 2024)

19. वत्सराजः लम्बमाने दिवाकरे भोजकुमारं गुरुकुलादानाययत् ।

20. बल्लाळसेनस्य कृतिः भोजप्रबन्धः ।

21. भोजस्य पितृव्यः मुञ्जः ।

22. धाराराज्यस्य सामन्तराजः वत्सराजः ।

23. मान्धातामहीपतिः कृतयुगे आसीत् ।

24. दशास्यान्तकः रामः ।

25. गजेन्द्रारूढः भोजः राजभवनम् अगात् ।

III. समानार्थकं पदं लिखत ।

26. विपिनम् = काननम्

27. दशास्यः = रावणः

28. दिवाकरः = सूर्यः

29. क्षितिपालः= महीपतिः

30. किंवदन्ती = वार्ता

31. कुड्यम् =भित्तिः

IV. अन्यलिङ्गपदं लिखत ।

32. राजा = राज्ञी (मार्च् 2024)(2025)

33. योगी = योगिनी (जून् 2023)

34. पुत्रः = पुत्री

35. बालः = बाला

36. अनुजः =अनुजा

V. लिङ्ग-विभक्ति-वचनानि लिखत ।

37. उद्यमे = पुल्लिङ्गम् सप्तमीविभक्तिः एकवचनम् (मार्च् 2022)

38. हानिः = स्त्रीलिङ्गम् प्रथमाविभक्तिः एकवचनम्

39. तव = त्रिलिङ्गम्षष्ठीविभक्तिः एकवचनम्

40. राजन् = पुल्लिङ्गम् सम्बोधना प्रथमाविभक्तिः एकवचनम्

41. मया = त्रिलिङ्गम्तृतीयाविभक्तिः एकवचनम्

VI. लघूत्तरं लिखत ।

42. पञ्चाशत्पञ्चवर्षाणि, सप्तमासाः दिनत्रयं भोजराजः गौडदेशसहितं विन्ध्यात् दक्षिणभूप्रदेशं पालयति इति दैवज्ञः भोजस्य जन्मपत्रिकां दृष्ट्वा अवदत् ।(मार्च् 2022) (2024)

43. यथा त्वं राजाधमः तथैव अमात्याधमो वत्सराजः । यदा राजा धार्मिकः भवति तदा जनाः अपि धर्मिष्ठाः भवन्ति । राजा यदि पापकार्ये रतः तर्हि जनाः अपि पापपराः भवन्ति। यथा राजा तथा प्रजाः इति बुद्धिसागरः मुञ्जं प्राह ।

VII. **यथानिर्देशं उत्तरं लिखत ।**

44. विवेकोदयः इति पाठः । ब्राह्मणाः ऊचुः । मुञ्जम् ऊचुः। (जून् 2023) (2025)

45. विवेकोदयः इति पाठः । वत्सराजः वदति । बुद्धिसागरं वदति। (मार्च् 2022) (2024) (2025)

46. विवेकोदयः इति पाठः । बुद्धिसागरः अवदत् । कापालिकम् अवदत् ।

VIII. कवेः देश–काल–कृतीनां विषये लिखत ।

47. कविः – बल्लाळसेनः कालः – षोडशशतकम्

देशः – धारानगरम् कृतिः – भोजप्रबन्धः (जून् 2022) (एप्रिल् 2023)

IX. दशभिः वाक्यैः उत्तरं संस्कृतभाषया कर्णाटकभाषया आङ्ग्लभाषया वा लिखत ।

47. ಧಾರಾನಗರದಲ್ಲಿ ಸಿಂಧುಲನೆಂಬ ರಾಜನಿದ್ದನು. ಅವನಿಗೆ ಅನೇಕ ವರ್ಷಗಳ ನಂತರ ವೃದ್ಧಾಪ್ಯದಲ್ಲಿ ಪುತ್ರನ ಜನನವಾಯಿತು. ಮಗುವಿಗೆ 'ಭೋಜ' ಎಂದು ನಾಮಕರಣ ಮಾಡಲಾಯಿತು. ಭೋಜಕುಮಾರನಿಗೆ 5 ವರ್ಷಗಳಾದಾಗ ಸಿಂಧುಲ ರಾಜನು ತನಗೆ ವಯಸ್ಸಾದ ಕಾರಣ ರಾಜ್ಯಭಾರ ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿದು ತನ್ನ ತಮ್ಮನಾದ ಮುಂಜನು ಬಲಶಾಲಿ, ಮಗನಿನ್ನೂ ಚಿಕ್ಕವನು ಹಾಗಾಗಿ ಮುಂಜನ ತೊಡೆಯ ಮೇಲೆ ಭೋಜಕುಮಾರನನ್ನು ಕುಳ್ಳರಿಸಿ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕವನ್ನು ಮಾಡಿದನು. ಸಿಂಧುಲ ರಾಜನ ಮರಣಾಂತರ ಮುಂಜರಾಜನು ಭೋಜನನ್ನು ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಗುರುಕುಲಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸಿದನು.

ಮುಂಜನು ದೈವಜ್ಞರನ್ನು ಕರೆಯಿಸಿ ಭೋಜನ ಜಾತಕವನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿ ನಂತರ ದೈವಜ್ಞನು "ಈ ಭೋಜನು 55 ವರ್ಷ 7 ತಿಂಗಳು 3 ದಿನಗಳ ಕಾಲ ಗೌಡದೇಶದಿಂದ ದಕ್ಷಿಣಭಾರತದವರೆಗೆ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸಿ ರಾಜ್ಯಭಾರವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾನೆ" ಎಂದನು ಭೋಜನ ರಾಜ್ಯಭಾರ ವಿಷಯವನ್ನು ಕೇಳಿ ಮುಂಜನು "ರಾಜ್ಯಲಕ್ಷ್ಮೀಯು ಭೋಜನಿಗೆ ಒಲಿದರೆ ನಾನಿದ್ದೂ ಸತ್ತಂತೆ" ಎಂದು ತಿಳಿದು ರಾಜ್ಯದ ಆಸೆಯಿಂದ ಬೋಜನನ್ನು ಸಾಯಿಸಲು ಇಚ್ಛಿಸಿದನು. (एप्रिल् 2025)

48. 49. **ಧಾರಾ ನಗರದಲ್ಲಿ ಸಿಂಧುಲರಾಜನಿಗೆ ವೃದ್ಧಾಪ್ಯದಲ್ಲಿ ಭೋಜನೆಂಬ ಪುತ್ರನ ಜನನ.ಭೋಜನಿಗೆ 5 ವರ್ಷಗಳಾದಾಗ ಅವನ ಬಾಲ್ಯವನ್ನು ನೋಡಿ ರಾಜ್ಯಭಾರದ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ತಮ್ಮ ಮುಂಜನಿಗೆ ನೀಡುವುದು. ಭೋಜನ ಜಾತಕದ ವಿಷಯವನ್ನು ಜ್ಯೋತಿಷಿಯಿಂದ ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ತಿಳಿದು, 55 ವರ್ಷ 7 ತಿಂಗಳು 3 ದಿನಗಳ ಕಾಲ ದಕ್ಷಿಣ**

ಭಾರತವನ್ನು ರಾಜ್ಯಭಾರವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಭೋಜನ ವಧೆಗೆ ಸಾಮಂತರಾಜನಾದ ವತ್ಸರಾಜನ ಮೂಲಕ ಹತ್ಯೆಗೆ ನಿರ್ಧಾರ. ಮುಂಜನ ಆಜ್ಞೆಯಂತೆ ವತ್ಸರಾಜನು ಭೋಜನನ್ನು ಕಾಡಿಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋದನು. ತನ್ನನ್ನು ಕೊಲ್ಲಲು ಆಜ್ಞೆ ಮಾಡಿದ ಮುಂಜನಿಗೆ ಭೋಜನು ತನ್ನ ತೊಡೆಯ ರಕ್ತದಿಂದ ಶ್ಲೋಕವನ್ನು ರಚಿಸಿದನು. ಇದರಿಂದ ವೈರಾಗ್ಯವನ್ನು ಪಡೆದ ವತ್ಸರಾಜನು ಭೋಜನನ್ನು ತನ್ನ ಮನೆಯ ನೆಲಮಾಳಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಪಾಡಿದನು. ಕೃತ್ರಿಮ ವಿದ್ಯೆಯಿಂದ ಭೋಜನ ತಲೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಸಿ ಮುಂಜನಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಿದನು. ಕೊನೆಗೆ ಕಾಪಾಲಿಕನ ವೇಷದಲ್ಲಿ ಭೋಜನನ್ನು ಬದುಕಿಸಿದ ನಾಟಕ ಮಾಡಿದನು. (जून्2025)

****

उत्तराणि **प्रथमभाषा संस्कृतम्** **पाठस्य नाम : मन्थरा निर्ममन्थ**

1.C) किरीटम्

2. B) लिट्

3. B)असुरः

4. B) तृतीया

5. C) वृद्धिसन्धिः

6. A) लट्

7. B) ततः + च

8. C) मन्थरा

9. B) वसिष्ठः

10. A)पुत्रः

11 . मन्त्री 12 . पद्यम् । 13 . दशरथः 14 . भोजः

15 . कैकेय्याः

16 . गद्यपद्यमयी वाणी चम्पू :

17 . चन्द्रम्

18 . मन्थरा

19 . प्रजाजनाः

20 . रामस्य

21. यथा पिप्सितः चकोरः चन्द्रम् एव आस्रयति न तु चन्द्रजनकं क्षीरसगरम् । तथैव प्रजाः अपि श्रीरामं एव आश्रयति न् तु तस्य जनकं दशरथम् । अत्र किमपि आश्चर्यं नास्ति इति सुमन्त्रप्रमुखाः दशरथाय व्यजिज्ञपन् ।

22 मन्थरा कैकेय्याः दासी । सा कैकेय्याः हृदयं निर्ममन्थ ।

24 . कविः : भोजराजः

देशः : विदर्भः

कालः : एकादशशतकम्

कृतयः : चम्पूरामायणम्, सरस्वती कण्ठाभरणम्, श्रङ्गारप्रकाशः इत्यादयः ।

25 . कृदन्तपदम् :– विधातुम् प्रत्ययः :– तुमुन्

26 . कृदन्तपदम् :– उक्तवान् प्रत्ययः :– क्तवतु

27 . कृदन्तपदं :– निवेद्य प्रत्ययः : ल्यप्

28 . ದಶರಥನು ಅಯೋಧ್ಯೆಯ ರಾಜನಾಗಿದ್ದನು .ಈತನಿಗೆ ರಾಮ, ಲಕ್ಷ್ಮಣ, ಭರತ, ಶತ್ರುಘ್ನರೆಂಬ ನಾಲ್ವರು ಮಕ್ಕಳಿದ್ದರು . ತನ್ನ ವೃದ್ಧಾಪ್ಯವನ್ನು ಅರಿತ ದಶರಥನು ಒಂದು ದಿನ ತನ್ನ ಆಪ್ತ ಮಂತ್ರಿಗಳಾದ ಸುಮಂತ್ರ ಮುಂತಾದವರೊಂದಿಗೆ ಚರ್ಚೆ ನಡೆಸಿ, ವಿದ್ಯೆ, ಬುದ್ಧಿ, ವಯಸ್ಸಿನಿಂದ ಹಿರಿಯರಾದ ನಗರದ ಪ್ರಮುಖರನ್ನು ಆಹ್ವಾನಿಸಿ ಅವರೆದುರು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದನು – "ನಮ್ಮ ಪೂರ್ವಜ ರಾದ ದಿಲೀಪ, ರಘು, ಅಜ ಮುಂತಾದ ರಾಜರು ಗಳು ಪ್ರಜೆಗಳ ಕಲ್ಯಾಣವನ್ನು ಬಯಸುವವರಾಗಿ ಈ ದೇಶವನ್ನು ಆಳಿರುವ ವಿಚಾರವನ್ನು ತಾವು ತಿಳಿದಿರುವಿರಿ .ನಾನೂ ಕೂಡ ನನ್ನ ಪೂರ್ವಜರ ಮಾರ್ಗವನ್ನೇ ಅನುಸರಿಸುತ್ತಾ ಇಷ್ಟು ವರ್ಷಗಳವರೆಗೆ ನನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯವನ್ನು ನಿಷ್ಠೆಯಿಂದ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ .ಆದರೆ ಈಗ ಮುದಿತನವು ನನ್ನ ಶರೀರವನ್ನು ಆವರಿಸಿದೆ . ಪ್ರಾಮಾಣಿಕವಾಗಿ ರಾಜ್ಯಭಾರವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುವುದು ಕಷ್ಟವಾಗುತ್ತಿದೆ .ಬಹಳ ಕಾಲದಿಂದ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿರುವ ಪ್ರಜಾಪಾಲನ ರೂಪವಾದ ಕಾರ್ಯಭಾರವನ್ನು ಹಿರಿಯ ಪುತ್ರನಾದ ರಾಮನಿಗೆ ನೀಡಬೇಕೆಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿರುವೆನು .ನಾನು ಈ ಕಾರ್ಯದಿಂದ ವಿಶ್ರಾಂತನಾಗಿ ಆನಂದವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಲು ಬಯಸಿರುವೆನು'' ಎಂದು .ಇದು ಮನಸ್ಸಿನ ಸಂಕಲ್ಪವು ಎಂಬುದನ್ನು ಪ್ರಜೆಗಳ ಮುಂದೆ ಪ್ರಕಟಿಸಲು ಅವರೆಲ್ಲ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಇದನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡರು.

****

उत्तराणि **एकादशः पाठः**

प्रयोगाः

I. प्रयोगपरिवर्तनं कुरुत।

1. तेन पाठः पठ्यते ।

2. ताभ्यां पाठः पठ्यते ।

3. तैः पाठः पठ्यते ।

4. त्वया पाठः पठ्यते ।

5.मया जलं पीयते ।

6. त्वं किं खादसि ?

7. तेन चित्रं दृश्यते ।

8.अध्यापकः प्रश्नं पृष्ठवान् ।

9. जनैः हसितम् ।

10. बालकैः क्रीड्यते ।

11. वृक्षैः भूयते ।

12. कपिभिः फलानि खाद्यते ।

13. पिता कार्यालयं गच्छति ।

14. बालकेन पाठः पठ्यते ।

15. बालकैः पाठः पठ्यते ।

16. बालकेन पाठाः पठ्यन्ते ।

17. तैः अङ्काः लभ्यन्ते ।

18. मया जलं पीयते ।

19. बालकेन धाव्यते ।

20. बालिकाभिः हस्यते ।

21. वृक्षेण रुह्यते ।

22. बालकेन पाठः पठितः ।

23. बालिकया फलं खादितम् ।

24. मया जलं पीतम् ।

25.छात्रेण ग्रामः गतः ।

26. छात्रेण ग्रामः गतः ।

27. छात्राः हसितवन्तः ।

28. बालिकया धावितम् ।

29.तेन तत्र स्थितम् ।

30.स्त्रीभिः आभरणानि धृतानि ।

1I. मञ्जूषातः उचितं पदं चित्वा रिक्तस्थानं पूरयत।

31. भक्तः देवं वन्दते ।

32. जनैः इतः गम्यते ।

33. छात्रैः वाक्यानि पठ्यन्ते ।

34. तेन धनं लभ्यते ।

35.बालकाः पाठं पठन्ति ।

36.वयं पाठं पठामः ।

उत्तराणि

द्वादशः पाठः – कर्णभारम्

I. अधोलिखितेभ्यः प्रश्नेभ्यः चत्वारः विकल्पाः प्रदत्ता: । तेषु समुचितं विकल्पं चित्वा क्रमाक्षरेण सह लिखत ।

1) (C) मस्तकम्

2) (A) सर्पः

3) (C) समाचारः

4) (B) शरीरम्

5) (C) काम्

6) (B) कैः

7) (D) कौ

8) (B) कर्णः

9) (C) धर्मः

10) (D) शल्यः

11) (C) कवचम्

12) (D) कर्णः

13) (B) वज्रमुखः

14) (C) कृष्णः

15) (A) जामदग्न्यः

II. चतुर्थं पदं लिखत ।

16) कर्णस्य गुरुः

17) शल्यः

18) कर्णस्य सारथिः

III. एकवाक्येन उत्तरं लिखत ।

19) 'राधेयः' इति विश्रुतः कर्णः ।

20) पुरुषेण यत्नैः धर्मः साध्यः ।

21) हुतं दत्तञ्च शाश्वतं तिष्ठति ।

22) कर्णस्य सारथिः शल्यः ।

IV. सूचनानुसारम् उत्तरं लिखत ।

23) a) मम शिरः – षष्ठीतत्पुरुषसमासः । b) बलम् अनतिक्रम्य – अव्ययीभावसमासः ।

24) a) देवासुराः – द्वन्द्वसमासः । b) दीर्घायुः – बहुव्रीहिसमासः ।

V. द्वित्रैः वाक्यैः उत्तरं लिखत ।

25) जामदग्न्यः ब्राह्मणानाम् एव अस्त्रोपदेशं करोति स्म, न क्षत्रियाणाम्। कर्णः 'नाहं क्षत्रियः' इति उक्त्वा तस्य समीपे अस्त्राभ्यासं प्रारभत । एकदा कर्णेन सह वनं गतः गुरुः तत्र कर्णस्य अङ्के निद्रितः। तदा वज्रमुखो नाम कृमिः कर्णस्य ऊरुद्वयं अकृन्तत्। रुधिरेण आर्द्रीकृतः जामदग्न्यः उत्थाय कर्णः 'क्षत्रियः' इति ज्ञात्वा शशाप ।

26) कर्णः शक्राय देहरक्षाकवचं कुण्डलद्वयं च ददाति । तौ अङ्गैः सह एव जनितौ । अस्त्रैः सह देवासुरैः अपि अभेद्यौ आस्ताम् ।

VI. यथानिर्देशम् उत्तरं त्रिचतुरैः वाक्यैः लिखत ।

27) 'कर्णभारम्' इति पाठः। शल्यः अवदत् । कर्णस्य अस्त्रस्य वृत्तान्तः ।

28) 'कर्णभारम्' इति पाठः। शक्रः अवदत् । कर्णस्य यशः ।

29) 'कर्णभारम्' इति पाठः। कर्णः अवदत् । शक्रम् अवदत् ।

VII. कवेः देश–काल–कृतीनां विषये त्रिचतुरैः वाक्यैः उत्तरं लिखत ।

30) कविः – भासः।
देशः – दक्षिणभारतम् ।
कालः – क्रि.पू. पञ्चमं शतकम् ।
कृतयः – स्वप्नवासवदत्तम्, कर्णभारम्, प्रतिमानाटकम्, दूतघटोत्कचम् इत्यादीनि चतुर्दशरूपकाणि ।

VIII. दशवाक्यैः उत्तरं संस्कृतभाषया कन्नडभाषया आङ्ग्लभाषया वा लिखत ।

31) ಶಲ್ಯನ ಜೊತೆಗೂಡಿ ಕರ್ಣನು ಅರ್ಜುನನೊಡನೆ ಯುದ್ಧಮಾಡಲು ರಣರಂಗಕ್ಕೆ ಹೊರಟಾಗ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ವೇಷದಲ್ಲಿ ಬಂದ ಶಕ್ರನು ದೊಡ್ಡ ದಾನವನ್ನು ಬಯಸಿ ಬಂದಿದ್ದೇನೆ ಎಂದು ಹೇಳಲು ಕರ್ಣನು ನೀವು ಬಂದಿದ್ದು ಬಹಳ ಸಂತೋಷವಾಯಿತು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಆಗ ಶಕ್ರನು ಎಲೈ ಕರ್ಣನೆ, ಸೂರ್ಯನಂತೆ, ಚಂದ್ರನಂತೆ, ಹಿಮವಂತನಂತೆ, ಸಾಗರದಂತೆ ನಿನ್ನ ಯಶಸ್ಸು ಸ್ಥಿರವಾಗಲೆಂದು ಹರಸುತ್ತಾನೆ. ಆಗ ಕರ್ಣನು ಪೂಜ್ಯರೇ, ದೀರ್ಘಾಯುವಾಗೆಂದು ಏಕೆ ಹರಸಲಿಲ್ಲ ? ಅಥವಾ ಇದೇ ಶುಭವಾಗಿದೆ. ಯಾಕೆಂದರೆ ಮಾನವನು ಕಷ್ಟ ಪಟ್ಟಾದರೂ ಒಳ್ಳೆಯ ಕೆಲಸವನ್ನು ಸಾಧಿಸಬೇಕು. ರಾಜ್ಯಸಂಪತ್ತು ಹಾವಿನ ನಾಲಗೆಯಂತೆ ಅನಿತ್ಯ ಚಂಚಲ, ಆದ್ದರಿಂದ ರಾಜರು ಪ್ರಜೆಗಳನ್ನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಈ ಧರ್ಮದಿಂದ ಅವನು ಸತ್ತ ಮೇಲೂ ಅವನ ಒಳ್ಳೆಯ ಗುಣಗಳು ಉಳಿಯುತ್ತವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಮಹತ್ತರವಾದ ಭಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ನೀಡುತ್ತೇನೆ. ಚೆನ್ನದ ಕೊಂಬುಗಳುಳ್ಳ ಸಾವಿರ ಸಾವಿರ ಹಸುಗಳನ್ನು ನೀಡುತ್ತೇನೆಂದು ಹೇಳಲು, ಹಸುಗಳ ಹಾಲನ್ನು ಕ್ಷಣಕಾಲ ಕುಡಿಯುವೆ, ಅದು ಬೇಡವೆಂದು ಶಕ್ರನು ಹೇಳಿದನು. ಅನಂತರ ಕರ್ಣನು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಸಾವಿರ ಕುದುರೆಗಳನ್ನು ಆನೆಯ ಸಮೂಹವನ್ನು ಅಮಿತವಾದ ಕನಕವನ್ನು ಭೂಮಿಯನ್ನು ಅಗ್ನಿಷ್ಟೋಮದ ಫಲವನ್ನು ಮತ್ತು ನನ್ನ ತಲೆಯನ್ನೇ ನೀಡುತ್ತೇನೆಂದು ಹೇಳಲು ಶಕ್ರನು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ತಿರಸ್ಕರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆಗ ಕರ್ಣನು ತನ್ನ ಜನನವಾದಾಗಲೇ ಇರುವ ದೇವಾಸುರರಿಂದಲೂ ಅಸ್ತ್ರದಿಂದ ಭೇದಿಸಲಾಗದ ತನ್ನ ದೇಹರಕ್ಷಾ ಕವಚ ಮತ್ತು ಕುಂಡಲಗಳನ್ನು ನೀಡುತ್ತೇನೆಂದಾಗ ಶಕ್ರನು ಆಗಲೆನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಕೂಡಲೇ ಕರ್ಣನು ಕತ್ತರಿಸಿ ನೀಡುತ್ತಾನೆ. ಅದನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ ಶಕ್ರನು ಯುದ್ಧವನ್ನು ನೋಡಲು ತೆರಳುತ್ತಾನೆ.

32) ದ್ರೋಣನ ಮರಣದ ಅನಂತರ ಕುರುಸೇನಾಪತಿಯಾದ ಕರ್ಣನು ಅರ್ಜುನನೊಡನೆ ಯುದ್ಧಮಾಡಲು ರಣರಂಗಕ್ಕೆ ತೆರಳು ವಾಗ ತನ್ನ ಸಾರಥಿಯಾದ ಶಲ್ಯನಿಗೆ ಅಸ್ತ್ರದ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತಾನೆ. ನಾನು ಕುಂತಿಯ ಮಗನಾಗಿ ಜನಿಸಿ ರಾಧೇಯ ಎಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾಗಿದ್ದೇನೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಧರ್ಮರಾಜನೇ ಮೊದಲಾದ ಪಾಂಡವರು ನನ್ನ ತಮ್ಮಂದಿರು. ಹಿಂದೆ ನಾನು ಅಸ್ತ್ರ ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಕಲಿಯಲು ಪರಶುರಾಮರ ಬಳಿ ಹೋದೆನು. ಗುರುಗಳೇ ತಮ್ಮಿಂದ ಅಖಿಲಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನೂ ಕಲಿಯಬೇಕೆಂದು ಬಂದಿದ್ದೇನೆ ಎನ್ನಲು ಅವರು ನನ್ನನ್ನು ಆಶೀರ್ವದಿಸಿ ಯಾರು ನೀನು ? ಏಕೆ ಬಂದಿರುವೆ ? ನಾನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಅಸ್ತ್ರೋಪದೇಶವನ್ನು ಮಾಡುವೆನು ಕ್ಷತ್ರಿಯರಿಗಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಿದರು. ಆಗ ನಾನು ಕ್ಷತ್ರಿಯನಲ್ಲ ಎಂದು ತಿಳಿಸಿ ಅಸ್ತ್ರವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಕಲಿಯಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದೆನು. ಒಮ್ಮೆ ಹಣ್ಣು ಹಂಪಲು, ಗಡ್ಡೆ ಗೆಣಸು ಸಮಿತ್ತು ಕುಶ ಕುಸುಮಾದಿಗಳನ್ನು ತರಲು

ಕಾಡಿಗೆ ಹೊರಟಗುರುಗಳ ಜೊತೆ ನಾನೂ ಹೊರಟೆನು. ಕಾಡನ್ನು ಸುತ್ತಿ ಆಯಾಸಗೊಂಡ ಗುರುಗಳು ಅಲ್ಲಿ ನನ್ನ ತೊಡೆಯಮೇಲೆ ನಿದ್ದೆ ಹೋದರು. ವಿಧಿವಿಲಾಸವೋ ಎಂಬಂತೆ ವಜ್ರಮುಖನೆಂಬ ಕ್ರಿಮಿಯೊಂದು ಬಂದು ನನ್ನ ತೊಡೆಯನ್ನು ಕೊರೆಯಲಾರಂಭಿಸಿತು. ಗುರುಗಳ ನಿದ್ದೆಗೆ ಭಂಗ ಬಂದೀತೆಂಬ ಭಯದಿಂದ ಆ ನೋವನ್ನು ನಾನು ಸಹಿಸಿಕೊಂಡೆನು. ಹರಿದ ರಕ್ತದಿಂದ ಶರೀರವು ಒದ್ದೆಯಾಗಲು ಗುರುಗಳು ಎಚ್ಚರಗೊಂಡವರಾಗಿ ಕೋಪಗೊಂಡು ನಾನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಲ್ಲ ಕ್ಷತ್ರಿಯನೆಂದು ತಿಳಿದು ಸಕಾಲದಲ್ಲಿ "ನೀನು ಕಲಿತ ಅಸ್ತ್ರವಿದ್ಯೆಯೆಲ್ಲ ವಿಫಲವಾಗಲಿ" ಎಂದು ಶಾಪ ನೀಡಿದರು. ಇದೇ ನನ್ನ ಅಸ್ತ್ರ ವೃತ್ತಾಂತವಾಗಿದೆ.

उत्तराणि

भारतीयभावना

I.1. B) अचरः

2. D) नपुंसकलिङ्गम्

3. D) अन्धकारः

4. B) द्वितीया

5. **A)** प्रीतिः

6. C) आदिः

7. C) त्रि लिङ्गम्

8. C) सप्तमी

9. C) श्रृङ्गः

10. B) प्रकाशः

11. D) अन्यः

12.उः शैलश्रृङ्गवासिनी भारतमाता।

13.उः. भारतमाता राजाधिराजैः पूजिता।

14.उः भारतीयभावना तिरन्तरं सन्तोषं ददाति ।

15.उः भारतीयाः भाषया धर्मतः च भिन्नमार्गमाश्रिताः

16. पर्वतशिखरवासिनीं, दयावृष्टियुक्ताम्,कल्याणावयवैः राजिताम्,चराचरवस्तूनां स्वामिनीं, मताचोभिता, अचरजस्तूनां स्वामिनी, वीणादिवाद्यनायक्त–प्रचुरदिव्य–भावयुक्तगानेन सन्तुष्टाम्, राजाधिराजैः पूजिताम्, भारतमातरं नमामि इति कविः वदति।

17. कविपरिचयः–

कवि – डा ।। के.एस्. नागराजन्

देशः– बेङ्गलूरुनगरम् (विल्सन्गार्डन्)

कालः– क्रि.श. विंशतिशतकम्

कृतयः –श्री सीतास्वयंवरम्,श्री शबरीविलासम् – काव्यद्वयम्

श्री उन्मत्तकीचकम् ,गुरुशापम् –नाटकद्वयम्

18.ಶಿಖರದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವ, ದಯಾದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಕೂಡಿರುವ, ಶುಭಕರವಾದ ಅಂಗಗಳಿಂದ ಶೋಭಿಸುತ್ತಿರುವ ವಸ್ತುಗಳ ಒಡತಿಯಾಗಿರುವ ವೀಣಾ ಮೊದಲಾದ ವಾದ್ಯಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಹಾಡುಗಳಿಂದ ಸಂತುಷ್ಟಳಾದ ರಾಜಾಧಿರಾಜರಿಂದ ಪೂಜಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಭಾರತಾಂಬೆಯನ್ನು ಯಾವಾಗಲೂ ನಮಿಸುತ್ತೇನೆ.

19.ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಶಾಂತಿಯನ್ನು ನೀಡುವ, ವೈರಾಗ್ಯಭಾವವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವ, ಭೇದ ಭಾವಗಳನ್ನು ನಾಶಗೊಳಿಸುವ ಮತ್ತು ಜನರಲ್ಲಿ ಐಕ್ಯತೆಯನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ದುಃಖ ಮತ್ತು ಶೋಕಗಳನ್ನು ಸಂಹರಿಸುವ, ಸಂಸಾರ ಸಾಗರವನ್ನು ದಾಟಿಸುವ, ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಭಾರತೀಯರು ಎನ್ನುವ ಭಾವನೆಯು ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಲಿ.

20.ಈ ಭಾರತೀಯ ಭಾವನೆಯು, ಆತ್ಮಬಲವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವ ವಿಶಾಲದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಕೂಡಿರುವ ವೈರತ್ವ ಭಾವನೆಯಿಂದ ಮುಕ್ತವಾದ, ಯಾವಾಗಲೂ ಸಂತೋಷವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯಬಲವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವ, ಕಗ್ಗತ್ತಲನ್ನು ನಾಶಪಡಿಸುವ ಇಂತಹ ಗುಣಗಳಿಂದ ಕೂಡಿರುವ ಭಾರತೀಯ ಭಾವನೆಯು ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಲಿ.

21.ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಾದರೂ ವಾಸಿಸೋಣ. ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಭಾಷೆ ಮತ್ತು ಧರ್ಮಾನುಯಾಯಿಗಳಾಗಿ ಬೇರೆ ಮಾರ್ಗಗಳನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದೇವೆ. ಭಾರತದೇಶದ ಆದಿಯಲ್ಲಿ, ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ, ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಯರು ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ಈ ದೇಶದಲ್ಲಿ (ಯಾವಾಗಲೂ ಎಲ್ಲಾಕಡೆ) ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಭಾರತೀಯರು ಎಂಬ ಭಾವನೆ ವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಹೊಂದಲಿ.

****

उत्तराणि चतुर्दशः पाठः

मारुतेः महिमा

I. 1. B . श्रीगणेशस्य

2.B . वामः

3. D . बालार्कम्

4. C . श्रीरामचन्द्रः

5. B . वेदव्यासः

6. A . रामायणम्

7. A . शरवणे

8. **D** . पत्नी

9. **A** . प्रथमा

10. **C** . लट्

11.उः केसरी मेरुपर्वते राज्यं पालयति स्म।

12.उः अञ्जना पिङ्गलवर्णयुतं सुतं प्रासूत ।

13.उः बालः हनूमान् जपाकुसुमवत् रक्तवर्णम् उदयमानं विवस्वन्तं ददर्श ।

14.उः दिनेश्वरः अदोषज्ञः एवं कर्तव्यं कर्म इति मत्वा बालं मारुतिं न ददाह।

15. वाल्मीकिः |

16. केसरी

17. राहुः

18. 'मारुतेः महिमा' इति पाठः। अगस्त्यमुनिः अवदत्। केसरी हनूमतः पिता।

19.'मारुतेः महिमा' इति पाठः । राहुः अवदत् । इन्द्रम् अवदत् ।

20. 'मारुतेः महिमा' इति पाठः। इन्द्रः वरं ददाति । हनुमते वरं ददाति।

21.ह्येषः–यण्सन्धिः 22.पपातैषः –वृद्धिसन्धिः 23. फललोभाच्च–श्चुत्वसन्धिः

24. बालार्कः = बालः अर्कः इव → कर्मधारयसमासः ।

25. करीन्द्रः = करिणाम् इन्द्रः → षष्ठीतत्पुरुष समासः ।

26. कपिशार्दूलः = कपिः शार्दूलः इव → कर्मधारयसमासः ।

27.उः ಸುಮೇರು ಪರ್ವತದಲ್ಲಿ ಕೇಸರಿ ಎನ್ನುವ ಹನುಮಂತನ ತಂದೆಯು ರಾಜ್ಯವಾಳುತ್ತಿದ್ದನು. ಅವನಿಗೆ ಅಂಜನಾ ಎನ್ನುವ ಪ್ರೀತಿಪಾತ್ರಳಾದ ಹೆಂಡತಿ ಇದ್ದಳು. ಆಕೆಯು ವಾಯುದೇವನಿಂದ ಪಿಂಗಲವರ್ಣದ ಹನುಮಂತನನ್ನು ಹಡೆದಳು. ನಂತರ ಹಣ್ಣುಗಳನ್ನು ತರಲು ದಟ್ಟವಾದ ಕಾಡಿಗೆ ಹೋದಳು. ಆಗ ಶಿಶುವು ತಾಯಿಯನ್ನು ಕಾಣದೇ ಹಾಗೂ ಹಸಿವೆಯಿಂದ ಶಿಶುಕಾರ್ತಿಕೇಯ ಅತ್ತಂತ ಬಹಳ ಅತ್ತನು. ಆಗ ದಾಸವಾಳದಂತೆ ಕೆಂಪಗಿರುವ ಉದಯಿಸುತ್ತಿರುವ ಸೂರ್ಯನನ್ನು ನೋಡಿ ಹಣ್ಣು ಎಂದು ಅದನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಸೂರ್ಯನ ಕಡೆಗೆ ನೆಗೆದನು. ಬಾಲಕನಿಗೆ ಸುಟ್ಟು ಹೋಗುವೆನೆಂದು ತಿಳಿದಿರಲಿಲ್ಲ. ಮುಂದೆ ರಾಮನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಮಾಡಬೇಕಾದ ಕೆಲಸ ಇರುವುದನ್ನು ತಿಳಿದು ಸೂರ್ಯನು ಹನುಮಂತನನ್ನು ಸುಡಲಿಲ್ಲ. ಹನುಮನು ಸೂರ್ಯನನ್ನು ಹಿಡಿಯಲು ಹೋದ ದಿನದಂದೇ ರಾಹುವೂ ಕೂಡ ಸೂರ್ಯನನ್ನು ಹಿಡಿಯಲು ಬಂದಿದ್ದನು. ನಂತರ ಇಂದ್ರನ ಜೊತೆಗೆ ರಾಹುವು ಐರಾವತವನ್ನು ಏರಿ ಸೂರ್ಯ ಮತ್ತು ಹನುಮ ಇದ್ದ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಬಂದರು. ಆಗ ಇದು ಸೂರ್ಯನಿಗಿಂತಲೂ ದೊಡ್ಡ ಹಣ್ಣು ಎಂದು ಐರಾವತವನ್ನು ಹಿಡಿಯಲು ಬಂದನು. ಅತಿಯಾಗಿ ಕೋಪಗೊಳ್ಳದ ಇಂದ್ರನು ತುದಿಗೈಯಿಂದ ಹೊಡೆಯಲು ಹೋಗಿ ವಜ್ರಾಯುಧದಿಂದ ಹೊಡೆದನು. ಹೊಡೆತದಿಂದ ಯಾವುದೋ ಪರ್ವತದ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದನು. ಆಗ

ಎಡಭಾಗದ ಹನುಪ್ರದೇಶವು ಭಗ್ನವಾಯಿತು. ನಂತರ ಇಂದ್ರನು ಈ ವಾನರನು 'ಹನುಮಾನ್' ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾಗುವನು ಎಂದೂ, ನನ್ನ ವಜ್ರಾಯುಧದಿಂದಲೂ ಇವನನ್ನು ವಧಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ ಎಂದು ವರವನ್ನು ನೀಡಿದನು

28. कविपरिचयः

कविः – वाल्मीकिः वल्मीकात् आगतः इति 'वाल्मीकिः'। प्रचेतसः पुत्रः इति 'प्राचेतसः' । भृगुवंशीयः इति 'भार्गवः' ।

पिता – प्रचेताः

देशः – तमसानदीतीरे विद्यमानः आश्रमः ।

कालः – क्रिस्ताब्दात् प्राक्तनकालः

कृतिः – रामायणम्

प्रशंसा – 'आदिकविः' इति विश्रुतिः । उत्तमः गायकः इत्यपि श्रूयते ।

29. ಸೂರ್ಯನಿಂದ ನೀಡಲ್ಪಟ್ಟ ವರದಿಂದ ಚಿನ್ನದಿಂದ ಕೂಡಿರುವ ಸುಮೇರು ಎನ್ನುವ ಪರ್ವತವಿದೆ. ಆ ಮೇರು ಪರ್ವತದಲ್ಲಿ ಕೇಸರಿ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ವಿಖ್ಯಾತನಾದ ಹನುಮಂತನ ತಂದೆಯು ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಪಾಲಿಸುತ್ತಿದ್ದನು.

30.ಅವನಿಗೆ ಅಂಜನಾ ಎನ್ನುವ ಪ್ರಸಿದ್ಧಳಾದ, ಪ್ರೀತಿಯ ಹೆಂಡತಿ ಇದ್ದಳು. ಅಂಜನಾದೇವಿಯಲ್ಲಿ ವಾಯುದೇವನು ಉತ್ತಮ ಪುತ್ರನನ್ನು ಪಡೆದನು. (ಅಂಜನಾ ಮತ್ತು ವಾಯುವಿನಿಂದ ಉತ್ತಮ ಮಗನು ಜನಿಸಿದನು.)

31.ಬಳಿಕ ಅಂಜನಾಳು ಕೆಂಪುಬಣ್ಣದಿಂದ ಕೂಡಿರುವ ಇವನನ್ನು ಹಡೆದಳು. ನಂತರ ಹಣ್ಣುಗಳನ್ನು ತರುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಶ್ರೇಷ್ಠಳು (ಅಂಜನಾಳು) ಕಾಡಿಗೆ ಹೋದಳು.

32.ನಂತರ ಈ ಬಾಲಕನು ತಾಯಿಯ ವಿಯೋಗದಿಂದ ಮತ್ತು ಹಸಿವೆಯಿಂದ ಹೆಚ್ಚು ಬಾಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟವನಾಗಿ ಗುಂದ್ರು ವನ (ದರ್ಭೆಯ ಕಾಡು) ದಲ್ಲಿ ಕಾರ್ತಿಕೇಯ ಶಿಶುವಿನಂತೆ ಬಹಳ ಅತ್ತನು.

33.ಆಗ ಬಾಲ ಹನುಮನು ದಾಸವಾಳದಂತೆ ಕೆಂಪಗಿರುವ, ಉದಯಿಸುತ್ತಿರುವ ಸೂರ್ಯನನ್ನು ನೋಡಿದನು ಮತ್ತು ಫಲದ ಆಸೆಯಿಂದಾಗಿ ಸೂರ್ಯಾಭಿಮುಖನಾಗಿ ಹಾರಿದನು.

34.ಉದಯಿಸುತ್ತಿರುವ ಸೂರ್ಯನಲ್ಲಿಗೆ, ಆಕಾಶಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೋಗುತ್ತಾ ಬಾಲ ಸೂರ್ಯನಿಗೆ ಸಮಾನನಾದ ಬಾಲ ಹನುಮನು ಆತನನ್ನು ಹಿಡಿಯಲು ಹಾರಿದನು.

35.ಈ ಬಾಲ ಹನುಮನು ಬಾಯಾರಿಕೆ ಮೊದಲಾದ ದೋಷಗಳನ್ನು ಅರಿಯದೆ ಮತ್ತು ಈತನು ಮಾಡಲೇಬೇಕಾದ ಕೆಲಸವನ್ನು ತಿಳಿದು ಸೂರ್ಯನು ಸುಡಲಿಲ್ಲ. (ಮುಂದೆ ಈತನು ರಾಮನಿಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿರುವುದನ್ನು ಅರಿತು ಸೂರ್ಯನು ಬಾಲ ` ಹನುಮಂತನನ್ನು ಸುಡಲಿಲ್ಲ)

36.ಯಾವ ದಿನದಂದು ಬಾಲ ಹನುಮನು ಸೂರ್ಯನನ್ನು ಹಿಡಿಯಲು ಹಾರಿದನೋ, ಅದೇ ದಿನದಂದು ರಾಹುವು ಸೂರ್ಯನನ್ನು ಹಿಡಿಯಲು ಬಯಸಿದನು.

37.ಇಂದಿನ ಪರ್ವ (ಬದಲಾವಣೆಯ) ದಿನ (ಅಮಾವಾಸ್ಯೆ) ನಾನು ಸೂರ್ಯನನ್ನು ಹಿಡಿಯಲು ಬಯಸಿ ಬಂದಿರುವೆ. ನಂತರ ರಾಹುವಿನಂತಿರುವ ಇನ್ನೊಬ್ಬನು ಬೇಗ ಬಂದು ರವಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದನು.

38.ಇಂದ್ರನು ಐರಾವತವನ್ನು ಏರಿ ರಾಹುವನ್ನು ಮುಂದಿಟ್ಟುಕೊಂಡು, ಎಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯನು ಈ ಹನುಮಂತನ ಜೊತೆಗೆ ಇದ್ದಾನೋ, ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋದನು.

39.ನಂತರ ಹನುಮಂತನು ಐರಾವತವನ್ನು ನೋಡಿ ಇದೂ ಕೂಡ ದೊಡ್ಡ ಹಣ್ಣು ಎಂದು ತಿಳಿದು ಆ ಆನೆಗಳ ರಾಜನನ್ನುಹಿಡಿಯಲು ಓಡಿದನು.

40.ಐರಾವತವನ್ನು ಹಿಡಿಯಲು ಓಡುತ್ತಿರುವ ಹನುಮಂತನನ್ನು ಅತಿ ಕೋಪವಿಲ್ಲದ ಇಂದ್ರನು ಕೈ ತುದಿಯಿಂದ ಹೊಡೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಬಯಸಿ ವಜ್ರಾಯುಧದಿಂದ ಹೊಡೆದನು.

41.ಬಳಿಕ ಇಂದ್ರನ ವಜ್ರಾಯುಧದಿಂದ ಹೊಡೆಯಲ್ಪಟ್ಟ ಈ ಹನುಮಂತನು ಒಂದು ಪರ್ವತದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದನು ಮತ್ತು ಬೀಳುವಾಗ ಎಡಭಾಗದ ಹನುವು (ಕೆನ್ನೆಯ ಮೇಲಿನ ಭಾಗವು) ತುಂಡಾಯಿತು.

42.ಹೀಗೆ ನನ್ನ ಕೈಯಿಂದ ಎಸೆಯಲ್ಪಟ್ಟ ವಜ್ರಾಯುಧದಿಂದ ತ ಬಾಲ ಮಾರುತಿಯ ಹನುವು ತುಂಡಾಯಿತು. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ವಾನರ ವೀರನು 'ಹನೂಮಾನ್' ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ · ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾಗುವನು.

43.ನಾನು ಇವನಿಗೆ ಆಶ್ಚರ್ಯಕರವಾದ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ವರವನ್ನು ನೀಡುವೆನು. ಇಲ್ಲಿಂದ ಮುಂದೆ ನನ್ನ ವಜ್ರಾಯುಧದಿಂದಲೂ ವಧಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಾರದು.

****

प्रथमभाषा – संस्कृतम् SUBJECT-FIRST LANGUAGE SANSKRIT

पाठाधारित मौल्याङ्कनम् - पाठस्य नाम – 10. अलङ्काराः

उत्तराणि

I . समुचितम् उत्तरं चित्वा क्रमाक्षरेण सह निर्दिष्टस्थाने लिखत ।

1. B) अलङ्काराः

2. B) दण्डी

.3B) अर्थालङ्कारः

.4A) उपमालङ्कारः

5. C) रूपकम्

6. D) श्लेषः

7. A) चत्वारः

8. B) वंशस्थ:

9. D) वदनम्

10. A . 'उपमा यत्र सादृश्यलक्ष्मीः उल्लसति द्वयोः '

11. B . उपमान उपमेययोः अभेदः रूपकम्–

12. C . अनेकार्थशब्दविन्यासः श्लेषः

13. A) उपमा

14. C) रूपकम्

15. C) रूपकम्

16. D) श्लेषः

II. एकवाक्येन उत्तरं लिखत।

17. काव्यशोभाकरः धर्मः अलङ्कारः

18. अलङ्कारः द्विविधः ।

19. शब्दश्रवणमात्रेण यत्र रमणीयता अनुभूयते तत्र शब्दालङ्कारः ।

20. अर्थानुसन्धानेन यत्र रमणीयता प्रतीयते तत्र अर्थालङ्कारः ।

21. काव्यादर्शग्रन्थस्य रचयिता दण्डी ।

III. वाक्ये विद्यमानं अलङ्कारं सलक्षणं समन्वयत ।

22. कमलमिव चारु वदनम् । (2023 जून्)

अलङ्कारस्य नाम – उपमालङ्कारः

अलङ्कारस्य लक्षणम् – उपमा यत्र सादृश्यलक्ष्मीः उल्लसति द्वयोः ।

अलङ्कारस्य समन्वयः – उपमानम् – कमलम् उपमेयम् – वदनम्

साधारणधर्मः – चारुत्वम् उपमावाचकम् – इव

अतः अत्र उपमालङ्कारः ।

23. श्रीरामः समुद्रः इव गम्भीरः । (2022 जून्) (2024 एप्रिल्) (2025 एप्रिल्)

अलङ्कारस्य नाम – उपमालङ्कारः

अलङ्कारस्य लक्षणम् – उपमा यत्र सादृश्यलक्ष्मीः उल्लसति द्वयोः ।

अलङ्कारस्य समन्वयः – उपमानम् – समुद्रः उपमेयम् – श्रीरामः

साधारणधर्मः – गम्भीरत्वम् उपमावाचकम् – इव

अतः अत्र उपमालङ्कारः ।

24. सौजन्यमेव सुवर्णम् ।

अलङ्कारस्य नाम – रूपकालङ्कारः

अलङ्कारस्य लक्षणम् – उपमान–उपमेययोः अभेदः रूपकम् ।

अलङ्कारस्य समन्वयः – अस्मिन् उदाहरणे उपमान–उपमेययोः सुवर्ण–सौजन्ययोः मध्ये अभेदः वर्णितः । अतः अत्र रूपकालङ्कारः।

25. ज्ञानामृतं पीत्वा तुष्टः । (2022 मार्च्) (2023 एप्रिल्)

अलङ्कारस्य नाम – रूपकालङ्कारः

अलङ्कारस्य लक्षणम् – उपमान–उपमेययोः अभेदः रूपकम् ।

अलङ्कारस्य समन्वयः – अस्मिन् उदाहरणे उपमान–उपमेययोः अमृत–ज्ञानयोः मध्ये अभेदः वर्णितः । अतः अत्र रूपकालङ्कारः।

26. माघे मेघे गतं वयः । (2022 मार्च्) (2025 एप्रिल्)

अलङ्कारस्य नाम – श्लेषालङ्कारः ।

अलङ्कारस्य लक्षणम् – अनेकार्थशब्दविन्यासः श्लेषः ।

अलङ्कारस्य समन्वयः – अत्र माघमासे मेघमध्ये पक्षी गतः इति एकः अर्थः । तथा माघकाव्यस्य मेघदूतकाव्यस्य च पठने आयुः एव गतम् इति द्वितीयः अर्थः ।

अतः अत्र श्लेषालङ्कारः।

27. सैन्धवमानय । (2022 जून्) (2023 जून्) (2024 एप्रिल्)

अलङ्कारस्य नाम – श्लेषालङ्कारः ।

अलङ्कारस्य लक्षणम् – अनेकार्थशब्दविन्यासः श्लेषः ।

अलङ्कारस्य समन्वयः – अत्र सैन्धवपदस्य लवणं तथा अश्वः इति अर्थद्वयम् अस्ति ।

अतः अत्र श्लेषालङ्कारः।

28. मधुरं मधु पीयूषं तस्मात्तस्मात् कवेर्वचः । (2023 एप्रिल्)

अलङ्कारस्य नाम – सारालङ्कारः ।

अलङ्कारस्य लक्षणम् – पूर्वपूर्वापेक्षया उत्तरोत्तरस्य उत्कर्षं यत्र वर्ण्यते तत्र सारालङ्कारः।अलङ्कारस्य समन्वयः – मधु मधुरम्, तस्मात् च पीयूषं मधुरम्, तस्मात् कवेः वचः मधुरम् इति पूर्वपूर्वपदार्थापेक्षया उत्तरोत्तरपदार्थस्य उत्कर्षः अत्र वर्णितः। अतः अत्र सारालङ्कारः ।

29. गिरिर्महान् गिरेरब्धिः महानब्धेः नभो महत् नभसोऽपि महद्ब्रह्मा ।

अलङ्कारस्य नाम – सारालङ्कारः ।

अलङ्कारस्य लक्षणम् – पूर्वपूर्वापेक्षया उत्तरोत्तरस्य उत्कर्षं यत्र वर्ण्यते तत्र सारालङ्कारः।

अलङ्कारस्य समन्वयः – गिरिः महान्, गिरेः अपि अब्धिः महान्, अब्धेः अपि नभः महत्, नभसः अपि ब्रह्मा महत् इति अत्र पूर्वपूर्वपदार्थापेक्षया उत्तरोत्तरपदार्थस्य उत्कर्षः अत्र वर्णितः। अतः अत्र सारालङ्कारः ।

30. गङ्गा गङ्गेव पावनी । (2025)

अलङ्कारस्य नाम – अनन्वयालङ्कारः

अलङ्कारस्य लक्षणम् – उपमानोपमेयत्वं यदा एकस्यैव वस्तुनः।

अलङ्कारस्य समन्वयः – अस्मिन् उदाहरणे गङा इति एकस्यैव वस्तुनः उपमानोपमेयत्वं प्रकल्पितम् । अतः अत्र अनन्वयालङ्कारः

31. इन्दुः इन्दुरिव श्रीमान् । (2024)

अलङ्कारस्य नाम – अनन्वयालङ्कारः ।

अलङ्कारस्य लक्षणम् – उपमानोपमेयत्वं यदा एकस्यैव वस्तुनः।

अलङ्कारस्य समन्वयः – अस्मिन् उदाहरणे इन्दुः इति एकस्यैव वस्तुनः उपमानोपमेयत्वं प्रकल्पितम् । अतः अत्र अनन्वयालङ्कारः ।

****

प्रथमभाषा–संस्कृतम्

पाठस्य नाम –सुमाषितानि कृदन्तः च

उत्तराणि

I **सूक्तम् उत्तरम् चित्वा क्रमाक्षरेण सह लिखत।**

1. B) **सूक्तिः**

2. B) **सुमतिः**

3. C) **कालिदासः**

4. B) **चतुर्थी विभक्तिः**

5. A) न+ अम्भः

6. C) कस्य

7. B) स्वकर्म सूत्रेण

8. D) जश्त्व सन्धिः

9. B) क्त्वा

10.D) जलम्

II. चतुर्थपदं लिखत।

11. नरस्य वृत्तं जानाति

12. लिखनीयः

13. हसितः

14. सप्तमी

III. रिक्तस्थानं पूरयत।

15. पिबन्ति नद्यः स्वयमेव नाम्भः ।

16. अहश्च रात्रिश्च उभे च सन्ध्ये ।

17. परो ददातीति कुबुध्दिः एषा ।

IV. एकवाक्येन उत्तरं लिखत।

18. खादु हितं च औषधं दुर्लभम् ।

19. सतां विभूतयः परोपकाराय भवन्ति ।

20.वारिमुचः क्षारं जलं पिबन्ति ।

21.लोकः स्वकर्म सूत्रेण ग्रथितः ।

22.सतां सङ्गः कुमतिं दूरीकरोति ।

23. स्वादु हितं च औषधं दुर्लभम् ।

24.सर्वधनप्रधानम् विद्याधनम् ।

25. वारिवाहाः सस्यं नादन्ति ।

V . लघूत्तरं लिखत ।

26. आदित्यः, चन्द्रः, अग्निः, वायुः, आकाशः, भूमिः, जलम्, मनः, यमः, दिवा, निशा, उभे सन्ध्ये, धर्मः एते नरस्य वृत्तं जानन्ति ।

27.सतां सङ्गः कुमर्तिं दूरीकरोति। चित्तं विमलीकरोति। पापं 'नाशयति'। प्राणिषु करुणां अधिकां करोति । शुभं जनयति ।

28. उत्साहसम्पन्नम्, अदीर्घसूत्रम्, क्रियाविधिज्ञम्, व्यसनेषु असक्तम्, शूरं, कृतज्ञं, दृढसौहृदं च पुरुषं निवासहेतोः लक्ष्मीः स्वयं याति ।

VI. रेखाङ्कितपदम् अवलम्ब्य प्रश्नवाक्यं कुरुत।

29. धर्मः कस्य वृत्तं जानाति ।

30 .भाग्यानि कदा फलन्ति ।

31. सतां सङ्गः किं दूरीकरोति ।

VII. श्लोकं पूरयत ।

32. न चोरहार्यं न च राजहार्यम्
न भ्रातृभाज्यं न च भारकारि
व्यये कृते वर्धत एव नित्यम्
विद्याधनं सर्वधनप्रधानम् । ॥

33. क्षारं जालं वारिमुचः पिबन्ति ।
तदेव कृत्वा मधुरं वमन्ति ।
सन्तस्तथा दुर्जनदुर्वचांसि
पीत्वा च सूक्तानि समुद्गिरन्ति ॥

34. सुखस्य दुःखस्य न कोऽपि दाता

परो ददातीति कुबुद्धिरेषा ।

अहं करोमीति वृथाभिमानः

स्वकर्मसूत्रग्रथितो हि लोकः ।

35. दूरीकरोति कुमतिं विमलीकरोति

चेतश्चिरन्तनमघं चुलुकीकरोति ।

भूतेषु किं च करुणां बहुलीकरोति

सङ्गः सतां किमु न मङ्गलमातनोति ॥

VIII.कृदन्तपदं चित्वा प्रत्ययस्य नाम लिखत।

36 . पुष्पेण विकसितव्यम्

कृदन्त पदम्:– विकसितव्यम्

प्रत्ययः :– तव्यत् प्रत्ययः

37. छात्रः अध्येतुं शालां गच्छति।

कृदन्त पदम् :– अध्येतुं

प्रत्ययः :– तुमुन् प्रत्ययः

38. रामः श्लोकार्थं ज्ञातवान्

कृदन्त पदम् :– ज्ञातवान्

प्रत्ययः :– क्तवतु

39.पठते बालकाय लेखनीं यच्छतु।

कृदन्त पदम् :– पठते

प्रत्ययः :– शतृ प्रत्ययः

40. सर्वैः भगवद्गीता अभ्यसनीया

कृदन्त पदम् :– अभ्यसनीया

प्रत्ययः :- अनीयर् प्रत्ययः

****

प्रथमभाषा संस्कृतम् **पाठस्य नाम : छन्दः**

I. समुचितम् उत्तरं चित्वा क्रमाक्षरेण सह लिखत ।

1. A . ज-त-ज-गुरु-गुरु
2. A . ११
3. D . १२
4. A . ज-त-ज-र
5. C . त-भ-ज-ज-गुरु-गुरु
6. A . न-न-म-य-य
7 A . १४
8. B . १५
9. B . वंशस्थम्
10. B . वंशस्थम्
11. C . वंशस्थम्
12. C . वसन्ततिलका
13. B . वंशस्थम्
14. D . मालिनी
15. C . वसन्ततिलका
16. C . वसन्ततिलका
17. C . वसन्ततिलका

II . प्रस्तारं विलिख्य गणविभागं कृत्वा च्छन्दो नाम लिखत ।

	त	त	ज	गु गु
	_ _ **u**	_ _ **u**	**u – u**	_ _
18 .	धर्मो हि	यत्नैः पु	रु षे ण	का र्यः ।

छन्दः :- इन्द्रवज्रा

लक्षणम् :- स्यादिन्द्रवज्रा य्दितौजगौ गः ।

अत्र एकादशाक्षराणि सन्ति । त त ज गु गु गणाः सन्ति । अतः इन्द्रवज्रा छन्दः ।

ज	त	ज	र
U – u	_ _ u	u _ u	_ u _
19 . मनीषि	णः सन्ति न ते	हि तै षि णः	।

छन्दः :– वंशस्थम्

लक्षणम् :– जतौ तु वंशस्थमुदीरितं जरौ ।

अत्र द्वादश अक्षराणि सन्ति । ज त ज र गणाः सन्ति । अतः वंशस्थ छन्दः ।

ज	त	ज	गु गु
u –u	– – u	u – u	– –
20 . पिबन्ति	नद्यः स्व	यमेव	नाम्भः ।

छन्दः :– उपेन्द्रवज्रा

लक्षणम् :– उपेन्द्रवज्राजतजास्ततोगौ

अत्र एकादश अक्षराणि सन्ति । ज त ज गु गु गणाः सन्ति । अतः उपेन्द्रवज्रा छन्दः ।

न	न	म	य	य
UUU	U U U	_ _ _	U _ _	U _ _
21 . उदय	ति यदि	भा नुः प	श्चिमे दि	ग्विभागे ।

छन्दः :– मालिनी

लक्षणम् :– ननमयययुतेयं मालिनीभोगिलोकैः ।

अत्र पञ्चदश अक्षराणि सन्ति । न न म य य गणाः सन्ति । अतः मालिनी छन्दः ।

22 . दूरीकरोति कुमतिं विमली करोति ।

छन्दः :– वसन्ततिलका

लक्षणम् :– उक्तावसन्ततिलका तभजाजगौगः

अत्र चतुर्दश अक्षराणि सन्ति । त भ ज ज गु गु गणाः सन्ति । अतः वसन्ततिलका छन्दः ।

23 . पुराणमित्येव न साधु सर्वम् ।

छन्दः :– उपेन्द्रवज्रा

लक्षणम् :– उपेन्द्रवज्राजतजास्ततोगौ

अत्र एकादश अक्षराणि सन्ति । ज त ज गु गु गणाः सन्ति । अतः उपेन्द्रवज्रा छन्दः ।

24 . मातेव रक्षति पितेव हिते नियुङ्क्ते ।

छन्दः :– वसन्ततिलका

लक्षणम् :– उक्तावसन्ततिलका तभजाजगौगः

अत्र चतुर्दश अक्षराणि सन्ति । त भ ज ज गु गु गणाः सन्ति । अतः वसन्ततिलका छन्दः ।

25 . वनभुवितनुमात्रत्राणमाज्ञापितं मे ।

छन्दः :– मालिनी

लक्षणम् :– ननमयययुतेयं मालिनीभोगिलोकैः ।

अत्र पञ्चदश अक्षराणि सन्ति । न न म य य गणाः सन्ति । अतः मालिनी छन्दः ।

26 . प्रलीनभूपालमपि स्थिरायति ।

छन्दः :– वंशस्थम्

लक्षणम् :– जतौ तु वंशस्थमुदीरितं जरौ ।

अत्र द्वादश अक्षराणि सन्ति । ज त ज र गणाः सन्ति । अतः वंशस्थ छन्दः ।

27 . क्षारं जलं वारिमुचः पिबन्ति ।

छन्दः :– इन्द्रवज्रा

लक्षणम् :– स्यादिन्द्रवज्रा य्दितौजगौ गः ।

अत्र एकादशाक्षराणि सन्ति । त त ज गु गु गणाः सन्ति । अतः इन्द्रवज्रा छन्दः ।

28 . धर्मश्च जानाति नरस्य वृत्तम् ।

छन्दः :– इन्द्रवज्रा

लक्षणम् :– स्यादिन्द्रवज्रा य्दितौजगौ गः ।

अत्र एकादशाक्षराणि सन्ति । त त ज गु गु गणाः सन्ति । अतः इन्द्रवज्रा छन्दः ।

29 . संसारिकार्तिहरणं शरणं प्रपद्ये ।

छन्दः :– वसन्ततिलका

लक्षणम् :– उक्तावसन्ततिलका तभजाजगौगः

अत्र चतुर्दश अक्षराणि सन्ति । त भ ज ज गु गु गणाः सन्ति । अतः वसन्ततिलका छन्दः ।

****

नाट्यांशः –उत्तराणि ।

I.1. D) **क्रोधः**

2. **A) रावणः**

3. B) **लृट्लकारः**

4. C) **लट्लकारः**

5. **A) लङ्लकारः**

6. C) लट्लकारः

7.ಪದ್ಯವನ್ನು नाट्यांशः ಎಂಬ ಪದ್ಯಪಾಠದಿಂದ ಸ್ವೀಕರಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಶೃಂಗಾರ, ಹಾಸ್ಯ, ಕರುಣ, ರೌದ್ರ, ವೀರ, ಭಯಾನಕ, ಬೀಭತ್ಸ್ಯ ಅದ್ಭುತ, ಶಾಂತ ಎಂದು ಒಂಬತ್ತು ರಸಗಳು ನಾಟಕ ಮೊದಲಾದ ರೂಪಕಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ.

8. ರತಿ, ಹಾಸ, ಶೋಕ, ಕ್ರೋಧ, ಉತ್ಸಾಹ, ಭಯ, ಜಿಗುಪ್ಸೆ, ವನ್ನು ವಿಸ್ಮಯ, ಶಮ ಎಂದು ಈ ಒಂಬತ್ತು ಸ್ಥಾಯಿಭಾವಗಳನ್ನೂ ಕೂಡ ನಿರೂಪಿಸಲಾಗಿದೆ.

9.ಶರೀರ ಸಂಬಂಧೀ, ಸಂಭಾಷಣೆಯ ರೀತಿ, ಆಭರಣ, ವಸ್ತ್ರ ಮೊದಲಾದವು ಸತ್ತ್ವಗುಣ ವಿಶಿಷ್ಟ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಕೂಡಿದ ಧೈರ್ಯ ಎಂದು ನಾಟ್ಯದಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ವಿಧ ಅಭಿನಯಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯಬೇಕು.

10.ಕಂಠದಿಂದ ಉತ್ಪನ್ನವಾಗಿರುವುದು, ಕೊಳಲಿನಿಂದ ಉಂಟಾಗಿರುವುದು, ನಿಷಾದ, ಋಷಭ, ಗಾಂಧಾರ, ಷಡ್ಜ ಮಧ್ಯಮ, ದೈವತ, ಪಂಚಮ ಎಂದು ಸಪ್ತ ಸ್ವರಗಳು ಇರುತ್ತವೆ.

11. 'ಆತೋದ್ಯಮ್' ಎನ್ನುವುದು ಒಂದು ವಾದ್ಯ. ತತಮ್, ಅನವದ್ಧಮ್, ಘನಃ, ತುಷಿರಃ ಎಂದು ನಾಲ್ಕು ರೀತಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದವು.

12.ನಾಲ್ಕು ವಿಧ ವಾದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ತಂತಿಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ವಾದ್ಯವು ತತಮ್, ಮೃದಂಗ ಮೊದಲಾದ ವಾದ್ಯಗಳು ಅನವದ್ಧಮ್, ತಾಳವಾದ್ಯವು ಘನ, ಬಿದಿರಿನಿಂದ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಕೊಳಲು ಮೊದಲಾದವು ತುಷಿರವೆಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಈ ನಾಲ್ಕು ವಿಧ ವಾದ್ಯಗಳಿಗೆ ಆತೋದ್ಯವೆಂದು ಹೆಸರು.

13.ನಾಟಕ ಮೊದಲಾದ ರೂಪಕಗಳಲ್ಲಿ ಧೀರೋದ್ಧತ, ಧೀರಲಲಿತ, ಧೀರೋದಾತ್ತ, ಧೀರಪ್ರಶಾಂತ ಎಂದು ನಾಲ್ಕು ವಿಧ ನಾಯಕರನ್ನು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ.ಧೀರೋದ್ಧತ - ರಾವಣ, ದುರ್ಯೋಧನ ಮೊದಲಾದವರು ಧೀರಲಲಿತ - ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ, ವತ್ಸರಾಜ ಧೀರೋದಾತ್ತ – ಶ್ರೀರಾಮ, ಅರ್ಜುನ ಧೀರಪ್ರಶಾಂತ - ಜೀಮೂತವಾಹನ, ಧರ್ಮರಾಜ, ಬುದ್ಧ

14.ನಾಟಕ ಮೊದಲಾದ ರೂಪಕಗಳಲ್ಲಿ ದಿವ್ಯಾ, ನೃಪಪತ್ನಿ, ಕುಲ, ಗಣಿಕಾ ಎಂದು ನಾಲ್ಕು ವಿಧ ನಾಯಕಿಯರನ್ನು ಕೂಡ ತಿಳಿಸಲಾಗಿದೆ.ದಿವ್ಯಾ - ದೇವಸ್ತ್ರೀಯರು, ಮೇನಕಾ, ಊರ್ವಶಿ,ನೃಪಪತ್ನಿ - ದ್ರೌಪದಿ, ರತ್ನಾವಲಿ, ವಿಲಾಸವತಿ,ಕುಲ - ಸಾವಿತ್ರಿ, ಅರುಂಧತಿ,ಗಣಿಕಾ - ಪರಪುರುಷನಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಳಾದ ಹೆಂಗಸು - ವಸಂತಸೇನೆ -

III.कवि–काव्य–विचारः

15.कविः– भरतमुनिः

देशः– देश विषये किमपि न ज्ञायते

काल: – क्रि.पू. द्वितीयशतकम्

कृतिः– नाट्यशास्त्रम्

IV.एकवाक्येन उत्तरं लिखत ।

16.उ: नाट्ये नवरसाः स्मृताः ।

17.नाट्ये नव स्थायिभावाः सन्ति ।

18.उ: नाट्यस्य गरिमाणं कालिदासः अवर्णयत् ।

19.उः नाट्यशास्त्रस्य रचयिता भरतमुनिः ।

20.उः शान्तरसस्य स्थायीभावः शमः ।

V. चतुर्थं पदं लिखत ।

21. हास्यम् – हासः :: करुणः – शोकः ।

22. क्रोधः – स्थायिभावः :: भयानकः – रसः ।

23. अर्जुनः – धीरोदात्तः :: दुर्योधनः – धीरोद्धतः ।

24. स्वराः–सप्त :: आतोद्यम्–चतुर्विधम् ।

25. श्रीरामः – धीरोदात्तः :: धर्मराजः–धीरप्रशान्तः ।

VI.लघूत्तरं लिखत ।

26.उ. नाट्ये नवरसाः सन्ति। ते अद्भुतः, शान्तः इति । शृङ्गारः, हास्यः, करुणः, रौद्रः, वीरः, भयानकः, बीभत्सः |

27.उ. आतोद्यं चतुर्विधम्। तानि ततम्, अवनद्धम्, घनः, सुषिरः इति।

VII.दशवाक्यैः उत्तरं संस्कृत भाषया, कन्नड भाषया, आङ्ग्लभाषया वा लिखत ।

28.उः पाठ्यभागे निरूपिताः नाट्यांशाः–

ಪಠ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ನಿರೂಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ನಾಟ್ಯಾಂಶಗಳು – ಶೃಂಗಾರ, ಹಾಸ್ಯ, ಕರುಣ, ರೌದ್ರ, ವೀರ, ಭಯಾನಕ, ಬೀಭತ್ಸ, ಅದ್ಭುತ, ಶಾಂತ ಎಂದು ಒಂಬತ್ತು ರಸಗಳಿವೆ. ರತಿ, ಹಾಸ, ಶೋಕ, ಕ್ರೋಧ, ಉತ್ಸಾಹ, ಭಯ, ಜಿಗುಪ್ಸೆ, ವಿಸ್ಮಯ, ಶಮ ಎಂದು ಒಂಬತ್ತು ಸ್ಥಾಯಿಭಾವಗಳಿವೆ. ಆಂಗಿಕ, ವಾಚಿಕ, ಆಹಾರ್ಯ, ಸಾತ್ವಿಕ ಎಂದು ನಾಲ್ಕು ವಿಧ ಅಭಿನಯಗಳು,ಕಂಠ ದಿಂದ ಉತ್ಪನ್ನವಾಗುವುವು. ಕೊಳಲಿನಿಂದ ಉಂಟಾಗುವುವು ಏಳು ಸ್ವರಗಳು. ಅವು – ನಿಷಾದ, ಋಷಭ, ಗಾಂಧಾರ, ಷಡ್ಜ, ಮಧ್ಯಮ, ದೈವತ, ಪಂಚಮ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿವೆ. ತಂತಿಯಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದ ವಾದ್ಯ ತತಮ್. ಮೃದಂಗ ಮೊದಲಾದವು ಅನವದ್ದಮ್. ತಾಳವಾದ್ಯ ಘನ. ಬಿದಿರಿನಿಂದ ನಿರ್ಮಾಣವಾದ ಕೊಳಲು ಮೊದಲಾದವು ತುಷಿರ ಎಂದು ಹೇಳಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಧೀರೊದ್ದತೆ, ಧೀರಲಲಿತ, ಧೀರೋದಾತ್ತ, ಧೀರಪ್ರಶಾಂತ ಎಂದು ನಾಲ್ಕು ವಿಧ ನಾಯಕರು. ದಿವ್ಯಾ, ರಾಜಪತ್ನಿ ಕುಲಸ್ತ್ರೀ , ಗಣಿಕಾ ಎಂದು ನಾಲ್ಕು ವಿಧ ನಾಯಕಿಯರನು ನಿರೂಪಿಸಲಾಗಿದೆ.

****

नवदशः पाठः

भीष्मोक्तयः

1.A) पुल्लिङ्गम्

2. B) विफलम्

3.C) नपुंसकलिङ्गम्

4. A) असंशयः

5.C) तृतीया

6.D) काठिण्यम्

7. **A)** लङ्लकारः

8 . B) अधर्मः

9. उः पाण्डवेषु युधिष्ठिरः राजपदवीम् अलभत ।

10.उः उप्तं बीजं क्षेत्रं विना निष्फलं भवति ।

11.उः शुभेन कर्मणा सौख्यं भवति ।

12.उ: आशामोहादिदोषाधीनस्य, अनुराग असूयादिभिः युक्तस्य मानवस्य धर्मे बुद्धिः न जायते ।

13.उः मानवः अतृप्यमाणः ज्ञानचक्षुषा निर्वेदम् आदत्ते ।

14. दुःखं पापेन कर्मणा भवति ।

15. मानवः कुशलेनैव धर्मेण गतिमिष्टां प्रपद्यते ।

16. युधिष्ठिरः राजधर्मं बोधयितुं भीष्मं प्रार्थयत ।

17. निर्वेदमापन्नः धर्मात्मा पापं कर्म च जहाति ।

18. पुरुषकारं विना दैवं न सिध्यति ।

19.धर्मेण इष्टां गतिं प्रपद्यते ।

20.बीजं/बीजेन/बीजात् विना उप्तं बीजं निष्फलं भवति ।

21. उः येन प्रकारेण संस्कृतां भूमिं विना स्थापितं बीजं निष्फलं भवति तथा दैवेन विना मनुष्यप्रयत्नेन कार्य न सिध्यति । पुरुषप्रयत्नः अनुकूलकरः विधिः उभौ अपि आवश्यकौ इति भीष्मेण दैवपुरुषकारयो विषये उक्तम् ।

22. उः धर्मात्मा शुभ–अशुभफलेषु अतृप्तः भवति । ज्ञानरूपेण नयनेन निर्वेदम् आप्नोति । ततः सः प्राज्ञः भवति । ततः सः इच्छापूरणे जिह्वाचापल्ये सुगन्धद्रव्यविषये अनुरक्तः न भवति ।

23. 'भीष्मोक्तयः' इति पाठः । युधिष्ठिरः अपृच्छत् । भीष्मम् अपृच्छत् ।

24. 'भीष्मोक्तयः' इति पाठः । भीष्मः अवदत् । प्रज्ञाचक्षुः न रज्यते ।

25. कविपरिचयः–

कविः– वेदव्यासः ।

मातापितरौ– सत्यवती, पराशरः च ।

देशः– यमुनानदीद्वीपः ।

कालः – द्वापरयुगम् ।

कृतयः– महाभारतम्, ब्रह्मसूत्राणि, अष्टादशपुराणानि ।

38. भीष्मयुधिष्ठिरयोः संवादं पद्यानुगुणं सङ्गृह्य लिखत ।

ಭೀಷ್ಮ ಮತ್ತು ಯುಧಿಷ್ಠಿರರ ಸಂಭಾಷಣೆ – ಹೇ ಧರ್ಮನೀತಿ ಮೊದಲಾದ ಎಲ್ಲಾ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಪಾರಂಗತ, ಮಹಾಜ್ಞಾನಿ ಪಿತಾಮಹನೇ, ದೈವನಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಪುರುಷನಲ್ಲಿ ಯಾರು ಹೆಚ್ಚು ಶ್ರೇಷ್ಠರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ? ಹೇಗೆ ಸಂಸ್ಕರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಭೂಮಿಯಿಲ್ಲದೇ ಬಿತ್ತಲ್ಪಟ್ಟ ಬೀಜವು ನಿಷ್ಫಲವಾಗುವುದೋ ಹಾಗೆ ದೈವವಿಲ್ಲದೇ ಕೇವಲ ಮಾನವನ ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ ಸಿದ್ಧಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಪುಣ್ಯದ ಕೆಲಸದಿಂದ ಸೌಖ್ಯವೂ, ಪಾಪ ಕೆಲಸದಿಂದ ದುಃಖವೂ ಉಂಟಾಗುವುದು. ಎಲ್ಲಾಕಡೆ ಆಚರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಕೆಲಸವು ಫಲವನ್ನು ನೀಡುತ್ತದೆ. ಎಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ಮಾಡಲ್ಪಡದ ಕರ್ಮ ಅನುಭವಿಸಲ್ಪಡುವುದಿಲ್ಲ. ಪಿತಾಮಹನೇ, ಶಾಸ್ತ್ರಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿತವಾದ ತತ್ತ್ವವನ್ನು ತಿಳಿಯದ ಮನುಷ್ಯನು ಯಾವಾಗಲೂ ಎಲ್ಲಾ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲೂ ಸಂಶಯವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವವನಿಗೆ, ಪುರುಷಾರ್ಥಪ್ರಾಪ್ತಿಯ ಪ್ರಯತ್ನ ವನ್ನೇ ಮಾಡದೇ ಇರುವವನಿಗೆ ಹೇಗೆ ಪುಣ್ಯವು ಸಿಗುವುದು? ಯಾವಾಗಲೂ ಗುರುಗಳ ಪೂಜೆ ಮತ್ತು ಹಿರಿಯರ ಸೇವೆ ಮಾಡುವುದು, ತತ್ತೋಪದೇಶ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಕೇಳುವುದು ಇವು ಶಾಶ್ವತವಾದ ಪುಣ್ಯವೆಂದು ಹೇಳಲಾಗುತ್ತದೆ. ಎಲ್ಲಾ ಪ್ರಾಣಿಗಳಲ್ಲಿ ಮೃದುಭಾವನೆ ಯಿಂದ ಇರಬೇಕು ಮತ್ತು ನಿತ್ಯಕಾರ್ಯಕಲಾಪಗಳಲ್ಲಿ ಸರಳತೆ, ಒಳ್ಳೆಯ ಮಾತು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಇದು ಪುಣ್ಯವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ. ಗರ್ವದ ತ್ಯಾಗ ಮತ್ತು ದೋಷದ ನಿಯಂತ್ರಣ, ಸಂತೋಷ, ಏಕಾಂತದಲ್ಲಿ ವಾಸ ಇವು ಶಾಶ್ವತವಾಗಿ ಯಶಸ್ಸನ್ನು ಉಂಟು ಮಾಡುತ್ತದೆ ಎಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ದುರಾಚಾರಿ ಮಾನವನು ಹೇಗಿರುತ್ತಾನೆ?ಮತ್ತು ಧರ್ಮವನ್ನು ಹೇಗೆ ಆಚರಿಸುತ್ತಾನೆ? ವೈರಾಗ್ಯವನ್ನು ಹೇಗೆ ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ? ಮತ್ತು ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಹೇಗೆ ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ? ಅತೀಆಸೆ, ಮೋಹ ಮೊದಲಾದ ದೋಷಗಳಿಂದ ಕೂಡಿರುವ, ಅನುರಾಗ, ಅಸೂಯೆ ಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಮಾನವನಿಗೆ ಸತ್ಕರ್ಮದಲ್ಲಿ ಇಚ್ಛೆಯು ಉಂಟಾಗುವುದಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಸತ್ಕರ್ಮವನ್ನು ಮೋಸದಿಂದ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಹೇಗೆ ಈ ಮಾನವನು ಸತ್ಕರ್ಮವನ್ನು ಆಚರಿಸುತ್ತಾನೋ ಹಾಗೆ ಶುಭಫಲವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ. ಅವನು ಕುಶಲತೆಯಿಂದಲೇ, ಧರ್ಮ ದಿಂದಲೇ ಬೇಕಾದ ಸದ್ಗತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ.

****

उत्तराणि

विंशः पाठः – पत्रलेखनम्

I . अधोलिखितेभ्यः प्रश्नेभ्यः चत्वारः विकल्पाः प्रदत्ता: । तेषु समुचितं विकल्पं चित्वा क्रमाक्षरेण सह लिखत ।

1) (A) कक्ष्याध्यापकं प्रति

2) (B) विरामाप्रर्थना

3) (C) छात्रस्य

4) (A) कक्ष्याध्यापकः

5) (D) प्रियसहोदर

6) (A) पितरं प्रति पत्रे

7) (C) पितरं प्रति पत्रे

8) (D) विरामपत्रे

9) (B) व्यवस्थापकं प्रति

10) (C) पुस्तकप्रेषणाय पत्रे

II. पत्रं लिखत ।

11) श्रीः

क्षेमम्

जयनगरम्

दिनाङ्कः २७–११–२०२५

पूज्यपितृ / मातृचरणारविन्दयोः साष्टाङ्गप्रणामाः ।

अहम् अत्र कुशली / कुशलिनी । भवन्तः अपि तत्र कुशलिनः इति मन्ये । मम अध्ययनम् सम्यक् प्रचलति । आगामि मासस्य प्रथमसप्ताहे मम विद्यालयस्य अध्यापकाः शैक्षणिकप्रवासार्थं देहलीनगरं गमिष्यन्ति । अहमपि तैः सह गन्तुम् इच्छामि। एतदर्थं २००० रूप्यकाणि दातव्यानि भवन्ति । अतः गन्तुम् अनुमतिं ददातु । धनञ्च प्रेषयतु इति प्रार्थयामि । अन्यत् सर्वं कुशलम् । सर्वेभ्यः मम नमस्कारान् सूचयतु ।

भवदीयः / या
पुत्रः / पुत्री
गिरीशः/गिरिजा

पत्रसङ्केतः

सकाशात्,	सविधे,
--------------------------	--------------------------
--------------------------	--------------------------
--------------------------	--------------------------

12) श्रीः

क्षेमम्

दिनाङ्कः ५-७-२०२५

प्रियसहोदर नमस्काराः अहमत्र कुशली । तत्रापि भवन्तः सर्वेऽपि कुशलिनः इति भावयामि । अत्र मम अध्ययनं सम्यक् प्रचलति । षाण्मासिकपरीक्षा समाप्ता । यथाक्रमं अस्मिन् वर्षेऽपि अहमेव प्रथमस्थानम् प्राप्तवान् । गुरवः सम्यक् बोधयन्ति । तेषां मार्गदर्शनेन वार्षिकपरीक्षायामपि उत्तमं फलितांशं प्राप्स्यामि इति मम उत्कटेच्छा अस्ति ।

मम विषये कापि चिन्ता न कार्या ।

सर्वेभ्यः मम प्रणामाः ।

भवतः सहोदरः

नन्दनः

सकाशात्,	सविधे,
--------------------------	--------------------------
--------------------------	--------------------------
--------------------------	--------------------------

13) सकाशात्,

सुधाकरः/सुधा

दशमकक्ष्या,

सर्वकारीयविद्यालयः,

धारवाडनगरम्

सविधे,

मान्याः मुख्योपाध्यायाः

सर्वकारीयविद्यालयः,

धारवाडनगरम्

मान्याः,

विषयः विरामप्रार्थना ।

श्वः मम गृहे धार्मिकोत्सवः भविष्यति । अतः अहं शालां न आगमिष्यामि । कृपया एकस्य दिनस्य विरामं यच्छन्तु इति सविनयं प्रार्थये ।

धन्यवादाः

दिनाङ्कः : ३–३–२०२५ भवदीयः / भवदीया

स्थानम् : धारवाडनगरम् विधेयःछात्रः / विधेया छात्रा

सुधाकरः/सुध

14) सकाशात्

गिरीशः / गौरी

सविधे

मान्यव्यवस्थापकः

विद्याप्रकाशनम्, मङ्गलूरु ।

मान्याः,

विषयः – पुस्तकार्थम् आवेदनम् ।

भवत्प्रकाशितस्य 'व्याकरणप्रभा' इति पुस्तकस्य आवश्यकता अस्ति । कृपया यथाशीघ्रम् एकं पुस्तकम् प्रेषयतु इति प्रार्थये ।

धन्यवादाः ।

दिनाङ्कः :०२–११–२०२५ भवतः विश्वासी/विश्वासिनी

स्थानम् : कालिदासनगरम्, कोलार । गिरीशः / गौरी

पत्रसङ्केतः

सकाशात्,	सविधे,
--------------------------	--------------------------
--------------------------	--------------------------
--------------------------	--------------------------

15)

श्रीः

क्षेमम्

कार्कलम्

०२-६-२०२५

पूज्यपितृचरणानां सन्निधौ प्रणामाः ।

अहम् अत्र कुशली/कुशलिनी अस्मि । भवन्तः सर्वेऽपि तत्र कुशलिनः इति मन्ये ।

अहं सम्यक् पठन् / पठन्ती अस्मि । आगामिनि मासे हम्पे, बिजापुरम् इत्यादिक्षेत्रसन्दर्शनार्थं मम मित्राणि गमिष्यन्ति । अहम् अपि गन्तुम् इच्छामि । एतदर्थं कृपया एकसहस्ररूप्यकाणि प्रेषयन्तु इति सविनयं प्रार्थयामि । प्रवासात् आगमनानन्तरं पत्रं लेखिष्यामि ।

पत्रम् लिखन्तु ।

इति भवदीयः/या पुत्रः/पुत्री

सुकेशः/सुनी

पत्रसङ्केतः

सकाशात्,	सविधे,
-------------------------	-------------------------
-------------------------	-------------------------
-------------------------	-------------------------

16)

श्रीः

क्षेमम्

मैसूरु

१०-११-२०२५

प्रियमित्र । नमस्ते ।

अत्राहं कुशली / कुशलिनी । त्वमपि कुशली / कुशलिनीति भावयामि ।

अस्माकं शालायाः वार्षिकोत्सवः २०-११-२०२५ दिने प्रचलिष्यति । तदा सांस्कृतिककार्यक्रमाः भविष्यन्ति । तस्मिन् कार्यक्रमे अहमपि भागं वहामि । भवान् /भवती अपि कार्यक्रमार्थम् अवश्यम् आगच्छतु । अन्यः विशेषः नास्ति । पत्रं लिखतु।

इति भवदीयः / या प्रियसखः/सखी

परमेशः / पवित्रा

पत्रसङ्केतः

सकाशात्,	सविधे,
-------------------------	-------------------------

----

17) सकाशात्,
श्री बि. रायण्णः,
भासमार्गः, श्रीनिवासपुरम्,
हासनम् ।
सविधे,
प्रबन्धप्रमुखः,
नगरपालिका कार्यालय;,
मुख्यमार्गः,
हासनम् ।
मान्याः,
विषयः – स्वच्छतापालनार्थं निवेदनम् ।

सप्ताहद्वयतः अत्र कुजलकुल्यातः बहिः जलं निस्सरति । तेनायं प्रदेशः दुर्गन्धेन व्याप्तः । मार्गेषु जलप्रवाहकारणात् जनानां गमनागमनमपि कष्टकरं सञ्जातम् । अतः शीघ्रं समुचितां व्यवस्थां कुर्वन्तु इति सविनयं प्रार्थयामि ।

धन्यवादेन सह,
दिनाङ्कः ०५–०१–२०२५ भवदीयः
स्थलम् – हासनम् बि. रायण्णः

पत्रसङ्केतः

सकाशात्,

सविधे,

एकविंशः पाठः प्रबन्धः –

I . दशवाक्यैः प्रबन्धं लिखत ।

1) परिसरः

अस्मान् परितः यानि पञ्चमहाभूतानि सन्ति तानि एव परिसरशब्देन सूच्यन्ते । अस्माकं जीवननिर्वहणे परिसरस्य अतीव आवश्यकता अस्ति । परिसरमालिन्यानि त्रिविधानि । वायुमालिन्यं जलमालिन्यं, शब्दमालिन्यं च । वायुमालिन्यम् – बृहद्यन्त्रागारेभ्यः सर्वदा निस्सरद्भ्यः कलुषितविषानिलेभ्यः सर्वदा सञ्चरद्भ्यः शतशोऽथसहस्रशः वाहनानां धूमेभ्यः अपि वायुः प्रदूषितः । जलमालिन्यम् – यन्त्रागारेभ्यः निष्कास्यमानानि रासायनिकवस्तु युक्तानि दूषितजलानि, स्नानशौचालयानां मलिनजलानि च नालिकाभिः नदीं प्रति प्रेषयन्ति । एतेन जलमालिन्यं भवति । शब्दमालिन्यम् – यन्त्रागाराणां कर्कशशब्दैः ध्वनिवर्धकानां, विविधकार्याणां, वाहनानां च शब्दैः नित्यं प्रदूषणं वर्धते एव। एवं परिसरप्रदूषणेन नानाविधाः रोगाः समुद्भवन्ति । प्रदुष्टेन परिसरेण न केवलं मानवाः अपि तु पशवः, पक्षिणः,कीटाः, जलचराश्च महतीं हानिम् अनुभवन्ति । एतस्य प्रतिक्रिया अधुना अवश्यं विधातव्या । एतदर्थं सर्वेजनाः जागरिताः भवेयुः। प्रशासनानि उद्योगपतींश्च बोधयेयुः । परिसरसंरक्षणार्थम् आवश्यककर्माणि कुर्युः।

2) सङ्गणकयन्त्रम्

' कम्प्यूटर्' यन्त्रस्य सङ्गणकम् इति नामधेयम् अस्ति। 'चार्ल्स बाबेज्' इति आङ्ग्लविज्ञानी इदं यन्त्रम् आविष्कृतवान् अस्मिन् यन्त्रे आन्तरिकयन्त्रभागः, बाह्ययन्त्रभागः इत्यादि विभागाः सन्ति । सङ्गणकयन्त्रं तु विज्ञानस्य अत्यधिकं विकसितं बुद्धिमत् यन्त्रम्। सङ्गणकयन्त्रस्य आविष्कारेण विज्ञानक्षेत्रे महती क्रान्तिः अभवत्। आधुनिकशिक्षणे सङ्गणकयन्त्रज्ञानम् अनिवार्यम्। मुद्रणम्, सञ्चारः, सैन्यं, तन्त्रज्ञानम्, विज्ञानं, संस्कृतिः, चिकित्सालयः इत्यादिक्षेत्रेषु अस्य व्यापकः प्रभावः अस्ति। अस्य गणनशक्तिः, स्मरणशक्तिः असाधारणा अस्ति। गणकयन्त्रक्षेत्रे नूतनमाविष्कारमेव अन्तर्जालम् । संस्कृत भाषा उत्तमसङ्गणकभाषा इति प्रयोगद्वारा प्रमाणिता अस्ति । सङ्गणकयन्त्रस्य प्रभावेण मानवाः अलसाः जाताः। सर्वाण्यपि कार्याणि कर्तुं सङ्गणकयन्त्रम् आश्रयन्ति। एतेन बुद्धिविकासः अवरुद्धः भवति। अतः अस्य उपयोगं जागरूकतया कुर्युः।

3) समाचारपत्रम्

राष्ट्रिय–विश्वेऽस्मिन् प्रतिक्षणं विविधाः घटनाः सम्भवन्ति । एतासां घटनानां विचारान् सर्वेभ्यः जनेभ्यः शीघ्रं प्रापयितुं

समूहमाध्यमाः प्रयतन्ते। तेषु समाचारपत्रम् अन्यतमम्। आधुनिकयुगे वार्तापत्रिकाः अतीवजनप्रियाः सन्ति। एताः प्रतिदिनं भूतभविष्यद्वर्तमानविचारान् सर्वत्र प्रापयन्ति । दैनिक पाक्षिक–मासिक–वार्षिकरूपेण अनेकाः पत्रिकाः भवन्ति । एताः प्रादेशिक अन्ताराष्ट्रियाः वार्ताः प्रकटीकुर्वन्ति । राजकीय सामाजिक–धार्मिक–शैक्षणिक क्रीडा – मनोरञ्जनादिविविध विचाराः पत्रिकासु भवन्ति ।। पत्रिकाणां पठनेन ज्ञानाभिवृद्धिः भवति । सर्वासु भाषासु पत्रिकाः प्रकटीकुर्वन्ति। संस्कृतेऽपि सुधर्मा सम्भाषणसन्देशः गीर्वाणवाणी इत्यदिपत्रिकाः सन्ति । अधुना पत्रिकारङ्गोऽपि कलुषितः इव प्रतिभाति । तत्र वार्ताः पक्षपातिन्यः इव दृश्यन्ते। वस्तुनिष्ठाः विश्वसनीयाः विषयाः विरलाः भवन्ति । तथा न भवेयुः। देशस्य समाजस्य च हितचिन्तिकाः वार्तापत्रिकाः भवन्तु ।

4) स्वातन्त्र्योत्सवः

भारतीयाः वयमिदानीम् स्वतन्त्रभारते निवसामः । क्रि.श.१९४७ तमे वर्षे अगस्ट्मासस्य पञ्चदशदिनाङ्के अस्माकं राष्ट्र भारतं स्वतन्त्रम् अभवत् । ततः पूर्वम् आङ्गलाः द्विशतं वर्षाणि यावत् अस्माकं देशस्य प्रशासनं कृतवन्तः । भारतीयेभ्यः असहनीयं कष्टं दत्तवन्तः । अतः भारतीयाः तेषां विरुद्धम् आन्दोलनमेव कृतवन्तः । तस्य परिणामात् भारतीयाः आङ्ग्लशासनात् विमुक्ताः अभवन् । अस्य स्वातन्त्र्यदिनस्य स्मरणार्थं वयं प्रतिवर्षम् उत्सवम् आचरामः। अस्मिन् दिने राष्ट्रध्वजस्य राष्ट्रगीतस्य च गौरवं समर्पयन्ति । स्वातन्त्र्यवीराणां साहसं सम्पर्कमाध्यमेषु प्रसारयन्ति । इदानीं स्वतन्त्रभारतस्य प्रगतिः अस्माभिः करणीया। कीर्तिः प्रसारणीया । तदैव अस्माकं जीवनं धन्यं भविष्यति ।

वन्दे भारतमातरम्

5) गणराज्योत्सवः

भारतीयाः प्रतिवर्ष बहून् उत्सवान् आचरन्ति । तत्र केचन उत्सवाः धार्मिकाः अन्ये केचन राष्ट्रियाः । राष्ट्रियोत्सवेषु गणराज्योत्सवोऽपि अन्यतमः । जनवरिमासस्य षड्विंशतितमे दिनाङ्के प्रतिवर्षं गणराज्योत्सवः आचर्यते ।क्रि.श.१९३० तमे वर्षे जनवरि, मासस्य २६ दिनाङ्के लाहोरनगरे एकम धिवेशनमभवत् । तत्र देशं परकीयेभ्यः विमोचयितुं प्रतिज्ञा कृता आसीत् । तद्दिनं स्वाधीनतादिवसः इति प्रतिवर्षम् आचर्यते स्म । स्वातन्त्र्यानन्तरम् अस्मिन् दिने एव नूतनसंविधानं स्वीकृतम् । डा।। अम्बेड्करमहोदयः संविधानरचनासमितेः अध्यक्षः आसीत् । गणरज्योत्सवदिने सर्वत्र देशे राष्ट्रध्वजारोहणं कृत्वा ध्वजवन्दनं कुर्वन्ति । प्रतिराज्यं राजधान्याम् अन्यत्र च पथिसञ्चलनम् आकर्षकरूपेण प्रचलति । विभिन्नक्षेत्रेषु विशिष्टसेवां

कृतवद्भ्यः गण्येभ्यः प्रशस्तिः प्रदीयते ।

6) जनसङ्ख्यास्फोटः

अल्पकाले एव जनानाम् अनियमिता वृद्धिरेव जनसङ्ख्यास्फोटः इत्युच्यते ।

कारणानि

एकविंशतिशतकेऽस्मिन् अपि बहुत्र दृश्यते बाल्यविवाहः । वैद्यकीयविज्ञानस्य प्रगत्या मरणप्रमाणं न्यूनं जातम् । अज्ञानेन अन्धश्रद्धया च नैके जनाः सन्ताननियन्त्रणं न जानन्ति नाङ्गीकुर्वन्ति च । इतरदेशेभ्यः आगतानाम् असङ्ख्याकानां निराश्रितानां कृते आश्रयः दत्तः भारतेन । जनसङ्ख्यानियन्त्रणे अनासक्तिः दृश्यते केषुचित् जनेषु।

परिणामाः

देशस्य प्रगतये निर्मिताः समस्तयोजनाः विफलाः भवन्ति । जीवनावश्यकवस्तूनाम् अभावः न्यूनता वा भवति । अरण्यानां विनाशः, कृषिभूमिनाशः, परिसरप्रदूषणं च प्रवर्धते । वञ्चनं, हननं, भ्रष्टाचारः, इत्यादिसमाजविरोधीनि कार्याणि सम्भवन्ति । बाधन्ते च जनान् निरुद्योगः, निरक्षरता, अनारोग्यं, दारिद्र्यम् इत्यादिसमस्याः ।

निवारणोपायाः – बाल्यविवाहस्य दुष्परिणामस्य कुटुम्बयोजना शासनस्य प्रचारः करणीयः ।

****

पूरकपाठाः

ध्रुवः

1.उत्तरम् : दुःखितः ध्रुवः मातुः सुनीतेः समीपम् अगच्छत् ।

2.उत्तरम् : भगवतः कृपया विहीनाः मुहुर्मुहुः परिभवं प्राप्नुवन्ति ।

3.उत्तरम् : ध्रुवः नारायणं साक्षात्कर्तुं घोरमरण्यं प्रस्थितः।

4. उत्तरम् : भगवतः दर्शनेन पुलकितः ध्रुवः बहुधा नारायणम् अस्तौत्।

5.उत्तरम् : सन्तुष्टः भगवान् विष्णुः – 'वत्स चिरकालमिदं राज्यं धर्मेण पालय' इति अनुगृह्य ध्रुवपदम् अयच्छत्।

6. सुरुचिः उत्तमः :: सुनीतिः – ध्रुवः ।

7.. निर्भाग्या – सुनीतिः :: सुन्दरी युवतिः – सुरुचिः ।

8.द्वे भार्ये सुनीतिः सुरुचिश्च :: द्वौ सुतौ ध्रुवः उत्तमः च।

9.भूपालः उत्तानपादः :: सर्वलोकशरण्यः– नारायणः ।

10. ध्रुव कथां सङ्गृह्य लिखत ।

ಉ: ಮನೋವೇಶದಲ್ಲಿ ಉತ್ತಾನಪಾದನೆಂಬ ಭೂಪಾಲನಿದ್ದನು. ಅವನಿಗೆ ಸುನೀತಿ ಮತ್ತು ಸುರುಚಿಯೆಂಬ ಇಬ್ಬರು ಹೆಂಡತಿಯರು, ಧ್ರುವ ಮತ್ತು ಉತ್ತಮ ಎಂಬ ಪುತ್ರರಿಬ್ಬರು ಇದ್ದರು. ರಾಜನಿಗೆ ಸುರುಚಿಯಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಅವಳ ಮಗ ಉತ್ತಮನಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರೀತಿಯಿತ್ತು. ಒಮ್ಮೆ ಧ್ರುವನು ರಾಜನ ತೊಡೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಲು ಬಯಸಿದನು. ಅದನ್ನು ಸಹಿಸದ ಸುರುಚಿಯು 'ಧ್ರುವ ರಾಜನ ತೊಡೆಯನ್ನು ಏರಬೇಡ. ನನ್ನ ಪುತ್ರ ಉತ್ತಮನೇ ತೊಡೆಯನ್ನು ಏರಲು ಯೋಗ್ಯನು. ಅವನೇ ತಂದೆಗೆ ಪ್ರಿಯನು, ನೀನಲ್ಲ, ಬೇಗ ದೂರ ಹೋಗು' ಎಂದಳು. ಆಗ ಧ್ರುವನು ಯಾಕೆಂದು ತಾಯಿಯನ್ನು ಕೇಳಿದನು. ಆಗ ಸುನೀತಿಯು ದುಃಖಿಸುತ್ತಾ ಗದ್ಗದಳಾಗಿ ಹೇಳಿದಳು "ಮಗು ನೀನು ನಿರ್ಭಾಗ್ಯಳಾದ ನನ್ನ ಮಗ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ನಿನಗೆ ಅಧಿಕಾರವಿಲ್ಲ. ಭಗವಂತನ ಕೃಪೆ ಇಲ್ಲದವರು ಹೀಗೆಯೇ ದುಖವನ್ನು ಪುನಃ ಪುನಃ ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ಭಗವಂತ ನಾರಾಯಣನನ್ನು, ಇಡೀ ಲೋಕವೇ ಶರಣಾಗುವವನನ್ನು ಶರಣಾಗು, ಅವನೇ ಎಲ್ಲಾಆಪತ್ತುಗಳ ವೈದ್ಯ' ಎಂದಳು. ಐದು ವರ್ಷದವನಾದ ಧ್ರುವನು ನಾರಾಯಣನನ್ನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ದಟ್ಟವಾದ ಕಾಡಿಗೆ ಹೊರಟನು. ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ನಾರದರಿಂದ ವಾಸುದೇವ ಮಂತ್ರೋಪದೇಶವನ್ನು ಪಡೆದು ಘೋರವಾದ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಆಚರಿಸಿದನು. ಧ್ರುವನ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಸಂತೃಪ್ತನಾದ ಭಗವಂತನು ಅವನ ಮುಂದೆ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷನಾದನು. ದರ್ಶನ ಮಾತ್ರ ದಿಂದಲೇ ಪುಳಕಿತನಾದ ಧ್ರುವನು ಹೆಚ್ಚೆಚ್ಚುಸ್ತುತಿಸಿದನು. ಸಂತುಷ್ಟನಾದ ಭಗವಂತ ವಿಷ್ಣುವು 'ಮಗು ಬಹಳಷ್ಟು ಕಾಲ ರಾಜ್ಯ ವನ್ನು ಧರ್ಮದಿಂದ ಪಾಲಿಸು' ಎಂದು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿ ಧ್ರುವ ಪದವಿಯನ್ನು ನೀಡಿದನು.

****

प्रथमभाषा – संस्कृतम् **SUBJECT-FIRST LANGUAGE SANSKRIT**

पाठाधारित मौल्याङ्कनम्– पूरकपाठस्य नाम – 2.आरोग्यसूत्राणि

उत्तराणि

I. समुचितम् उत्तरं चित्वा क्रमाक्षरेण सह निर्दिष्टस्थाने लिखत ।

1. C . चरकः

2. A . सुश्रुतः

3. C . प्राणायामेन

4. A . स्नानम्

5. D . अष्टाङ्गसङ्ग्रहः

6.B . स्वस्थः

7. A . दीर्घायुः

8. C . निन्दित

9. C . परमतत्त्वस्य

10. A . चरकेन

II.चतुर्थं पदं भवति ।

11. – स्नानमूलाः।

12. – सर्वरोगस्य सम्भवः।

13.– तत्त्वजिज्ञासनार्थम्।

14.– श्री–पुष्टि–आरोग्यवर्धनम्।

III. एकवाक्येन उत्तरं लिखत ।

15. आयुषः हितकरम्, अहितकरं मानं च यः निरूपयति सः आयुर्वेदः उच्यते ।

16. आदित्यस्य नमस्कारात् दिर्घम् आयुः, बलं, तेजः च भवति ।

17. आहारार्थं अनिन्द्यं कर्म कुर्यात्।

18. अत्यम्बुपानात्, विषमाशनात्, दिवासुप्तेः निशि जागरणात्, मूत्रपुरिषयोः संरोधनात् च रोगाः सम्भवन्ति ।

19. यः हितं भोजनं मितं भोजनं काले भोजनं करोति सः जितेन्द्रयः भवति ।

IV. लघूत्तरं लिखत ।

20. आयुर्वेदविषये चरकेन एवमुक्तम् :– आयुषः हितकरम्, अहितकरं मानं च यः निरूपयति सः आयुर्वेदः इति ।

21. अधिकजलस्य पानात्, अधिकापथ्यकरभोजनात् च रोगाः सम्भवन्ति. दिने शयनात्, रात्रौ जागरणात्, मूत्रस्य मलस्य च प्रतिरोधात् रोगाः सम्भवन्ति ।

22. आदित्यस्य नमस्कारात् दिर्घायुः भवति । सूर्यनमस्कारकरणेन बलं तेजः च भवति ।

V. दशभिः वाक्यैः उत्तरं संस्कृतभाषया कर्णाटकभाषया आङ्ग्लभाषया वा लिखत ।

23. ಚರಕ,ಸುಶ್ರುತ,ವಾಗ್ಭಟಾದಿಗಳು ಹೇಳಿದ ಆರೋಗ್ಯ ನಿಯಮಗಳು ಈ ಕೆಳಕಂಡತಿದೆ. ಆಯುರ್ವೇದವು ಭಾರತೀಯ ವೈದ್ಯ ಪದ್ಧತಿಯಾಗಿದೆ. ಹಿತ, ಅಹಿತ, ಸುಖ,ದುಃಖ ಹೀಗೆ ಆಯುಸ್ಸು ನಾಲ್ಕು ವಿಧವಾಗಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಯಾವುದು ಹಿತ, ಯಾವುದು ಅಹಿತ ಮತ್ತು ಆಯುಸ್ಸಿನ ಮಾನವೇನು? ಎನ್ನುವುದನ್ನು ತಿಳಿಸುವುದೇ ಆಯುರ್ವೇದ.ಸಮದೋಷ, ಸಮಅಗ್ನಿ, ಸಮಧಾತು, ಮಲಕ್ರಿಯೆ, ಪ್ರಸನ್ನವಾದ ಆತ್ಮ, ಇಂದ್ರಿಯ, ಉತ್ತಮ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಹೊಂದಿದವನನ್ನು 'ಸ್ವಸ್ಥ' ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

ಯಾರು ಪ್ರತಿದಿನ ಸೂರ್ಯನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡುತ್ತಾರೋ ಅಂತಹವರು ದೀರ್ಘವಾದ ಆಯುಸ್ಸು, ಬಲ ಮತ್ತು ತೇಜಸ್ಸನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ.ಸರಿಯಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣಾಯಾಮವನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ಎಲ್ಲಾ ರೋಗಗಳು ನಾಶವಾಗುತ್ತದೆ. ಸರಿಯಾದ ರೀತಿಯಿಂದ ಪ್ರಾಣಾಯಾಮ ಮಾಡದಿದ್ದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಾ ರೋಗಗಳು ಸಂಭವಿಸುತ್ತದೆ.ಶ್ರುತಿ,ಸ್ಮೃತಿಯೇ ಮೊದಲಾದ ಮಾನವನ ಎಲ್ಲಾ ಕೆಲಸಗಳಿಗೆ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಪ್ರತಿದಿನ ಸ್ನಾನ ಮಾಡುವುದ ರಿಂದ ಶ್ರೀ, ಪುಷ್ಟಿ ಹಾಗೂ ಆರೋಗ್ಯದ ವರ್ಧನೆಯಾಗುತ್ತದೆ.ಆಹಾರಕ್ಕಾಗಿ ನಿಂದಿಸುವ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಬಾರದು. ಕೇವಲ ಪ್ರಾಣವನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಲು ಆಹಾರವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಬೇಕು. ಪ್ರಾಣವನ್ನು ತತ್ತ್ವ ಜಿಜ್ಞಾಸೆಯನ್ನು ಮಾಡಲು ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬೇಕು.ಹಿತವಾಗಿ, ಮಿತವಾಗಿ, ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಆಹಾರವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಬೇಕು. ಬುದ್ಧಿವಂತನಾದ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಅಪಥ್ಯಕರ ಆಹಾರ ಸೇವನೆಯಿಂದಾಗುವ ರೋಗವನ್ನು ಹಾಗೂ ಅದರಿಂದಾಗುವ ಕಷ್ಟವನ್ನು ತಿಳಿದು ಅಂತಹ ಆಹಾರವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಅತಿಯಾದ ನೀರು ಸೇವನೆ, ವಿಷಯುಕ್ತ ಆಹಾರದ ಸೇವನೆ, ಹಗಲಿನಲ್ಲಿ ನಿದ್ರೆ ಮಾಡುವುದು, ರಾತ್ರಿ ಎಚ್ಚರವಾಗಿರುವುದು, ಮಲ ಮೂತ್ರಗಳನ್ನು ತಡೆಯುವುದು ಈ ಆರು ರೀತಿಯಿಂದ ರೋಗಗಳು ಹುಟ್ಟುತ್ತವೆ

****

प्रथमभाषा संस्कृतम् **पाठस्य नाम : नगाधिराजः**

I .समुचितम् उत्तरं चित्वा क्रमाक्षरेण सह लिखत ।

1.D . सामुद्रजलैः

2.B . श्रावणमासे

3.A . श्वेतपारावतौ

4.C . शिवः

5 .A . तपः + तप्त्वा

4 B. **सप्तमी**

II .एकवक्येन उत्तरं लिखत ।

7 . श्वेतपारावतौ

8 . श्रावणमासे

9 . सामुद्रजलैः

10 . शिवः

11 . गङ्गोत्री, यमुनोत्री, लडाक्

12 . बद्दपरिकरः योद्धा इव

III .चतुर्थपदं लिखत ।

13 . दुष्करम्

14 . शीतवायुः

IV . द्वित्रैः वाक्यैः उत्तरं लिखत ।

15 . नगाधिराजः हिमालयः । हिमलिङ्गं श्रावणमासे दर्शनयोग्यं भवति ।

16 . श्वेतपारावतौ दग्धुं शिवः इच्छति । श्वेतपारावतौ अमरत्वं प्राप्तवन्तौ ।

V . दशभिः वाक्यैः उत्तरं संस्कृतभाषया कन्नडभाषया आङ्ग्लभाषया वा लिखत ।

17 . ಭಾರತ ದೇಶದ ಉತ್ತರ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಪರ್ವತಗಳ ರಾಜನಾದ ಹಿಮಾಲಯವು ಶೋಭಿಸುತ್ತದೆ .ಈ ಪರ್ವತ ಶ್ರೇಣಿಯಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಗಿರಿಶಿಖರಗಳು ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ .ಹಿಮಾಲಯದ ಎತ್ತರದ ತುದಿಗಳು ಆರ್ಟಿಕ್ ಪ್ರದೇಶದಿಂದ ಬೀಸಿಬರುವ ಶೀತಗಾಳಿಯನ್ನು ತಡೆಯುತ್ತವೆ .ಕೆಲವು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ರಷ್ಯಾ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಸಂಭವಿಸಿದ ಅಣುವಿದ್ಯುತ್ ಸ್ಥಾವರದ ದುಷ್ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಮತ್ತು ಅಣುವಿಕಿರಣಗಳಿಂದಲೂ ಭಾರತ ದೇಶವನ್ನು ಹಿಮಾಲಯವು ರಕ್ಷಿಸಿದೆ .ಈ ಪರ್ವತ ಶ್ರೇಣಿಗಳು ಮಾನ್ಸೂನ್ ಮಾರುತವನ್ನು ತಡೆದು ನಿಲ್ಲಿಸಿ, ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಮಳೆಯಾಗಲು ಕಾರಣೀ ಭೂತವಾಗಿವೆ .ಈ ಪರ್ವತದ ಶಿಖರಗಳು ಯಾವಾಗಲೂ ಹಿಮದಿಂದ ಮುಚ್ಚಿರುತ್ತವೆ .ಆದ್ದರಿಂದ ಅಲ್ಲಿ ಗಮನಾ ಗಮನವು ಬಹಳ ಕಷ್ಟವು .ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಭಾರತದ ಮೇಲೆ ಉತ್ತರ ದಿಕ್ಕಿನಿಂದ ಶತ್ರುಗಳ ಆಕ್ರಮಣವು ಬಹಳ ಕಡಿಮೆಯು .ಅಲ್ಲದೇ ಗಂಗಾ, ಯಮುನಾ, ಸಿಂಧು, ಬ್ರಹ್ಮಪುತ್ರ ಮೊದಲಾದ ನದಿಗಳು ಹಿಮಾಲಯದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಹರಿಯುತ್ತವೆ .ಅವು ಮಳೆಗಾಲದಲ್ಲಿ ಮಳೆಯ ನೀರಿನಿಂದಲೂ, ಬೇಸಿಗೆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹಿಮದ ಕರಗುವಿಕೆಯಿಂದಲೂ ವರ್ಷವೆಲ್ಲಾ ನೀರಿ ನಿಂದ ತುಂಬಿ ಹರಿಯುತ್ತವೆ .ಇವುಗಳ ನೀರಿನ ಉಪಯೋಗದಿಂದ ಭಾರತದ ಹೆಚ್ಚಿನ ಭೂಪ್ರದೇಶವು ಸಸ್ಯ ಸಮೃದ್ಧವಾಗಿದ್ದು, ಭಾರತೀಯರಿಗೆ ಆಹಾರ ಭದ್ರತೆಯನ್ನು ಒದಗಿಸಿದೆ .ಹಿಮಾಲಯದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯುವ ವಿಭಿನ್ನ ಜಾತಿಯ ಸಸ್ಯಗಳು ವೈದ್ಯಕೀಯ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಬಹಳ ಉಪಕಾರಿಯಾಗಿವೆ .ಈ ಮೇಲಿನ ಎಲ್ಲಾ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ಹಿಮಾಲಯ ಪರ್ವತವನ್ನು ಭಾರತ ದೇಶವನ್ನು ಸಂರಕ್ಷಿಸಲು ಸಿದ್ಧನಾಗಿ, ಕಟಿಬದ್ಧನಾಗಿ ನಿಂತಿರುವ ಯೋಧನೆಂದು ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿ ಹೇಳಬಹುದಾಗಿದೆ.

18 . ಭಾರತದ ಉತ್ತರ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ವಿರಾಜಿಸುತ್ತಿರುವ ಪರ್ವತರಾಜ ಹಿಮಾಲಯದ ಬಗ್ಗೆ ಭಾರತೀಯರ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಮಹತ್ವದ ಸ್ಥಾನವು ನೀಡಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ .ಇದು ಕೇವಲ ಭೂಪ್ರದೇಶವಲ್ಲ, ಮೋಕ್ಷ ದ್ವಾರವಾಗಿದೆ .ಈ ಪರ್ವತಶ್ರೇಣಿಯಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಪುಣ್ಯ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳು ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ .ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಅಮರನಾಥ ಗುಹೆಯೂ ಒಂದಾಗಿದೆ .ಇಲ್ಲಿರುವ ಹಿಮದ ಲಿಂಗವನ್ನು ಪ್ರತಿ ವರ್ಷ ಶ್ರಾವಣ ಮಾಸದ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ನೋಡಬಹುದಾಗಿದೆ .ಇದರ ವಿಷಯವಾಗಿ ಪುರಾಣ ಕಥೆ ಹೀಗಿದೆ ಒಮ್ಮೆ ಪಾರ್ವತೀ ದೇವಿಯು ದೇವನಾದ ಶಂಕರನನ್ನು ಕುರಿತು, ''ನಾನಾದರೋ ಪ್ರತಿಯೊಂದೂ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿಯೂ ಮುಪ್ಪು–ಮರಣರಹಿತನಾದ ನಿನ್ನನ್ನೇ ತಪಸ್ಸಿನ ಮೂಲಕ ಪತಿಯಾಗಿ ವರಿಸುವೆನು .ನೀನು ಅನಾದಿ ಅನಂತನು .ನನ್ನಿಂದ ಏಕೆ ಜನ್ಮದೋಷವು ಅನುಭವಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ? ಅದಕ್ಕೆ ಪರಿಹಾರವೇನು?'' ಎಂದು ಕೇಳಿದಳು .ಅವಳ ಆಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಮಣಿದ ಶಿವನು ಅಮರತ್ವ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯ ಕಥೆಯನ್ನು ಪತ್ನಿ ಪಾರ್ವತಿಗೆ ಗುಹೆಯೊಂದರಲ್ಲಿ ಹೇಳಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದನು .ಕಥೆ ಹೇಳುತ್ತಿರುವಾಗ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಪಾರ್ವತಿಯು ನಿದ್ದೆಹೋದಳು .ಅನುಮತಿಯಿಲ್ಲದೇ ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದ ಬಿಳಿಬಣ್ಣದ ಎರಡು ಪಾರಿವಾಳಗಳು ಕಥೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಅಮರತ್ವವನ್ನು ಪಡೆದವು .ಇದನ್ನು ತಿಳಿದು ಕೋಪಗೊಂಡ ಶಿವನು ಅವೆರಡನ್ನೂ ಸುಟ್ಟುಹಾಕಲು ಬಯಸಿದಾಗ ಹೆದರಿದ ಅವು “ನಿನ್ನ ಮಾತು ಸುಳ್ಳಾಗದಿರಲಿ, ಗುಟ್ಟಾಗಿ ಕಥೆಯನ್ನು ಕೇಳಿಸಿಕೊಂಡ ನಮ್ಮಿಬ್ಬರ ಅಪರಾಧವನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸು, ಯಾವಾಗಲೂ ಶಿವ ಪಾರ್ವತಿಯರ ದರ್ಶನವು ನಮಗೆ ಆಗಲಿ'' ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದವು .ಶಾಂತನಾದ ಶಿವನು

''ಪ್ರತಿ ವರ್ಷ ಒಂದು ತಿಂಗಳು ನಾವಿಬ್ಬರೂ ಇಲ್ಲಿರುತ್ತೇವೆ .ಆಗ ಇಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಹಿಮಲಿಂಗದ ದರ್ಶನದಿಂದ ಪಾಪಗಳೆಲ್ಲವೂ ನಾಶವಾಗುತ್ತವೆ'' ಎಂದು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿ ಪಾರ್ವತಿಯೊಂದಿಗೆ ಅದೃಶ್ಯನಾದನು.

पूरकपाठः (४) – भगवान् रमणमहर्षिः

I. अधोलिखितेभ्यः प्रश्नेभ्यः चत्वारः विकल्पाः प्रदत्ताः । तेषु समुचितं विकल्पं चित्वा क्रमाक्षरेण सह लिखत ।

1) (B) अलगम्माळ्

2) (A) सुन्दरम् अय्यर

3) (B) वेङ्कटरमणः

4) (B) बाह्यविषये

5) (D) आत्मज्ञानम्

II. एकवाक्येन उत्तरं लिखत ।

6) रमणमहर्षेः माता अलगम्माळ् पिता सुन्दरम् अय्यर च आसीत् ।

7) रमणमहर्षेः बाह्यविषये अनास्था आसीत् ।

8) गणपतिमुनिः मानसिकशान्तेः मार्गं ज्ञातुं रमणमहर्षेः समीपमागतः ।

9) पाल् व्रण्टन् महोदयस्य प्रश्नानाम् उत्तराणि मौने एव लब्धानि ।

10) शान्तिः, सर्वप्राणिसमभावना, दया, निर्विकारता इत्यादयः गुणाः रमणमहर्षेः सहजानि आभरणानि ।

III. चतुर्थं पदं लिखत ।

11) शतृप्रत्ययः ।

12) ऋकारान्तः।

13) महर्षिः ।

14) लिट् लकारः ।

IV. द्वित्रैः वाक्यैः उत्तरं लिखत

15) रमणमहर्षेः माता अलगम्माळ् पिता सुन्दरम् अय्यर च आसीत् । रमणमहर्षेः बाह्यविषये अनास्था आसीत् ।

16) गणपतिमुनिः मानसिकशान्तेः मार्गं ज्ञातुं रमणमहर्षेः समीपमागतः । शान्तिःनिर्विकारता ,दया ,सर्वप्राणिसमभावना , इत्यादयः गुणाः रमणमहर्षेः सहजानि आभरणानि ।

V. दशवाक्यैः संस्कृतभाषया, आङ्लभाषया, कन्नडभाषया वा उत्तरं लिखत ।

17) ಆಧುನಿಕ ಯುಗದಲ್ಲಿ ಪುಣ್ಯಭೂಮಿಯಾದ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾದ ತಪೋಧನರಲ್ಲಿ ರಮಣಮಹರ್ಷಿಗಳೂ ಒಬ್ಬರು. ಕ್ರಿ.ಶ. 30-12-1879ರಲ್ಲಿ ತಮಿಳುನಾಡಿನ ತಿರುಚುಳಿಪುರಂನಲ್ಲಿ ಸುಂದರಂ ಅಯ್ಯರ್ ಮತ್ತು ಅಲಗಮ್ಮಾಳ್ ದಂಪತಿಗಳ ದ್ವಿತೀಯ ಪುತ್ರನಾಗಿ ಇವರು ಜನಿಸಿದರು. ವಿಶೇಷವಾದ ಜ್ಞಾಪಕಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದ ಇವರಿಗೆ ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ಸ್ತೋತ್ರಪಠಣ, ದೇವಭಜನೆಗಳಲ್ಲಿ ಅಭಿರುಚಿ ಇತ್ತು. ಬಾಹ್ಯ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಅನಾಸಕ್ತರಾಗಿದ್ದ ಇವರು ಯಾವುದನ್ನು ಅರಿತರೆ ಎಲ್ಲವನ್ನು ತಿಳಿಯುವುದೋ ಅದನ್ನು ತಿಳಿಯಲು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿ ಜಗತ್ತಿಗೆ ಒಡೆಯನಾದ ಅರುಣಾಚಲೇಶ್ವರನ ದರ್ಶನಕ್ಕೆ ತಿರುವಣ್ಣಾಮಲೆಗೆ ಮನೆಬಿಟ್ಟು ತೆರಳಿದರು. ಅಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಾ ವಿಧವಾದ ಸಾಂಸಾರಿಕ ಕುರುಹುಗಳನ್ನೂ ತ್ಯಜಿಸಿ ಸನ್ಯಾಸಿಯಾಗಿ ಧ್ಯಾನಮಗ್ನರಾದರು. ಕಾಲಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಅವರನ್ನು ಅರಸಿಬಂದ ಆಂಧ್ರದ ಗಣಪತಿಮುನಿಗೆ ಮನಃಶಾಂತಿಯನ್ನು ನೀಡುವ ಮೂಲಕ ಭಗವಾನ್ ರಮಣಮಹರ್ಷಿಯೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾದರು. ಅನಂತರ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ವಿದ್ವಾಂಸ ಪಾಲ್ ವೃಕಟನ್‌ರಿಗೆ ಮೌನದ ಮೂಲಕವೇ ಅವರ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರ ನೀಡಿದರು.ತುಂಡುಬಟ್ಟೆಯನ್ನು ಧರಿಸಿ ಮೌನಿಯಾಗಿದ್ದ ಅವರಿಗೆ ಆತ್ಮಜ್ಞಾನವೇ ಸಂಪತ್ತಾಗಿತ್ತು. ಶಾಂತಿ, ದಯೆ, ಸಕಲಪ್ರಾಣಿಗಳಲ್ಲೂ ಸಮಭಾವ, ನಿರ್ವಿಕಾರಗಳು ಅವರ ಸಹಜವಾದ ಆಭರಣಗಳಾಗಿದ್ದವು. ಜಾತಿ ಧರ್ಮಗಳ ಭೇದಗಳಿಲ್ಲದ ಇವರ ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಪ್ರವೇಶ ಸುಲಭವಾಗಿತ್ತು. ಮನುಷ್ಯರಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೇ ಪಶು ಪಕ್ಷಿಗಳಲ್ಲೂ ಅವರು ಸಮಭಾವನೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದರು.ಪ್ರಾಚೀನ ಋಷಿಮುನಿಗಳು ಹೊಂದಿದ್ದ ಎಲ್ಲ ಒಳ್ಳೆಯ ಗುಣಗಳೂ ರಮಣಮಹರ್ಷಿಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಸುಹೊಕ್ಕಾಗಿದ್ದವು. ಇವರು ದಿನಾಂಕ 14-4-1950ರಲ್ಲಿ ಶಿವಸ್ತೋತ್ರವನ್ನು ಹಾಡುವುದನ್ನು ಆಲಿಸುತ್ತಲೇ ಮಹಾಸಮಾಧಿ ಹೊಂದಿದರು. ತಮ್ಮ ಸಾರ್ಥಕ ಜೀವನದ ಮೂಲಕ ಆಧುನಿಕ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಹರ್ಷಿತ್ತ್ವವನ್ನು ತೋರಿಸಿ ಭಾರತೀಯ ಮಹರ್ಷಿ ಮಂಡಳದಲ್ಲಿ ಆಚಂದ್ರಾರ್ಕ ಬೆಳಗುವ ವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗಿದ್ದಾರೆ ಎಂಬುದು ಭಾರತೀಯರಿಗೆ ಹೆಮ್ಮೆಯ ವಿಚಾರವಾಗಿದೆ.

****

उत्तराणि

1.जनाः प्रतिवर्षम् उत्सवम् आचरन्ति । तदा देवालयं गच्छन्ति । भगवतः दर्शनं लभते ।

2.ನಾಳೆ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಪರೀಕ್ಷೆಯು ನಡೆಯಲಿದೆ. ಆದರೆ ಮೂರ್ಖರು ಸುಮ್ಮನೆ ಬೀದಿಗಳಲ್ಲಿ ಅಲೆದಾಡುತ್ತಾರೆ. ಮೇಧಾವೀ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಕಠಿಣ ಪರಿಶ್ರಮದಿಂದ ಓದುತ್ತಾರೆ.

3.मानवस्य जीवने शिक्षणस्य पात्रं महत्त्वपूर्णमस्ति । शिक्षणं विना अद्य जीवनं कष्टसाध्यमस्ति । अतः सर्वेषां शिक्षणम् अनिवार्यम् अस्ति ।

4.ಸಂತೋಷವೇ ಮನುಷ್ಯನ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಸಂಪತ್ತಾಗಿದೆ. ಸಂತೋಷದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಮಾನವನು ಎಲ್ಲ ಕಾರ್ಯ ಸಾಧಿಸುತ್ತಾನೆ.

5.अनेकाः नद्यः भारतदेशे प्रवहन्ति । उत्तरभारतस्य नदीषु गङ्गा अपि अन्यतमा । इयं भारतस्य पुण्यनदी वर्तते ।

6.ಇಂದು ನಗರಗಳಲ್ಲಿ ವಾಯುಮಾಲಿನ್ಯವು ಅಧಿಕವಾಗಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಜನರು ರೋಗಿಗಳಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಎಲ್ಲ ಜನರು ವಾಯುಮಾಲಿನ್ಯನಿರ್ವಹಣೆಗೆ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

7.अस्माकं नगरे सुन्दरम् उद्यानम् अस्ति । उद्याने बहवः वृक्षाः लताश्च सन्ति । जनाः उपवने आनन्दं लभन्ते ।

8.ಭಾರತದೇಶದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಪುಣ್ಯಕ್ಷೇತ್ರಗಳಿವೆ. ಭಕ್ತರು ಅವುಗಳನ್ನು ನೋಡಲು ಪ್ರವಾಸಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಪುಣ್ಯಕ್ಷೇತ್ರಗಳ ದರ್ಶನವು ಮಾನಸಿಕ ಆನಂದವನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತದೆ.

9.महानगरेषु अद्य सर्वत्र विभिन्नानि मलिनानि दृश्यन्ते । एतेन जनाः अनारोग्यं अनुभवन्ति ।

10.ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಜನರು ಅನೇಕ ಭಾಷೆಗಳನ್ನು ಮಾತನಾಡುತ್ತಾರೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಾಚೀನವಾದ ಮತ್ತು ಮಧುರವಾದ ಭಾಷೆ ಸಂಸ್ಕೃತಭಾಷೆಯಾಗಿದೆ.

11.मानवस्य जीवने परोपकारः श्रेष्ठः गुणः वर्तते । परोपकारेण एव पशवः, पाषाणः,पादपाः अपि जगति गौरवं लभन्ते ।

12. ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಸೂರ್ಯನು ಪೂರ್ವದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಉದಯಿಸುತ್ತಾನೆ. ಸೂರ್ಯನ ಪ್ರಕಾಶವಿಲ್ಲದೇ ಈ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಜೀವಿಸಲು   ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ.

****